ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

29. 4. 1983. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLIV • 20 ДИН

БРОЈ 1635

ТАЈНА ЂУТЉИВОГ ОРУЖАРА

СТРАНА 3

НМ

Ripley

Веровали или не!

Ронална Реган

ПРЕДСЕДНИК САД ЈЕ СТРАСТВЕНИ ЉУБИТЕЉ СТРИПОВА. НА ОВОГОДИШЊОЈ ИЗЛОЖБИ УДРУЖЕЊА АМЕРИЧКИХ ИЗДАВАЧА СТРИПОВА КОЈА СЕ ОДРЖАВАЛА ОД 19. АВГУСТА ДО 20. СЕПТЕМБРА ПОЈАВИЛА СЕ ТАБЛА СА ЈУНАЦИМА СТРИПА ПРЕДСЕДНИКА РЕГАНА.

МЕТАЛНИ НОВЧИЋ

СТАРО КИНЕСКЕ ДИНАСТИЈЕ ЧУ БИО ЈЕ НАПРАВЉЕН У ОБЛИКУ МИНИЈАТУРНОГ АШОВА.

ДРВО У ОБЛИКУ НИЛСКОГ КОЊА

РАСТЕ У ГАРДЕНС ПАРКУ У МЕСТУ ГРИНФИЛД У СЕВЕРНОЈ КАРОЛИНИ (САД). У ОВОМ КРАЈУ ИНАЧЕ ИМА НЕКОЛИКО НАЦИОНАЛНИХ ПАРКОВА.

Велика сала

КРАЉЕВСКОГ ДВОРЦА У БАЛМОРАЛУ (ШКОТСКА) ЈЕ ВЕРНА КОПИЈА СЦЕНОГРАФИЈЕ ЗА ПРЕДСТАВУ **МАГБЕТ** КОЈА СЕ ДАВАЛА У КРАЉЕВСКОМ ПОЗОРИШТУ У МАНЧЕСТЕРУ И КОЈУ ЈЕ ПРИНЦ АЛБЕРТ ВЕОМА ВОЛЕО.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА ●●●

●●● прополис – пчелињи производ – био је познат још старим Египћанима који су га користили као средство за брже зарашћивање рана, а и за боље одржавање мумија фараона. Данашња наука тек недавно је открила да је прополис изванредан антибиотик који не изазива нежељене ефекте, а просто је чудесан лек за упалу носа, грла и мокраћних путева, као и за кожне болести.

●●● поређењем старих и садашњих географских атласа стручњаци су установили да много тога треба да се промени јер је, изгледа, на Земљиној кори дошло до стварних природних промена. На пример, вулкан Етна је за последњих педесет година порастао 71 метар, па је уместо 3269 данас висок 3340 метара.

●●● постоји већ и „антиинфарктни бутер"! Измислио га је доктор Чарлс Глуек са америчког Универзитета у Синсинатију. То је једно полиестарско једињење које има изглед, мирис и укус правог маслаца, али за разлику од њега овај вештачки се не асимилира у процесу варења, па самим тим осетно смањује проценат холестерола и триглицерида у крви. То га чини подесним за дијету, а мање гојазности значи и мање инфаркта... Овај бутер из лабораторије још се испитује.

●●● сваког минута на тридесет места широм наше планете јављају се непогоде, што износи око 16 милиона непогода годишње. У просеку, каже даље метеоролошка статистика, гром прасне 3500 пута у свакој олуји, што чини 56 милијарди детонација за годину дана.

●●● за суму од 25 до 55 долара многи Американци могу себи да обезбеде право да носе специјалне таблице на аутомобилима. Тако већина возача на овим таблицама осим броја има и своје иницијале, мада је тренутно у моди да се испишује професија.

●●● у Италији се и данас продају тоне и тоне дувана за ушмркавање, тзв. бурмута. Ова навика из прошлости и у ово наше време веома је жива код наших суседа. Само у прошлој години страствени шмркачи потрошили су око 70 тона овог дувана.

●●● четворогодишњи немачки овчар по имену Чарли оборио је светски рекорд у скоку удаљ за псе – дужином од 4 метра и 95 центиметра. Чарли је ово постигао после три године упорних вежби. Претходни рекорд потиче још из 1950. године.

●●● неки стручњаци у Перуу објавили су ових дана да пољубац има лековито дејство. Психијатар по имену Илдебрандо Салазар тврди да пољубац подстиче стварање антитела и појачава одбрамбену моћ организма. Осим тога, појачава и срчану активност и обезбеђује боље снабдевање ћелија кисеоником. Његов колега

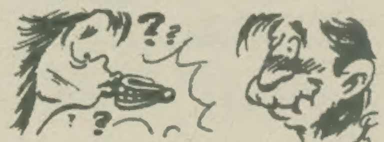

др Луис Естрада додаје да опасност од било какве инфекције готово и да не постоји. Ако ништа друго, каже он, пољубац је здравији од прелиставања неке старе књиге или употребе телефона у јавној говорници.

ГДЕ ЈЕ НЕСТАЛО „ВЕЛЕЖОВО" БЛАГО?

ТАЈНА ЋУТЉИВОГ ОРУЖАРА

Полиција није сумњала у Мешака Ћумурију, па је због тога њему поверен задатак да склони Вележово благо.

У Мостару дотад није забележен већи број гледалаца на једној утакмици: 1. септембра 1940. противник Вележа била је екипа Црне Горе из Подгорице, али су гледаоци бучно поздрављали оба тима. Сусрет два пријатељска радничка клуба организован је због нечег што је много важније од фудбалског резултата.

У публици је и доста агената јер су њихови шефови слутили да то „нису чиста посла". Вележ је већ одавно „сумњив" са тим својим провокативним црвеним дресовима и великом, црвеном петокраком на грудима. Узалуд су хапсили играче и чланове управе – клуб је после тих акција био још популарнији међу радницима и омладином. Месни комитет КПЈ за Мостар знао је да полиција мотри на фудбалски клуб, па је за чланове управе углавном бирао угледне људе који нису компромитовани код власти. Био је то само параван за илегалну партијску организацију.

Месни комитет одлучио је да се 1. септембра,на годишњицу Хитлеровог напада на Пољску, организују демонстрације. Зборно место демонстраната – стадион где ће се одржати утакмица између Вележа и Црне Горе. Кад је судија означио крај утакмице и фудбалери оба тима махањем руку поздравили одушевљене гледаоце, маса је кренула према граду, у демонстрације које ће бити забележене у историји града на Неретви.

КАД ЈЕ ПОЛИЦИЈА ПРОВАЛИЛА У ПРОСТОРИЈЕ КЛУБА,НИЈЕ НАШЛА НИШТА: АРХИВА И ТРОФЕЈИ СКЛОЊЕНИ СУ НА СИГУРНО МЕСТО, АЛИ ГДЕ – ТО СЕ НИ ДАНАС НЕ ЗНА.

Бајонет на пушку!

Извикујући пароле и певајући револуционарне песме маса је пошла мостарским улицама. Одједном, у рукама демонстраната нашле су се црвене заставе, исписани транспаренти. Они који нису гледали утакмицу, спонтано и по задатку, почели су да се прикључују маси. Уз поклике: „Доле фашизам! Живела слобода! Хоћемо хлеба и рада!" неколико хиљада људи ишло је према Лучком мосту. Неколико жандарма који су се нашли на путу склонило се у оближње сокаке док маса прође.

Кад је маса стигла до Лучког моста, за тренутак је застала: на другој страни, с пушкама на готовс, чекали су кордони полиције.Колебање није дуго трајало, демонстранти су кренули напред. Узалуд су полицајци захтевали да стану и позивали их да се разиђу кућама, пароле су још гласније извикиване, заставе се још више подигле. И онда је запуцало, маса се мало повила, али је наставила. Полицајци су ставили бајонете на пушке и јурнули у голоруку гомилу. Убрзо су им се придружили одреди наоружаних жандарма... На мосту крв, јауци. Демонстранти су морали да се повуку.

Ноћ која је уследила, причају и данас многи Мостарци, била је стравична. Готово да није било махале и сокака који полиција није претресла у потрази за „сумњивима". Неки су се на време склонили али полиција је многе успела да ухвати.

Група чланова Месног комитета успела је да на време избегне полицијску потеру и на састанку те вечери одлучено је да се цела архива, пехари и остали спортски трофеји Радничког шпортског клуба Вележ склоне на сигурно место. Знали су да ће после ових догађаја власти вероватно забранити рад Вележа. И нису се преварили: 3. септембра полиција је опколила Раднички дом,„легло комуниста",како су говорили,и провалили у просторије Вележа и РКУД Абрашевић. Ништа нису нашли. Вележова документација и пехари били су склоњени на сигурно место. Трагање за документима на основу којих би ушли у траг многим комунистима није дало резултата. Вележово благо нестало је без трага.

Бурад којих нема

На жалост,ни дан-данас још нико није ушао у траг том драгоценом сведочанству Вележове предратне историје. неколико пута су организована трагања, али благо као да је у земљу пропало. Међутим, како кажу у Вележу, трачак наде и даље постоји јер је сасвим сигурно да оно постоји.

Првих дана септембра 1940. дугогодишњем члану управе мостарском оружару Мешаку Ћумурији, поузданом човеку у чијем је полицијском досијеу стајало да је „повучен и незаинтересован за политику", поверен је задатак да склони Вележово благо како не би пало у руке полицији којој је баш тада у помоћ стигао чувени београдски агент Космајац. Оружар га је до почетка априлског рата 1941. држао код себе, мада је на питања радозналих где су пехари и архива стално одговарао да појма нема, да он с тим нема никакве везе. То је и разумљиво јер је Ћумурија, као искусан илегалац, поштовао правила конспирације.

После априлског слома Мешак Ћумурија се обратио својој партијској вези и добио налог да Вележово благо склони на још сигурније место. Све поверене ствари упаковао је у хартију и специјалне мушеме, а пехаре, да би се што боље сачували, претходно обложио пушчаном машћу. Све је то ставио у два бурета за нафту – у једно архиву, у друго трофеје – херметичких их затвори и сакрио. Где – само је он знао. Неколико људи из Месног комитета КПЈ за Мостар знало је ту тајну (помињу се имена др Сафета Мујића, Јусуфа Чевре, Рудолфа Хрозничека и Мустафе Пашића), али они нису дочекали крај рата.

Није га дочекао ни Ћумурија. у току 1944. ухапшен је у Мостару и одведен у Сарајево. Неколико месеци касније усташе су га обесиле на Маријин двору у Сарајеву. Тајну је однео у гроб. Али, то није крај трагања за Вележовим документима и трофејима, јер историја овог клуба основаног још 1922. није само историја спортског Мостара већ радничког покрета у Мостару и Херцеговини и комуниста овог краја. Можда ће овај текст бити и нов позив свима онима који воле Вележ да наставе трагање, да тајна коначно престане да буде тајна.

П. МИЛАТОВИЋ

ЗАШТО ДВА МОЗГА

ДЕШЊАЦИ СУ НАКЛОЊЕНИ ДРУШТВЕНИМ ПРОФЕСИЈАМА А ЛЕВАЦИ ИМАЈУ ВИШЕ СМИСЛА ЗА МУЗИКУ, СЛИКАЊЕ, МАТЕМАТИКУ И БОЉИ СУ – РОНИОЦИ!

Киклоп је био једноок, аждаја обавезно троглава... Али, то су бајке и митови. Код човека су органи најчешће парни – два ока, два уха, две руке, две ноге. Имамо једну главу, али можда се у њој не налази један мозак већ два? Зар у једном грудном кошу нису два плућна крила, ниже позади два бубрега. Е, и мозак се такође дели на леви и десни део, на леву и десну хемисферу, како кажу научници. Између тих полулопти има неколико путева по којима сигнали из једне половине мозга прелазе у другу, из леве у десну и обратно.

Колико килограма имате?

У почетку научницима није било ни стало да се објасни функција леве и десне полулопте, њима је било важније да дознају како мозак ради као целина, од чега зависе наше памћење и интелигенција. Хипотеза да памет и памћење зависе само од тежине мозга није се потврдила. Значи, за наше умне способности јак утицај имају неки други фактори. Који?

Научници су одлучили да упореде тежину човековог мозга с тежином мозга код животиња и израчунају његове пропорције у односу на масу тела. Утврђено је да код човека на мозак у просеку долази два процента његове тежине. Ако, на пример, човек има седамдесет пет килограма, његов мозак ће бити тежак 1500 грама. Код животиња су те пропорције потпуно другачије. Слон кога с правом сматрају паметном животињом тежак је три и по тоне а његов мозак не више од пет до шест килограма, што је у односу на тело не два процента као код човека већ мање од две десетинке процента. А код кита? Мозак овог морског сисара свега је пет пута тежи него код човека и износи само један стоти део процента укупне масе његовог тела.

Проучавањем микроскопске грађе мозга утврђено је да мозак представља тесно сједињење нервних ћелија, невидљивих без микроскопа, и глијалних ћелија такође невидљивих за голо око којих има неколико десетина или стотина милијарди. Открили су такође да је свака нервна ћелија везана с другим ћелијама десетинама хиљада веза. Ако се узме у обзир укупан број нервних ћелија у мозгу и број веза сваке од њих с другима, тешко је чак и замислити у каквој се паучини од нерава чувају информације које смо примили. Оправдано се појављује питање: можда је најважније и најбитније за умни развитак количина међусобних веза нервних ћелија? Јер, оне условљавају наше памћење – добро или лоше.

Десни образ на јастуку – страшни снови

Општа грађа мозга, његова анатомија и морфологија, мање је или више јасна научницима. Али питање: зашто два мозга, леви и десни, и даље је мучило научнике. Какве су њихове функције? Да ли су они исти или се нечим, и чиме, разликују један од другога? Зашто су међусобно сједињени нервним путевима? Почела су проучавања, прикупљање чињеница. Показало се – веома занимљивих.

Још у прошлом веку, кад методи проучавања мозга још нису били разрађени, људи су обратили пажњу на зависност снова од положаја главе на јастуку. Показало се: ако је на јастуку десна страна главе, снивају се страшни снови, без реда, који се после буђења тешко памте. Ако човек заспи на левој страни, онда сања разне разговоре, препирке, некакво општење с људима.

Временом, научници су изводили нове и нове опите који су бацили светлост на улогу леве и десне мождане полулопте у нашим животним активностима.

Француски лекари извели су следећи оглед. Хипнотисали су болесника и сугерисали му некакав лик. Он би тај лик себи јасно представио као да је стваран. Затим су уз главу хипнотисаног приносили магнет и сугерисани лик би био као избрисан. При томе су лекари запазили да би се лик избрисао из сећања само у случају кад би се северни магнетни пол поставио према левој страни главе! И тако је добијена још једна потврда да се полулопте нашег мозга својим функцијама разликују једна од друге.

Примећено је такође да је расположење код болесника различито у зависности од тога која је половина мозга погођена болешћу. Код патологије десне половине мозга болесници су по правилу добро расположени, шале се, бодри су. Али, ако је код болесника угрожена лева половина мозга, потиштени су, сумњичави, узнемирени без разлога. То је научницима дало основ за претпоставку да се наше позитивне и негативне емоције регулишу одвојено.

Феноменално памћење Александра Македонског

Када болест угрози одређене зоне леве полулопте, код људи дешњака поремећен је говор. Међутим, код оних пацијената код којих је лева рука она главна, до таквих промена у говору најчешће не долази. Истоветан случај код левака примећен је у случајевима када је угрожена одговарајућа зона у десној полулопти.

Значи, лева полулопта код дешњака представља центар говора. Код левака је обрнуто – тај центар се налази у десној. Хипотеза је потврђена. Али, истовремено је утврђено да су различите полулопте одговорне за различите облике памћења. Лева – за филолошко-логичко, а десна за музичко и визуелно. При томе је примећено да је код дешњака боље развијена лева полулопта и као последица тога они су наклоњени „језичким", друштвеним професијама. Код левака је примећена боље развијена функција десне полулопте и то одређује њихово повећање способности у области музике и

цртања. Код њих је такође, у односу на дешњаке, примећено боље памћење онога што је виђено. Мада неке строге статистике о тој појави још нема, ипак је добро познато да је Александар Македонски, који је био левак, имао феноменално визуелно памћење. Он је, како тврде историчари, знао по лику сваког свог војника мада их је у његовој војсци било на десетине хиљада. Леваци су били и чувени уметници као што су Микеланђело, Леонардо да Винчи и Пикасо. Они су се, као и Александар Македонски, истицали изванредним умним способностима и изузетним визуелним памћењем.

За леваке је карактеристично не само добро визуелно памћење и наклоност према музици, цртању и математици, већ и јака воља. Захваљујући јакој вољи многи леваци постали су чувене војсковође.

Ако наставимо да упоређујемо особине левака и дешњака, код којих су као што знамо лева и десна половина мозга различито развијене, треба да поменемо још једну занимљиву црту левака: они се боље оријентишу у непознатој средини. Доказано је, на пример, да рониоци-аквалангисти који су леваци тачније испуњавају различите задатке под водом него дешњаци.

Најбољи тенисери света су леваци. Они су и бољи мачеваоци од дешњака. Објашњење је у томе што се команде из десне полулопте преносе нервним влакнима нешто брже левој половини тела но што наређења из леве полулопте стижу десној страни тела. Брзина преношења нервних сигнала мишицама с „командног пулта", како бисмо могли да назовемо мозак, у тесној је вези с прецизношћу покрета, па стога спортисти леваци постижу боље резултате од спортиста дешњака.

Брбљивци без центра за говор

Да ли је све ово својствено само човеку или је општа законитост за цео животињски свет?

Научници су проучавали две групе канаринки. Једној су уништавали леву, а другој десну страну мозга. Показало се да су престале да певају само оне птице код којих је „избацивана из строја" лева полулопта. При повреди десне полулопте способност певања није нарушена. И код човека су, као што се сећате, тешкоће у говору такође настајале ако би била погођена лева мождана полулопта.

Занимљиво је да код папагаја, познатих „брбљиваца", не постоји центар говора ни у левој ни у десној половини мозга. То показује да је способност да науче „страни језик" код папагаја везано за њихову способност имитирања, а не с неким нарочитим својствима мозга или његовим одређеним центрима.

Друга посматрања животиња – мишева, пацова, мачака и мајмуна – показала су да различите половине мозга управљају различитим делатностима. Десна полулопта је код њих, по правилу, одговорна за оријентацију у простору, када треба проћи овим или оним опасним путем. Лева полулопта за то време управља звучним сигналима да би се успоставио контакт с припадницима или представницима своје групе.

На тај начин долази се до закључка да је сваки део мозга код животиња својеврстан високоспецијализован контролно-рачунарски центар који управља функцијама организма. У том погледу нарочито је занимљив мозак делфина. Утврђено је да код њега мождане полулопте раде наизменично. Када једна бди, друга се одмара или спава, затим се улоге мењају. Корисна и поуздана сарадња двеју половина мозга! У воденој стихији све мора да се ради истовремено, иначе се лако може потонути или постати плен других, јачих становника мора.

Не зна лева шта ради десна

Човек није велик изузетак у свету животиња. У сваком од нас такође живи не једна, већ две „личности". То доказују испитивања болесника код којих је, при повреди и лечењу, раздељена лева и десна полулопта. Показало се да такви пацијенти истовремено могу да врше две потпуно различите радње. На пример, један пацијент је левом руком могао да закопчава дугмета на капуту, а да их истовремено десном откопчава. Ето ситуација када заиста десна рука не зна шта ради лева!

И међу животињама има дешњака и левака. Ако се пред птице положи иста храна у две посудице, једна од њих кренуће према чинијици на левој, а друга према чинијици на десној страни. Међу мишевима и мачкама, на пример, има више дешњака него левака. Код мајмуна је, изгледа, обратно. Они се радије служе левом предњом шапом.

За животиње је свеједно да ли су леваци или дешњаци. Људи, међутим, сматрају да све треба да је подешено према дешњацима јер је њих више. Тако су све справе и машине конструисане за дешњаке. Али, то није све. Многи родитељи труде се што више могу да од своје деце левака створе дешњаке. Као резултат таквих, можемо рећи противприродних, настојања родитеља и учитеља могу да израсту личности слабог карактера, без воље и иницијативе. Поред тога, код многих од њих јавља се као последица муцање које деци и одраслима може да донесе много непријатности. Као што се види, у таквим случајевима треба бити до крајности опрезан и брижљив.

Научници се труде да одговоре каква су преимућства у томе што у сваком од нас постоје две врсте осећања – позитивна и негативна, две врсте памћења – филолошко-логичка и визуелна, два степена сазнања, или, тачније речено, два односа на свет – свестан и несвестан. Како научити да се управља свим резервама мозга? Наука у том правцу наставља своје велико и занимљиво истраживање.

К. В.

МИЛИЈАРДЕ НА ТАВАНУ

ПИТАЈТЕ МАЧКЕ

Ова маца за којом трагају богати колекционари и ловци на драгоцености мала је, црна, од керамике. Невешто је израђена али има очи од рубина, а траг јој се изгубио пре сто година.

Два тамноцрвена драга камена, најдрагоценија после дијаманата, први пут се помињу још пре две хиљаде година када су представљали очи једног божанства сребра у неком храму у Кореји. За време једне побуне храм је нападнут, његови свештеници поубијани а фигура божанства украдена. Током дугог низа година које су уследиле статуа је представљала једно од највећих вредности Азије, за њу су се отимали разни поробљивачи и освајачи. У 16. веку за њу се заинтересовао Сулејман II Величанствени, владар Отоманске Империје који се заљубио у египатску принцезу Фатиму. Да би јој доказао своју љубав, наредио је да се са корејског божанства које се нашло у његовим рукама скину очи, односно рубини и у облику скупоценог броша поклонио их Фатими.

Али, његова је љубав временом спласнула, принцеза му је досадила и он је наредио слугама да је убију. Није предвидео да ће они, пошто изврше наређење, нестати без трага и понети брош.

За рубине се опет дуго није знало док се у 18. веку нису обрели на двору француског владара Луја XV, познатог расипника. Сада се по брошу могло препознати која је од лепотица у тренутној милости. Брош је тако шетао од једне до друге док се на „позорници" није појавила чувена Мадам Помпадур, интелигентна жена која је од 1754. године имала јак утицај на Луја XV а самим тим и на вођење француске државне политике. Брош је прешао у њено трајно власништво а она га је касније продала извесном грофу Ченчику који је неколико пута био у животној опасности јер су лопови неуморно покушавали да се домогну ове драгоцености.

Године 1894. Немац Клаус Гуден успео је да украде брош од Ченчикових потомака и при том двоје на смрт ранио. Гуден је побегао у Немачку али је полиција успела да му уђе у траг. У једном покушају да умакне представницима закона у Берлину Гуден је, бежећи преко крова пао. Његове последње речи о томе где су рубини биле су: „Питајте мачке!"

Полиција је дошла до закључка да их је лопов вероватно уградио као очи неке фигуре која представља мачку. Тек сад су настали проблеми. Десетине полицајаца обилазило је све берлинске радње керамике и порцулана са Гуденовом сликом. У једној радњи власник је препознао Гудена и сетио се да је тај човек наредио да му се направи туце мачака које морају да имају црвене очи. Изричито је захтевао да присуствује изради фигура. Сваку је узимао у руке и с њима одлазио у најудаљенији део радње где нико није могао да прати шта ради. Добро је испитао све керамичке мачке пре него што су стављене у специјалну пећ. Том приликом сигрно је некој од мачака заменио очи правим рубинима. Рекао је да ће доћи сутрадан да узме читаву испоруку фигура.

На жалост, тај „сутрашњи дан" био је онај кад је погинуо. Не слутећи ништа, власник радње чекао је месец дана да се Гуден појави и кад га није било свих дванаест мачака продао са осталим керамичким стварима једној фирми из Балтимора, у САД. А они су, убрзо је откривено, све мачке продали непознатим људима којима никако није могло да се уђе у траг.

Керамичке мачке распалиле су машту колекционара. Многи су уложили силне паре да их некако пронађу. Тако је један индустријалац из Детроита уложио милион долара почетком овог века да би дошао до мачке са очима од рубина. Није успео. Она и даље вероватно стоји у неком стану а власник и не сања да у кући држи фигуру чија је вредност процењена на 36 старих милијарди!

ПОСЛЕДЊИ ДАНИ КАРЛА МАРКСА

КАКО ДА МУ КАЖЕМ

Од 1878. године Маркс је осећао болове који су га све више ометали у раду. Бизмарковим законом против немачког радничког покрета Марксу је ускраћен приступ лековитим изворима у Карлсбаду који би му добро дошли. При најмањем побољшању здравља он је настављао рад. Покушавао је да другу књигу „Капитала" припреми за штампу.

Готово више него сопствена болест Маркса је мучило здравље његове жене. После дуге неизвесности њена се болест, вероватно рак јетре, показала неизлечива. Са задивљујућим стрпљењем Џени је подносила страшне болове сачувавши ипак сву ведрину своје природе. Пуна бола, али не и обесхрабрена, писала је тих месеци једном лекару: „Ја се тако хватам за сваку сламчицу. Желела бих још мало да живим, драги добри докторе. Чудно је то: што прича више иде свом крају, то више жалимо за овоземаљским животом".

Посета Аугуста Бебела

Велика радост за Маркса и Џени било је што су крајем 1880. године могли да поздраве у свом дому Аугуста Бебела. Маркс и његова супруга, исто тако и Енгелс, били су одушевљени овим паметним и енергичним вођом немачке радничке класе кога су до тада познавали само из вишегодишње преписке. Тридесет година касније Бебел је, подстакнут својим сећањима на ту посету у Марксовој кући, писао:

„Те недеље, коју смо провели у Лондону, сви смо позвани у Марксову кућу. Госпођу Џени Маркс упознао сам недавно. Она је отмена особа и одмах је освојила моје симпатије. Умела је да забави своје госте на шармантан начин. Те недеље упознао сам и најстарију кћерку Џени која је са децом дошла у посету. Био сам пријатно изненађен што видим са каквом је срдачношћу и нежношћу Маркс умео да се игра с унучићима и с каквом љубављу су они били привржени свом деди. Осим Џени, најстарије кћерке, биле су и две млађе: Туси, са црном косом и црним очима, сушта слика свога оца, Лаура, плавуша са црним очима, више него сушта слика своје мајке."

Кад је Бебел дан касније дошао да се опрости, Џени је лежала, опет мучена боловима. То су били тешки дани. Маркс се није одвајао од своје супруге. Да би је обрадовао, пошао је са њом у јулу-августу 1881. у Француску да посете најстарију кћерку и унучиће. Џени се вратила у Лондон крајње исцрпљена.

Уморан и изнурен несаницом разболео се и Маркс у јесен 1881. године од запаљења плућа опасног по живот. Само захваљујући пожртвованој нези Елиноре и Лене Демут пребродио је болест.

Последње Џенине дане развеселила је вест из Немачке да се тражи треће издање „Капитала". А у Енглеској се први пут у једном угледном часопису појавио чланак који за Маркса каже да је најзначајнији научник и социјалистички мислилац.

Џени умире

Другог децембра 1881. умрла је Џени. То је био најтежи ударац који је Маркс морао да поднесе. Али, у последњем испраћају вољене жене није могао да суделује. Лекари су му забранили да напусти постељу. На гробу је говорио Фридрих Енгелс о љубави ове жене према своме мужу, породици, о њеној спремности да помогне пријатељима и сарадницима, оданости борби међународног пролетаријата. Завршио је говор овим речима: „Шта је ова жена, са тако оштрим и критичким разумом, тако сигурним политичким тактом, страсном енергијом, таквом преданошћу постигла у револуционарном покрету, то није продрло у јавност, никада није било поменуто на ступцима штампе. Шта је она учинила знају само они који су живели са њом...

О њеним личним особинама не би требало ни говорити. Њени пријатељи знају те особине и никада их неће заборавити. Ако је икада постојала жена која је своју срећу видела у томе да друге учини срећним, то је била она".

Пут у Алжир

Маркс никако није могао да преболи губитак своје жене. По савету лекара потражио је следећих месеци одмор у пределима са благом климом. Најпре је отишао у Вентор на острву Вајт. У пролеће 1882. отпутовао је у Алжир. Бол за Џени гонио га је непрекидно. Он тада пише Енгелсу, највернијем од свих пријатеља: „Уосталом, била би лаж ако не бих признао да су моје мисли обузете сећањима на моју жену, оног дела најлепших година мога живота!"

Па ипак, и тих недеља, болестан и жалостан, користио је сваку могућност да дође до нових сазнања. У Алжиру је у једном пријатељу свога зета Лонга нашао човека који му је испричао појединости о рафинираним и свирепим облицима колонијалног угњетавања Арапа. Пратио је вести из даљине о европском радничком покрету и наставио – сада поново, као и раније, у уобичајеној форми – размену мишљења са Енгелсом.

Пут у Алжир није донео никакво побољшање, а после тога ни боравак у јужној Француској. Тек код кћерке Џени у близини Париза, и касне јесени у Швајцарској, Маркс се постепено опоравио. У октобру се ојачан вратио у Енглеску. Већ се носио мишљу да почне да ради на „Капиталу", а „Социјалде-

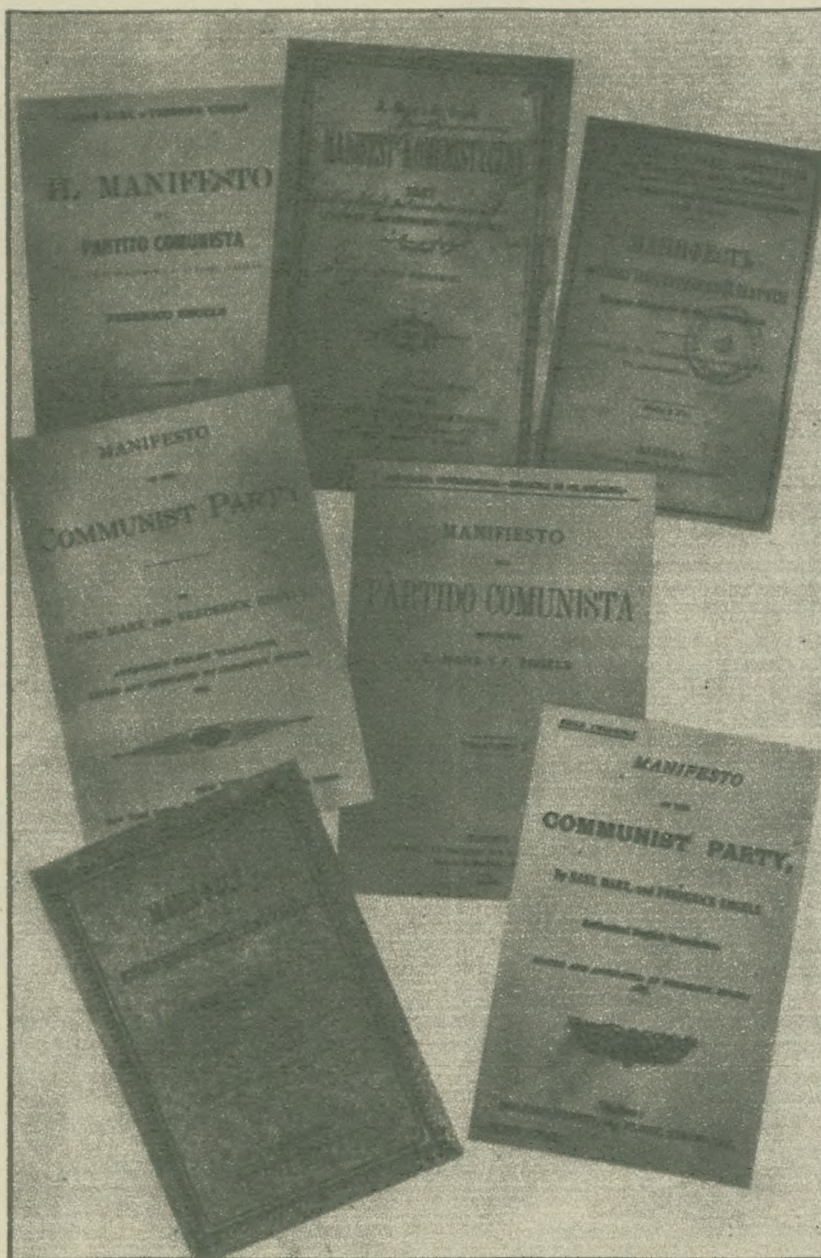

„Комунистички манифест" објављен је за Марксова живота у многим земљама. Међу њима и примерак у преводу Светозара Марковића штампан у „Панчевцу" 1871.

Последња фотографија Карла Маркса снимљена 1882. године.

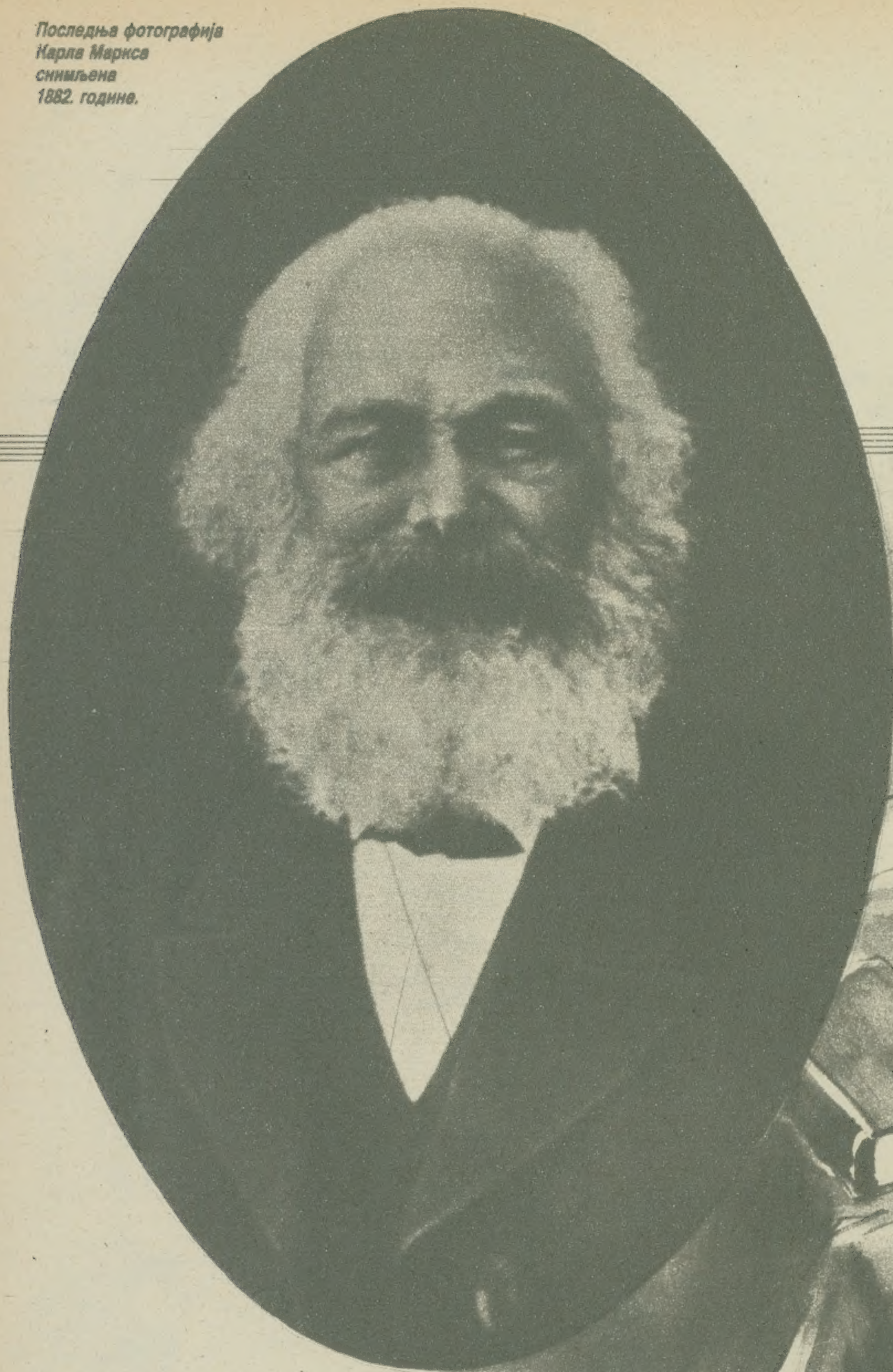

ИАКО ТЕШКО БОЛЕСТАН ПОКУШАВАО ЈЕ ДА ПРИПРЕМИ ЗА ШТАМПУ ДРУГУ КЊИГУ „КАПИТАЛА". А ОНДА СУ, ЈЕДНА ЗА ДРУГОМ, СТИГЛЕ ДВЕ ТЕШКЕ НЕСРЕЋЕ.

мократ" помогне својим прилозима. Али, побољшање је било кратког века. Да би избегао лондонске новембарске магле, поново је отпутовао на острво Вајт. Хладно и влажно време те зиме задало му је и тамо доста невоља.

Лице ме одало

Једанаестог јануара 1883. године погодио га је нов страшан ударац, вест о изненадној смрти најстарије кћерке Џени. „У свом животу имала сам пуно тужних тренутака, али ниједан није био тако тужан као овај", јављала је Елинор која је Марксу саопштила вест о смрти. Она је знала шта за њега значи ова вест. „Осетила сам да сам свом оцу изрекла смртну пресуду. На дугом и мучном путовању претурала сам по глави како да саопштим вест. Није требало ни да је саопштим, моје лице ме је одало. Мор је одмах рекао: „Наша Џени је мртва!" – и онда је од мене заражио да одем одмах у Париз да се деци нађем при руци".

Следећег дана вратио се Маркс у Лондон. Бронхитис, коме се одмах придружило и запаљење грла, бацио га је поново у постељу. Недељама је могао узимати само течну храну. У фебруару су се отвориле каверне на плућима.

У марту су порасле наде у оздрављење. Захваљујући пажљивој нези одане Лене отклоњене су мучне тегобе. Али, изглед је варао. Када је Фридрих Енгелс, који је свога пријатеља све време посећивао, дошао у подне 14. марта, примила га је Лена Демут и рекла да је Маркс као у полусну. „Када смо ушли унутра, лежао је спавајући, али се више није будио. Пулс и дисање били су престали. Кроз два минута био је миран. Безболно је умро".

Карл Маркс сахрањен је 17. марта 1883. године на лондонском гробљу одмах крај гроба своје супруге.

М. Л.

WALT DISNEY

ПАЈА ПАТАК

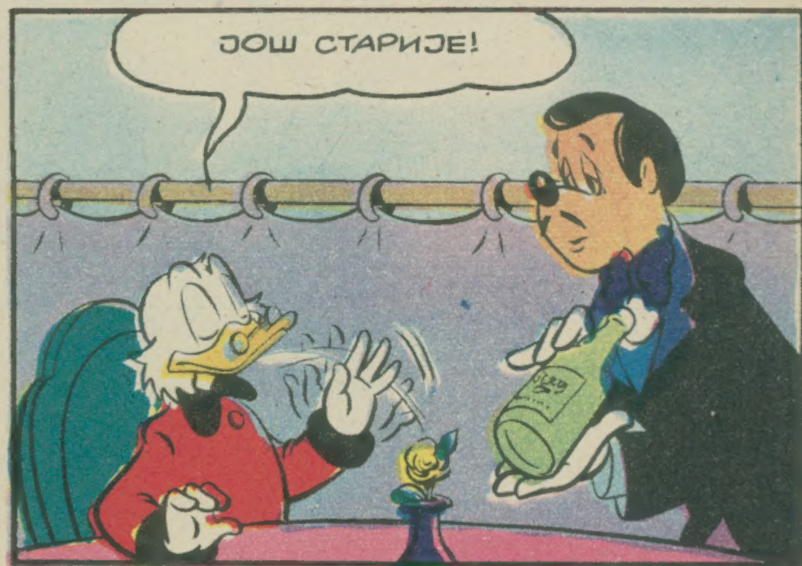

ЧУДО У ВЛАШКИ

ВЕСЕЉЕ ЈЕ ПРЕКИНУТО ИЗНЕНАДНИМ НАПАДОМ. СТРАДАО ЈЕ САМО МЛАДОЖЕЊА.

Било је јутро, осми септембар. Сунце као усред лета. Свадбена поворка у којој је било преко сто педесет званица, у запрежним колима и аутомобилима, па чак и на моторима, кренула је из села Влашка по девојку у Мали Пожаревац. Упознао сам је на једној игранци и ускоро одлучио да се оженим пре одласка у војску – сећа се Јеврем Марић, Јеша, технолог у Индустрији мотора у Раковици. – Моторизовани су ишли главним путем, остали пречицом – да се не би сачекивали. Састали смо се у дворишту младиних родитеља и ту, веселећи се, провели око три часа, а затим кренули натраг.

За ову прилику мој отац Никола наручио је фијакер са упрегнутим белим коњима, најлепшим у читавом крају. Сео је и он са нама. Отац и кочијаш напред, Русина и ја позади. Преко пута нас – хармоникаш. На челу свадбене поворке барјактар са „буклијом" објављивао је да сватови долазе.

Пред узбрдицом код села Буковац, само триста метара од првих кућа Влашке, наишли смо поред десетак столетних врба пуних трулежи и рупа. Од свирке и галаме не чујем ништа. Одједном као да ме неко засу шаком ситног камења. Нисам стигао ни да се померим а већ су ме сустигли нови ударци попут млазева воде. Глава ми је отежала, као да имам шубару. Машим се руком да видим шта је, а под њом гамиже и зуји. Нису ни пчеле ни осице. Стршљенови!

Успео сам само да зграбим оковратник кошуље и увучем главу у рамена. Очајнички сам се борио да се ослободим напасти. Шаком сам скидао инсекте са главе и немилосрдно их гњечио. Осетио сам и први убод. После тога као да је неко почео да ми пумпа главу – непријатна језа помешана с болом. Био сам ван себе. Ко зна шта сам у том тренутку говорио и како сам изгледао.

Русина је почела да вришти, онда је искочила из фијакера, а за њом и Јеша. Узнемирени коњи појурили су напред. Кочијаш је био немоћан. У фијакеру је, поред њега, остао збуњени младожењин отац и хармоникаш који је очајнички запомагао штитећи се раширеним мехом.

Јеша више није знао где се налази. Тресући главом трчао је поред врзине, завлачио се у шибље... У ствари, враћао се натраг – право на место одакле је рој излетео! То је био врхунац: дочекао га је читав облак инсеката. Притрчао је барјактар покушавајући да му помогне. Махао је барјаком и, зачудо, успео да растера стршљенове.

Фијакер се у међувремену зауставио далеко горе где су чекали моторизовани сватови. Низбрдо је трчао усплахирени отац. Људи су почели да се прибирају. Зачудо, нико се није жалио на ујед, страдао је само Јеша.

За тили час око несрећног младожење сјатили су се сви из запрежних возила. Јеша се грчио од бола – престрашен, изнемогао, надувена лица. А у глави – бубња као да ће експлодирати.

– Одведи ме до кола. Морам лекару – једва је успео да каже оцу.

Ставили су га у прве чезе. Али, није могао да седи и више ништа није видео. Успео је још само да загрли Русину и каже јој: „Душо, ја умирем".

– Јеша умире! – јаукнуо је неко.

Отац и брат почели су да чупају косу.

На заравни где су стајала моторна возила Јешу су изнели из чеза и положили на неко ћебе. Поново су се сви сјатили око њега. У лицу је био готово бео, на уста му ударила пена. Отац је почео да му трља главу ракијом, жене га пљускале водом.

Брат од ујака, официр, био је најприсебнији. Наредио је људима да се размакну, проверио му пулс и покушао да му помогне вештачким дисањем. Унели су га у једног „фићу", протурили му некако главу кроз прозор да би имао више ваздуха и кренули за Младеновац.

Једино је отац знао како се излази на асфалтни пут, али онако збуњен све је побркао и поново су се нашли на месту одакле су кренули! Нова неприлика задесила их је чим су изашли на асфалт: пукла је гума!

Моторизовани сватови кренули су за њима у Младеновац. Само је један младић чија кола нису била регистрована морао да се врати у село. У младожењиној кући помислили су да долазе сватови. Заорила се музика.

– Не свирај, младожења мртав! – дрекнуо је младић скачући на хармоникаша. Мајка се онесвестила. Весеље је заменила кукњава...

Око тринаест часова читава болница у Младеновцу била је на ногама. На глави несрећног младожење, и то искључиво на косматом делу, лекари су пронашли двадесет пет убода опасних жаока. А зна се да су само четири до пет смртоносни. Учинили су све што су могли и – чекали.

Чим су Јеши пружили прву помоћ, у његову собу нагрнули су болесници. Ништа није могло да их задржи. Напољу је у том тренутку била провала облака. Стигла је и млада, покисла до голе коже, села младожењи крај узглавља и тек тада почела да плаче. За њом је упала нова гомила радозналих.

– Скините вео, падате људима у очи – рекао је лекар. – Морам још да вам кажем да је младић у веома тешком стању. Уколико се до вечерас не пробуди, неће преживети! – Поново се зачуо лелек.

Око шест увече Јеша је отворио очи! Тек толико да поново види своју изабраницу и пољуби је, али и да умири своје најближе, све особље болнице и друге, знане и незнане, који су до тог тренутка страховали за његов живот. Лекари нису могли да се начуде. Претпоставља се да је Јешу спасло то што га стршљенови нису изујedали по врату, пошто тада, услед алергије и великог отока, најчешће долази до гушења. А како му се отац бавио пчеларством, и он је био готово имун на ујед пчеле, па и то нешто значи.

Отпустили су га из болнице после неколико дана, и то на његов ризик. Упозорили су га да се клони очевих кошница – сада би и ујед пчеле могао да га доведе у животну опасност. Журио је да оконча свадбу и да се на време припреми за одлазак у армију.

Говорило се – то је освета што је узео девојку из другог села. Славља више није било, све што је спремљено пропало је. Венчао се двадесет четвртог септембра а већ сутрадан био је у униформи.

Диего ВАРАГИЋ

ОПАСАН ОТРОВ

Само један убод стршљена може да буде фаталан ако је на глави, врату или неком другом меканом ткиву. Отров делује алергијски. Ако је неко по природи отпоран, односно имун, може да издржи неколико оваквих убода, али не више! Случај Јеврема Марића јединствен је и свакако представља медицинско чудо.

Пројекат који је прогутао билионе

„УНО" ЈЕ САМО ЈЕДАН

Најновије Фијатово возило окренуто је будућности. Зато и није чудо што је његово крштење обављено у Флориди између Центра за свемирска истраживања у Кејп Канавералу и насеља будућности ЕПКОТ, где га је за ову прилику сместио илустратор.

Код овог Фијатовог возила све је специјално и до максимума усавршено, од изгледа, комфора и управљача до мотора који уз помоћ електронике остварује засад јединствену уштеду у потрошњи горива. Стручњаци су, међутим, превидели једну сасвим обичну ствар...

Све до прошле године Италијани практично нису били заинтересовани да своја возила пласирају с оне стране Океана. Нису ни хтели, ни смели. Овог пута ударили су на сва звона и приредили јединствену премијеру управо у Америци. Њихово најновије возило из Фијатових хала, сада већ прослављени „уно", најављен је толико бучно да је у градић Орландо на Флориди тога дана, на пробну вожњу стигло само из Европе преко шест стотина новинара. Југословени такође. Њихови утисци могу се сажети у једну једину реч: „Фантастично!"

Италијани који су у овај пројекат уложили године рада и хиљаде милијарди лира тога су потпуно свесни. Зато су и настојали да прво Американцима понуде оно што у овом тренутку и сами највише цене: аутомобил леп, комфоран, строго економичан, али и брз. Успели су јер је њихов „уно" (на италијанском – један) показао да је јединствен, пројектован тако да обједињује буквално све елементе савременог дизајна у светској ауто-индустрији.

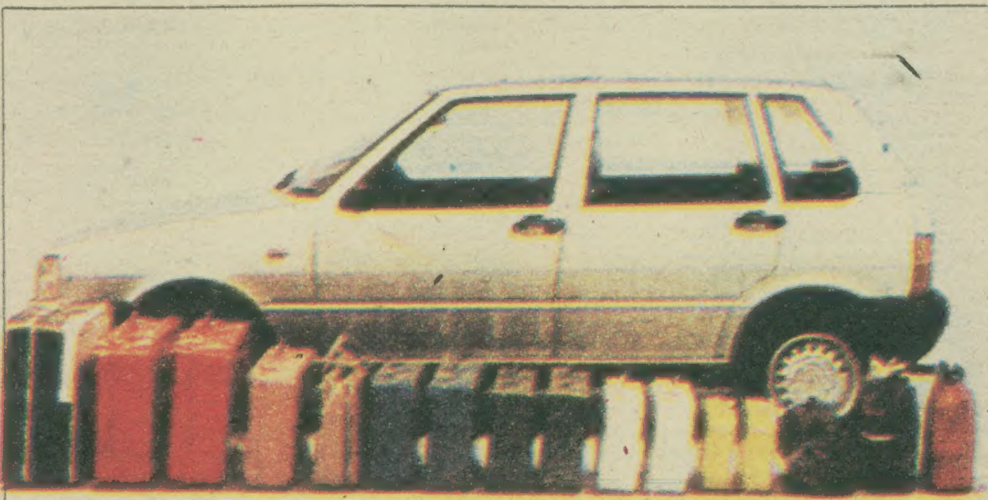

Све ово стаје у пртљажник кад је оборено задње седиште.

Само један брисач

Више није спорно да ли ће ово возило постати *аутомобил осамдесетих година*, на шта Италијани од почетка циљају, оно то заиста јесте. Снове им је остварило њихово дуго жељено и планирано чедо које, између осталог, треба да их извуче и из финансијске кризе, па се не устручавају да га на сва уста хвале. Симпатичан је, кажу они, и као свако добро дете, ненаметљив и штедљив. А има и све остале особине које се другима допадају. У свему је бољи од Остиновог „метроа", Фордове „фијесте", Реноове „петице", Фолксвагеновог „пола" и још неке дечурлије из исте генерације. Али, ни он није сам рођен, припада седморкама – колико укупно има верзија – са троја или петоро врата,

јачим или слабијим мотором.

Фијатов Центар задужен за линију аутомобила, заједно са талентованим самосталним дизајнером Ђорђом Ђуђаром, својски је радио на каросерији новог возила. А она, из сасвим одређених разлога, мора да буде подређена законима аеродинамике. У овом случају суштина је у детаљима: браници су припијени уз лим и веома заобљени, фарови идеално уклопљени, стакла у једној равни са металним делом, површина без уобичајених рељефа. Чак су и кваке скривене, а ту је и спојлер. Бочно гледано такође има аеродинамичан облик. Посебна новина је испупчење на хауби, испод ветробрана, које покрива један једини брисач са мало већом метлицом. Није још проверено колико је то значајно у саобраћају, али поклопци на мигавцима код „супер" верзија прављени су од беле уместо наранџасте пластике.

Све у свему отпор ваздуха сведен је на минимум, смањена је тежина возила (укупно 700 до 750 kg) и број делова каросерије а самим тим и број тачака за заваривање. Троши око пет литара на сто километара! Рекорд који моторизованом човечанству пружа нове наде.

У Фијат „уно" стаје пет особа. Седишта су комотна и могу да се обарају – као код „стојадина" – да би у пртљажник могло да стане што више ствари. Само што резервни точак не смета мотору нити заузима простор у пртљажнику већ је испод њега хоризонтално постављен.

Возачево седиште има потпуно нова и оригинална решења, почев од анатомске прилагођености, па до начина на који је причвршћено за под и могућности да се изабере одговарајући нагиб наслона.

И на волану апсолутна новина: постоји једна ручица која се налази с леве стране и користи као сирена и за командовање показивачима праваца. Све друго је на табли. Полуге за светло и брисач налазе се надохват тако да се руке ни у једном тренутку не морају скидати са волана.

Код овог аутомобила се чак и кров отвара.
Електронски „контролор" пази и на то да ли су врата прописно затворена.
Са волана на команду таблу: овако се код „уна" пале светла.

Грејање је суперефикасно, опет захваљујући потпуно новом уређају: топао ваздух струји готово из сваког угла, али са доње стране. Нема бојазни од „кувања" јер свеж ваздух пирка из горњих углова. За бољу вентилацију користе се и задњи бочни прозорчићи који се, код неких модела, такође отварају.

Ново је и вешање, примењен је такозвани Мекферсонов принцип са телескопским подупирачем и још неким елементима који би могли само да нас збуне... Кочење је комбиновано. Вуча је предња, али не на класичан начин. (Заинтересовани би о томе могли нешто више да пронађу у неком специјализованом часопису). Рећи ћемо само то да је нови начин једноставнији и бољи. У свему се отишло корак даље.

Пет брзина

Једино мотори нису конструисани специјално за ово возило, али су проверени и поуздани – имају неке додатке, односно уређаје за штедњу горива. Главнокомандујући у овом систему је електромагнетни вентил који се и сам налази под електронском контролом.

Мотори су двојаки, и по снази и по начину рада. Имају 45, 55 или 68 коња и 903, 1100 или 1300 кубика – као наши „југо" и „101". Модел „45 ES", и „70 S" имају мењач са пет брзина и могућност да постигну 160 километара на час. Остали достижу максимум 140 километара.

За „уно" кажу још и да је интелигентан ауто. То је, наравно, тешко схватити, много теже од чињенице да се у њега инвестира и последњи динар, односно лира. Пљуште милијарде за организацију производње уз помоћ робота који обећавају максимум прецизности.

Ако сте помислили да и једно овакво возило мора да има бар неки недостатак, у праву сте: плафон им је низак и због тога јер су седишта таква да обавезују на строго усправно седење.

Ко ли је ту крив?!

Д. Варагић

Симболи којима Фијат рекламира „уно": Слева надесно: удобност, отменост, штедљивост, живахност.

Ово су конкуренти, слабији наравно.

РУЧАК СА ГОРИЛОМ

Валтер Ситиг, четрдесет седмогодишњи фотограф из немачког града Миндена, један је од најпознатијих у својој професији. Његово интересовање везано је за животиње. Да би их овековечио у најразличитијим позама, у стању је да пред неким кавезом у једном од светских зоолошких вртова седи сатима. По његовим речима, тешко је снимати животиње у дивљини и готово је немогуће „ухватити" их у тренуцима кад су опуштене. Баш зато он седи готово непомично и по неколико сати пред једним кавезом и чека „својих пет минута". Његове фотографије објављују најпознатији часописи свуда у свету. Међутим, не треба помислити да Валтер искључиво снима по зоо-вртовима. Пропутовао је он читав свет. Тако му се у Кенији десило да је џип који је возио напао слон, Валтер је срећом успео да побегне. У Африци је једном нашао змију у џепу а други пут, таман кад је ручавао, придружио му се један огроман горила. Фотограф је покушао да остане миран и то га је спасло. Мајмун је само хтео да руча.

Занимљиво је да човек који је готово читав свој живот посветио животињама нема ниједног љубимца у свом дому.

– Ја толико путујем да би свака животиња коју бих узео само трпела.

РОБОТИ И ЋЕВАПЧИЋИ

Јапанска фирма „Сузумо" добила је дозволу од америчких власти да на тржиште САД избаци двадесет суши-робота. О чему је реч? О роботима који припремају традиционално јапанско јело суши.

Роботима је овога пута пао у део прилично пипав посао. Пошто скувају пиринач тако да лепо набубри, од њега праве смотуљке сличне нашим ћевапчићима на које стављају комадиће рибе, рачиће, морске алге... да не набрајамо даље јер се суши припрема на двеста и нешто начина.

Пипаво или не, тек роботи избацују 1200 суши – ћевапчића на сат, што ће рећи, четири пута су бржи чак и од јапанских итамаеа, специјалиста кувара који се овим послом баве.

МАЛИ ТОРБАРИ ЗА ВЕЛИКЕ СТВАРИ

Ове животиње врло сличне младунцима кенгура у ствари и јесу кенгури, и то сасвим одрасли. Али, ово нису обични кенгури какве углавном знамо, реч је о кенгурима куока који су најмањи представници ових сисара из реда торбара. Од 50 врста кенгура ови спадају у најмалобројније, воде врло тајанствен начин живота који је познат само малом броју научника.

Занимљиво је да су ови кенгури људима донели огромну корист, у првом

реду медицини. Познато је, наиме, да се дистрофија мишића врло тешко лечи и управо су куоке одиграле значајну улогу у тражњу ефикасног средства против ове опаке болести. Захваљујући њима научници су открили да мишићно ткиво поседује способност регенерације ако им се инјекцијом убризга велика доза витамина Е.

ИЛИ ЗОДАР ИЛИ ПОСАО

Ноћни чувар Били Андерсон из Бриџпора, у Конектикату, и његов шеф никако нису могли да се сложе. Спор се завршио тако што је претпостављени подређеном једног дана одлучно рекао: „Зодар или посао!"

Зодар је Билијев љубимац, родом змија – и то питон. Да су се Зодар и газда дружили у слободно време, шеф се уопште не би узбуђивао. Ствар је, међутим, у томе што је Били Зодара користио уместо пиштоља: у обиласке градске гараже редовно је кретао са метар и по дугачким Зодаром склупчаним око врата.

Једне вечери дуо је налетео на сумњиве типове који у то касно доба у гаражи нису имали шта да траже осим кола згодних за „черупање" или неку другу незакониту радњу.

– Шта вам је то око врата? – запитао је најхрабрији лопов.

– Мој питон. А шта ви овде радите?

– Управо одлазимо – рече незвани посетилац у име својих пајташа.

Поменуту истиниту анегдоту чуо је и Билијев шеф, али није променио мишљење. Или пиштољ као сав свет, или отказ...

ПИРАНЕ НА ТРПЕЗИ

Тешко човеку или животињи ако се случајно задеси у некој од јужноамеричких река у којима пливају јата врло опасних риба ситних и оштрих зуба: пиране су у стању да жртву, док дланом о длан, оглођу до костију. Своју мржњу према овој риби Јужноамериканци су изражавали на посебан начин – није јој било места на трпези, дуго се сматрало да није за јело. Међутим, у последње време однос према пирани, бар што се тиче кулинарства, битно се изменило: показало се да она може да буде укусан залогај. Истина, није баш укусна, али се зато лако вари. И људи су почели да јој се „свете". Пијаце и рибарнице у Бразилу препуне су пирана које се могу купити врло јевтино, а на обалама река, посебно Амазона, све је више риболоваца који специјалним мрежама ојачаним танким челичним нитима хватају пиране. Што се тиче улова, он је готово увек успешан јер се пиране просто гурају у овим рекама.

СВЕ ЗБОГ КИЈАЊА

Један возач камиона из Беркхеда, у Енглеској, прво је пролетео крај знака „стоп" као да га уопште нема, онда ударио у једна кола и на крају се „закуцао" у оближњи зид. Незгода не би била вредна помена да њен виновник на суду није ослобођен одговорности. Возач је објаснио, а судије оправдање уважиле: све се догодило када га је спопало кијање које никако није могао да заустави...

КАКАВ УРЛИК?

Рубрику „Веровали или не" после смрти Роберта Лироја Риплија преузела је група сарадника. Једна од занимљивости која се појавила у последњој књизи са необичностима је – како је створен чувени Тарзанов филмски „урлик". Да би Тарзанов крик био што упечатљивији, филмски творци су га добили миксовањем: снимили су хијенино и псеће завијање, човечји урлик, глас сопрана и виолински звук. Све ово, снимљено на посебним тракама, „помешали" су и добили Тарзанов урлик који деца на нашим улицама тако радо опонашају.

КОКА И ЈАЈЕ ПРИЧАЈУ

Научници са Њујоршког унитерзитета недавно су спровели занимљиво истраживање: решили су да објасне постоји ли веза између квочке и неизлеглих пилића. После дужег испитивања успели су да открију једанаест звучних сигнала помоћу којих се успоставља контакт. Занимљиво је да тим сигналима контактирају само 48 часова пре него пилићи разбију љуску јајета. Пијукање и ударци

кљуном о кору јајета изражавају и задовољство и страх од опасности: кад је пијукање равномерно, то је очигледно знак задовољства а кад је испрекидано, потомка је ухватио страх. Научници су још закључили да се пиле, које је као ембрион контактирало са мајком, после изласка из јајета много боље сналази у спољнем свету, да расте много брже него његов „колега" из инкубатора.

УТА ВОЛИ ХАНСИЈА

Петнаестогодишња Ута Себел из Вецлара у Савезној Републици Немачкој уместо коња јаше бика. Ута је пре годину дана научила да јаше, али родитељи нису имали новца да јој купе коња. Једног дана Ута је на пашњаку суседне фарме угледала Хансија. Њих двоје се од тада не раздвајају. Изгледа да је и Ханси схватио шта се од њега очекује: научио је да прескаче препоне.

ПРИСЛУШКИВАЊЕ АЈКУЛА

Кретање ајкула по океанским пространствима тешко је, готово немогуће пратити. Многим ихтиолозима је то био сан. А сан у овој ери напретка технике врло брзо може да се досања. Тако је било и са праћењем кретања ајкула: прошле године научници с Абердинског универзитета (Шкотска) успели су да помоћу харпуна забоду у леђно пераје ајкуле микропредајник. Његове сигнале примали су специјални инструменти постављени на неколико сателита и информације о кретању грабљивице преносили у Институт за море у француском граду Тулузу. Ту се на огромној мапи стално обележавао положај ове џиновске ајкуле.

Једини проблем је у томе што сигнали стижу до пријемника само кад се ајкула налази близу површине (кроз велику густину воде радио-таласи не пролазе), али и тада лабораторија добија и до 16 сигнала, односно положаја ајкуле на дан.

Џиновске ајкуле из северног Атлантика лети се срећу код западних обала Шкотске, али нико не зна где проводе зиму. Неки истраживачи и даље тврде да оне зими падају у дубок сан док други мисле да, као птице селице, отпливају до обала Северне Африке. Захваљујући овом примеру из Шкотске моћи ће да се утврди истина, а користи о кретању ајкула имаће и рибари.

БОЈ СЕ БОЈЕ!

Број туљана код Шетландских острва непрестано се смањује. Ловокрадице прете да им коначно дођу главе, боље рећи скупоцене коже. Зато је једна организација за заштиту животиња из Велике Британије ставила себи у задатак да љупке туљане спасе по сваку цену. Поред сталног патролирања чланови овог удружења смислили су једну цаку верујући да ће им она помоћи у откривању ловокрадица. Наиме, једном врстом нешкодљиве црвене боје прскају туљане што члановима удружења омогућава да их боље контролишу док су у води и, што је још важније, да на пијаци где се нуде скупоцене коже препознају ловокрадице и предају их полицији. Засад се, тврде они, овај начин заштите показао врло успешан.

КРАВА КОД ЗУБАРА

Удружење шпанских ветеринара почело је најозбиљније да размишља о томе да неке од својих чланова специјализује за – дентисте јер се показало да за то постоји и те каква потреба. Наиме, истраживачи са Мадридског универзитета недавно су једној крави са кварним зубима наместили протезу од нерђајућег челика и резултати су били више него охрабрујући. Захваљујући протези крава је успешније преживела, чак јој се и апетит отворио што је, нормално, као резултат дало – више млека.

МАЧЈИ МУЗЕЈ

Ретко би било ко на свету могао сасвим прецизно и поуздано да каже шта све људи сакупљају, какве све колекције на овој планети постоје. Једни, рецимо, лудују и трагају за будилницима, други се отимају о самоваре, трећи пишу на све стране и траже, често не питајући за цену, подметаче за пивске кригле... Извесна Розмери Милер, власница антикварнице у Базелу, за преко двадесет година сакупила је неколико хиљада слика, цртежа, гравира, скулптура, играчака и свега другог што приказује – мачку.

Недавно је, управо захваљујући овој љубитељки мачака и њеној пребогатој збирци, у Базелу установљен први и засад једини мачји музеј у Европи. Занимљиво је да је врло брзо привукао завидан број посетилаца. А из разних земаља света музеју се обраћају и многи биолози тражећи податке о разним врстама мачака које проучавају.

ОКРШАЈ НА АТЛАНТИКУ

ОБУСТАВИТЕ ПАЉБУ!

ДЕВЕТОГ МАЈА 1942. ГОДИНЕ ОДИГРАО СЕ ДВОБОЈ ИЗМЕЂУ НЕМАЧКЕ ПОДМОРНИЦЕ У-352 И „ИКАРУСА" НАОРУЖАНОГ БРОДИЋА АМЕРИЧКЕ ОБАЛСКЕ СТРАЖЕ. БИЛА ЈЕ ТО БОРБА НА ЖИВОТ И СМРТ.

И данас, двадесетак миља од Морхед Ситија у јужној Каролини, на тридесет и три метра дубине, на песковитом дну океана леже остаци пораженог у овом двобоју. Олупину с времена на време посећују гњурци који је немилосрдно черупају. Нико или мало ко од њих зна њену историју.

Никада ниједан брод

Рано ујутро 4. априла 1942. капетан подморнице U-352, поручник Хелмут Ратке издао је посади наређење: крећемо! Ништа није нарушило спокојство луке док је подморница лагано напуштала Сен Назер. Поручник Ратке био је задовољан. Што неупадљивији одлазак, то боље. Превише је његових колега страдало од британских авиона и разарача који су некако увек умели да нањуше излазак немачких подморница на пучину.

Наређење које је Ратке добио било је савршено јасно: пошто уплови у америчке територијалне воде, зауставиће се недалеко од обале јужне Каролине и одатле нападати и уништавати непријатељске бродове.

Шта то треба да значи?

Капетан је своју подморницу познавао у прсте: командовао је њом од тренутка када је поринута у море. Дугачка шездесет седам метара, припадала је типу VII-C од 750 тона, на торњу је имала топ од 88 mm, на командном мосту два противавионска топа калибра 20 mm, у прамцу четири, у крми једну торпедну цев. И поред толике ватрене моћи, U-352 никада није потопила ниједан брод. Ратке није знао зашто: да ли зато што се само торпеда којима је он снабдевен била неисправна или зато што су сва торпеда немачке производње била таква...

Подофицир-артиљерац Џон Брус био је задовољан што служи баш на „Икарусу". Био је то бродић обалске страже дугачак педесет метара, једва је на најширем делу палубе достизао седам и по метара: скученост која је, зачудо, само доприносила солидарности између седамдесет петорице чланова посаде.

„Икарус" је имао један озбиљан недостатак: застарелу опрему за звучну детекцију. Дешавало се тако да уместо непријатеља нападне јато риба, подводну стену или у најбољем случају олупину неког брода.

У близини крме налазили су се држачи са подводним бомбама, један топ из првог светског рата и два митраљеза марке „браунинг", калибра 50 mm. На прамачном делу брода, још два митраљеза истог калибра, један калибра 0,75 и један од 23 mm. На мосту за везу између прамца и крме: два митраљеза марке „луис" од 30 mm, а у бродском арсеналу два пиштоља, два „томпсонова" лака митраљеза, пар ручних граната. Било је то све што је „Икарус" имао од наоружања.

Крајем априла капетан Џестер добио је наређење које га је запрепастило: запловити ка Ки Весту на Флориди, тамо ће добити даља упутства. „Икарус" до тада никада није отишао на југ даље од Норфока у Вирџинији... Шта је ово требало да значи? Одговор није знао ни када је у зору 8. маја издао наређење да исплове из сидришта.

Шест дана раније, 2. маја, U-352 је упловила у америчке територијалне воде. Три дана се ништа није дешавало. Онда је 5. маја први официр Јозеф Ернст спазио један брод-хладњачу. Испалио је два торпеда и погледао кроз перископ: ништа. Капетан и први официр су се сложили: изрониће и покушати још једном.

Јарбол

Пловили су по површини у тренутку када је стражар на торњу из свег гласа повикао. Ратке се окренуо и погледао у правцу у који је морнар упирао прстом: три-четири миље даље, са двеста метара висине, један двомоторац обрушавао се право на њих. U-352 је пуним паром заронила.

Секунди дуги као минути пре него што је први официр Ернст коначно објавио да су под водом. То још није значило и да су безбедни. Тек када их ни после једног сата нису бомбардовали,капетан је издао наређење да поново изроне на површину. Ни брода ни авиона више није било.

Затишје је трајало два дана. Касно поподне 9. маја Хелмут Ратке је на хоризонту угледао врх неког јарбола. U-352 је заронила и запутила се ка непознатом броду. Ратке није сачекао да се изврши идентификација циља: паљба из торпеда број 1 и 2, гласило је наређење.

Подморница се затресла, а затим накривила услед наглог ослобађања терета. И поред напора првог официра Ернста, нагиб је био такав да је перископ доспео под воду: брод више нису видели. Неколико тренутака касније U-352 се поново затресла, овога пута од експлозије непријатељске бомбе која је пала на безбедну удаљеност од циља.Капетан Ратке издао је наређење да се попну на перископску дубину како би могао боље да осмотри противника. Веровао је да су се намерили на мањи теретни брод. Преварио се. Био је то „Икарус".

Спремни за напад

У 4,15 деветог маја на командном мосту „Икаруса" уместо капетана Џестера налазио се поручник Едвард Хауард. Морис Џестер се одмарао у кабини. Све је било у најбољем реду: „Икарус" је пловио сталном брзином од 14 чворова, у хидроакустичној соби Вилијам Рабич пажљиво је преко слушалица пратио звуке океана.

У први мах Рабич ни сам није знао како да опише оно што је зачуо: пригушено мрмољење?... Збуњен, замолио је Сантјага Кинонеса да и он ослушне.

– Мислим да је то подморница. И то на неких 250 метара од нас! – одговорио је Кинонес.

Да ли да се обрати команди у Норфоку или да капетана позове на мост, питао се Хауард. Одлучио се за ово друго. Док су чекали на Мориса Џестера, необични звук почео је да се губи.

У 4.25 веза се неочекивано поправила. „Икарус" није мењао курс. Едвард Хауард је чекао да буде потпуно сигуран у положај непријатеља, па да тек онда изда наређење за паљбу. Није желео да утроши драгоцене бомбе на јато риба или неку олупину...

На основу података које му је Кинонес дао, Хауард је знао да се подморница још налази с њихове леве стране. Више од тога није имао да каже ни капетану Џестеру када је овај задихан коначно дотрчао на мост.

Морис Џестер је одмах издао наређење: пуном паром улево! Онда је посаду ставио у стање приправности: знао је да ће их експлозије властитих бомби протрести исто тако силовито као и непријатељска торпеда. „Икарус" се спремао за напад.

Хелмут Ратке је очекивао да ће кроз перископ угледати брод у пламену. Уместо тога, гледао је у узвреле смеђе таласе и наоружани бродић обалске страже који је маневрисао. Дакле, опет су промашили. Уверен да је непријатељ спазио перископ, наредио је да се сместа спусте на већу дубину.

Можда не знају да су нас погодили...

У први мах капетан Ратке је намеравао да подморницу доведе иза бродића и сакрије се у таласима које је остављао за собом. Онда се сетио блатњавог врела које је угледао кроз перископ. Има ли бољег скровишта од тога?

U-352 се брзо спустила до дна забадајући „нос" у ковитлац блата који је торпедо подигао. Ратке је намеравао да сачека да

„Икарус" преплови изнад њих, па да се онда или потпуне до перископске дубине како би могао да испали још један плотун торпеда или – ако то буде могуће – исплови на површину и нападне непријатеља паљбом из топа на торњу.

Тачно у 4.30 капетан Џестер наредио је да се испали пет подводних бомби. Прва је погодила палубу подморнице, друге две командни торањ, једна је пала право на стројарницу, последња петнаестак метара иза крме.

Хелмут Ратке је полако долазио свести. Некако је скупио снагу и придигао се, придржавајући се за бедне остатке перископске цеви. Под командног моста био је клизав од крви поручника Ернста. Јозеф Ернст није давао знаке живота.

– Јесмо ли у стању да маневришемо? – упитао је Ратке.

Одговор је био одречан. оба електрична мотора збачена су са постоља. Капетан Ратке је у себи понављао извештај потчињених: први официр мртав, већина инструмената уништена, о маневрисању нема говора... Упркос свему, веровао је да има изгледа да спасе своје људе. Можда Американци не знају да су их погодили? Можда би, уколико се притаје, још могли да се извуку?

Игра мачке и миша

Због оштећења на инструментима заповедник U-352 никако није могао да зна да се његова подморница ипак креће: услед губитка топа и доброг дела металне оплате на командном торњу U-352 је нагло изгубила на тежини и лагано заплутала.

Детектори на „Икарусу" одмах су забележили кретање подморнице. Капетан Џестер издао је наређење за нови напад.

У подморници је владала мртва тишина. Чуло се само дисање људи који су стајали као скамењени и монотоно капљање воде из оштећене торпедне цеви..

Онда је пет дубинских бомби пљуснуло у воду. Свих пет пало је право на U-352. Подморница се изврнула на леви бок, силовито ударила о дно и смирила се. Капетан Ратке је одмах затражио извештај. Стабилизациони танк уништен, труп оштећен, али да ли би издржао нови напад?

На одговор се није дуго чекало. Са „Икаруса" је бачена једна једина бомба. Труп је издржао, али систем за регулисање нагиба и тежине био је тешко оштећен. У 5.08 још једна експлозија уздрмала је U-352, бомба је промашила циљ, али је капетана Хелмута Раткеа коначно натерала да призна да је изгубио битку. U-352 је запловила ка површини...

Само да се не домогну топа...

Поручник Хауард први је видео да подморница израња.Било је тачно 5.09 часова. Под углом од 45° помолио се врх командног торња, а затим и труп, изузев нека два и по метра која су остала под водом.

Иако нису добили наређење, митраљесци на десном боку „Икаруса" и они на мосту за везу између прамца и крме отворили су ватру. Тек тада је стигло и наређење капетана Џестера.

Нема доказа да је ико са „Икаруса" знао да је топ на торњу немачке подморнице уништен. То оправдава наређење Мориса Џестера: веровао је да по сваку цену мора да спречи противника да се докопа топа. Један хитац послао би „Икаруса" равно на дно.

Хелмут Ратке је подигао поклопац на торњу и погледао око себе: хрпе искривљеног метала... На површини, знао је, неће остати још дуго. Пошто је прво бацио тајне шифре у море, издао је наређење да посада сместа напусти U-352. Први морнар који се извукао на палубу подморнице пао је покошен рафалима из митраљеза. Ратке ипак није зауставио своје људе: веровао је да ће непријатељ обуставити паљбу чим схвати да се предају. Преварио се.

Подофицир Ројсел се управо извлачио из отвора на торњу када је граната пала. Експлозија га је одбацила високо у ваздух. У тренутку када је пао у море, вода око њега обојила се црвено... Поручник Трец је први пут одбио да изврши наређење претпостављеног: нестао је у унутрашњости подморнице како би још једном проверио да ли је операција потапања докраја изведена. Праћен митраљеским рафалима, капетан Ратке се бацио у море.

Комплетна посада U-352. с изузетком Герхарда Ројсела. била је у води. Неколико тренутака касније Хелмут Ратке се забринуто окренуо и угледао и Ројсела. С муком се одржавао на површини таласи око њега су се црвенели. Ратке је скинуо опасач и покушао да га завеже рањеном младићу око ноге. Није ишло. Обујмио га је око груди и запливао.

Покупите преживеле!

Ватра са „Икаруса" није јењавала Беспомоћан, капетан U-352 ужаснуто је гледао како му човек по човек нестаје у таласима.

– Прекините паљбу... Забога. прекините! – викао је колико га грло носи. али му се глас изгубио у општем метежу

Џон Брус је видео када су се таласи склопили над немачком подморницом Зашто онда не престају с паљбом"

– Побогу. не пуцајте на људе у води – довикнуо је друговима

Митраљесци на крми су чули и послушали. не и они на прамцу

– То смо врло лако могли да будемо и ми! – додао је Брус

Разумели су га. Три минута пошто је U-352 потонула. гласоноша је посади пренео команду капетана Џестера: „Обустави ватру!" Било је тачно 5 часова и 17 минута

Неколико тренутака касније Хелмут Ратке је с неверицом гледао у бродић који се удаљавао. Зар ће их оставити насред пучине?

Капетан Морис Џестер био је војник. Имао је наређење да потапа непријатељске подморнице, не и да на своју руку спасава преживеле. За то је морао да тражи овлашћење. Радио-телеграфиста Пул упутио је први од низа обесхрабрујућих позива. Прво се обратио Норфоку: „Потопили подморницу. Тридесеторо до четрдесеторо преживелих. Да ли да их покупимо?" Одговора није било

Затим је окушао срећу с Чарлстоном. иста порука, опет без одговора. Сачекао је десетак минута. а затим покушао још једном „Имате ли неко наређење за нас?" Минут касније. шифрована порука. „Не"...

У 5.45 Пул се обратио команди Шесте поморске области: „Да ли да покупимо преживеле?" Мук. Упорно је понављао питање. У 5.49 коначно одговор: „Покупити преживеле. Довести у Чарлстон" Капетан Џестер одмах је наредио да се крене пуном паром назад ка месту окршаја

У тренутку када се амерички бродић зауставио поред њих капетан Ратке је одлучно довикнуо:

– Прво рањеници!

Последњи је изашао из воде.Подофицир Џон Брус и морнар Фреда покушали су да му помогну. али их је Хелмут Ратке одгурнуо и сам се извукао на палубу.

Прекршено обећање

По чему је окршај између U-352 и „Икаруса" уопште значајан? Први пут у току другог светског рата неки бродић америчке обалске страже потопио је једну немачку подморницу. На предлог капетана Џестера. после 9. маја 1942. сви бродови америчке обалске страже добили су додатно наоружање. Хитлер је изгубио једну подморницу. четрнаест морнара. остатак посаде и један способни капетан доспели су у заробљеништво

Упркос ондашњој пропаганди и расположењу. у сукобу је начињен преседан: пуцало се на људе у води. Изузев једног случаја пред сам крај рата. то се у борбама које су се водиле у америчким водама није поновило.

Икарус је остао у саставу америчке морнарице до краја рата.Нико од посаде никада није добио обећано унапређење за потапање U-352. Хелмут Ратке и његови људи сачекали су крај рата у једном америчком логору за ратне заробљенике.

М. И.

ЗА ОНЕ КОЈИ ЖЕЛЕ ДА ЗНАЈУ ВИШЕ

КРИВИ СУ РАДИКАЛИ, АЛИ...

Зашто живи организми уопште старе? Многи научници сматрају да је главни узрок старења то што се у организму нагомилавају разне штетне материје. Одакле оне?

Тело сваке животиње или човека стално се обнавља и преуређује, „презиђује". Једне ћелије умиру (њих треба разградити у „циглице"), на њиховом месту стварају се нове. Откуд организам добија грађевински материјал? Храном, а поново искоришћава и материјал добијен од „демонтираних" ћелија. Да би грађење ишло лакше, „циглице" треба да су довољно мале. Као резултат тог процеса настају радикали, групе атома које као целине имају један слободан, неспарен електрон, веома реактиван, па им је век кратак. Управо због тога оне могу да остану самосталне само накратко. Брзо се везују с каквим другим молекулом или другим радикалом. Ако се при томе стварају материје и молекули потребни организму, а тако се најчешће и догађа, радикали му не наносе никакву штету. Међутим, с времена на време догађају се грешке, радикали се сједињују не с оним с чим би требало, кваре се добри молекули или, што је још горе, настају штетне материје које утичу на организам изнутра и изазивају његово старење.

До старења долази и из других разлога. У језгру сваке ћелије било ког органа налази се програм у који је до најситнијих појединости „уписано" шта та ћелија треба да ради. Кад се истрошене ћелије и ткива обнављају треба тај програм „преписати" за нове ћелије. При том је немогуће избећи грешку. С годинама, у организму се гомила све више ћелија у чијем програму има грешака. Оне слабо раде и наносе штете организму. Ако је број таквих ћелија велики, ремети се рад органа и организам почиње да пропада.

Научници су открили ова два механизма који изазивају кварове у организму, али то још није потпуно разјаснило питање – шта изазива старење. Има стручњака који сматрају да у организму постоје добро опремљени „сервиси" који уклањају сваку неисправност и квар, између осталог уносе исправке у ћелијске програме. Међутим, још нешто нас тера на закључак да процес старења има корене у нечем другом. Зашто, рецимо, ћелије разних органа и ткива имају различиту дужину живота. Беле ћелије крви – лимфоцити – живе свега десет до дванаест часова, ћелије епидерма коже – 7 дана, црвена крвна зрнца – еритроцити – 4 месеца, а огромна већина нервних ћелија доживи с нама дубоку старост?

Познати амерички научник Хајфлик поставио је хипотезу да су код сваке животињске врсте ћелије способне да се поделе строго одређен број пута. Он је први у свету успео да „натера" ћелије људског тела да расту и размножавају се у епрувети и утврдио да су се оне делиле 50 пута а онда престале. Проверио је то много пута а чинили су то и други научници. Истина, неки се не слажу с Хајфликом: они сматрају да се ћелије људског тела могу делити 70–80 пута, други да је тај број најмање 100, док неки верују да дељење ћелија може ићи у бесконачност. Сви се ипак слажу да с временом ћелије почињу да се деле све ређе. То је сасвим довољно да организам стари. Ако се ћелије у живом организму понашају као у епрувети, то значи да на крају крајева дође време кад се накупи толико истрошених и неупотребљивих ћелија да их је немогуће заменити новим поготову што је процес њиховог размножавања успорен.

ВОЈНИКОВА СУЗА

При крају војног рока стари војници имају више слободног времена. Ја сам га углавном проводио на спортском полигону где сам уз помоћ дизања тегова одржавао кондицију.

Једнога дана док сам се припремао да подигнем нову тежину, на тег се спустио мали бели папагај. По убрзаном дисању и опуштеним крилима очигледно је било да је птица јако уморна. Полако сам му подметнуо прст и он се без страха попео и загледао ми се у очи. Страховао сам да ће чим се одмори опет одлетети, али сам се преварио – њему се очигледно више допадало да остане на мом прсту. Размишљао сам шта да урадим са малом скитницом и пошто нисам пронашао никакво друго решење, однео сам га у касарну.

Од хране сам могао да му понудим само мрвице хлеба чиме је био задовољан а онда је кренуо да испита све углове велике војничке спаваонице. Са мојим друговима је одмах успоставио пријатељске односе и за тили час освојио сва војничка срца. Ипак, после свега непогрешиво се враћао на узглавље мог кревета. Али, ту није могао остати, па сам одлучио да га сместим у моју војничку касету. Брзо је прихватио своје ново пребивалиште као да је ту одувек био.

Већ сутрадан је добио чанчиће за воду и семе, прегачу, звончић за игру и триста других ситница које су му прекраћивале време док се ја не вратим са уобичајених војничких послова. Добио је и име – „Гуштер", али се на њега није одазивао. Знао сам да мој нови пријатељ очекује да га зовем именом на које је био навикао, али како кад га ја нисам знао? Једнога дана, док сам лешкарио на кревету, „Гуштер" ме је изазивао да се играмо. Пошто му по његовом рачуну нисам посветио довољно пажње, стао ми је на колено и одатле, као са какве говорнице, почео да крешти. Али, то није било обично папагајско крештање јер је птица изговарала читаве речи па чак и реченице. „Кићо! Кићићу! Оди овамо! Бежи, будало!" То ме је у почетку запрепастило а онда сам схватио да се моја птица зове Кића. Е, па лепо, Кићо, добро је што си се представио. Од тада је на сваки мој позив: „Дођи, Кићо?" долазио и започињао игру. Убрзо је изговарао и моје а онда имена мојих собних другова. Кићино друштво ми је скраћивало војничке дане

и ја сам једва чекао да се вратим у касарну, отворим касету и пустим Кићу напоље. Чини ми се да ме је и по ходу препознавао јер је одмах викао: „Кића! Кићица! Пјер! 'Оди овамо!"

Убрзо су сви у касарни сазнали за мог „илегалца" и пошто је постао општи миљеник и старешине су дозволиле да и даље остане. Мало-помало Кића, или како су га неки вој-

ници прозвали „Полтрон", знао је сва имена старешина па чак и њихове чинове што је, када би понекад погрешио, изазивало буру смеха, али се на Кићине омашке нико није љутио.

Једнога дана сам га одвео на полигон. Сви су се плашили да ће ми одлетети, али су се преварили. Кића се удобно сместио на грану оближњег багрема и зачикавао врапце који су га облетали али му нису прилазили.

Неколико дана пред мој излазак из војске Кића је почео да се љути када бих га увече спремао у касету. Одлучио сам да га више не мучим, нека спава где хоће. Он је изабрао узглавље мог кревета. Једне ноћи је било јако хладно и Кића ми је слетео на груди испод ћебета. Ту се смирио јер га је грејао дах из мојих уста. И ето, та моја попустљивост грдно нам се обојици осветила. Преварио ме је сан. Заспао сам а заспао је и Кића. Кад сам се ујутру пробудио, мог Киће нигде није било. Срце је почело да ми грува. Шта се догодило? Где је? Најзад сам нашао беживотно тело мог малог пријатеља – лежао је испод ћебета. Угушио се или сам га у сну згњечио. Није ме стид што морам да признам – пошле су ми сузе и чини ми се да никад до тада нисам тако горко жалио.

Остатак војног рока прошао ми је не знам ни сам како. Најтеже ми је било када сам се враћао у собу. Није имао ко да ме дочека и поздрави. Од мог Киће остала ми је само једна мала драга успомена – два бела пера из крила које и данас чувам.

Пјетер БЕРИША,
Скопље
(Хонорар: 1500.00 дин.)

ОПАСАН ПОЗИВ

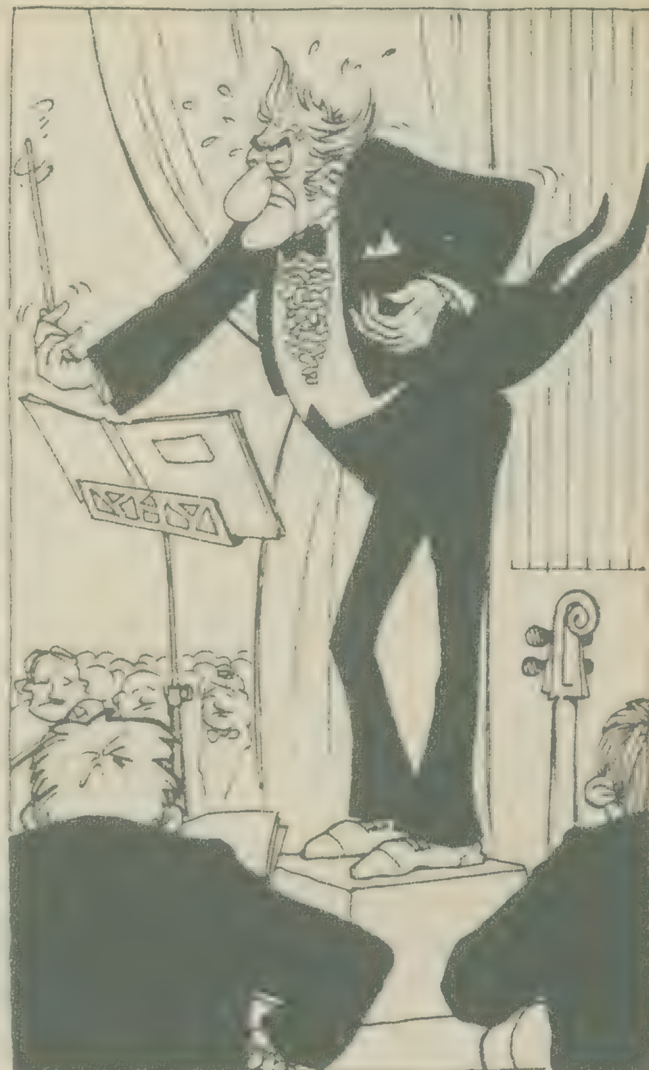

Диригент треба да има кондицију рвача – каже британски маестро Вернон Хендли и не претерује. Хендли сваког дана вежба ујутру и увече да би физички могао да издржи један наступ пред публиком. А кад гледамо неког диригента, како уз помоћ палице „води" извођаче не изгледа нам да је тај посао толико напоран. Међутим, њима је неопходно да се пред сваки наступ добро испавају, да избегавају узбуђења и сукобе. Недавно је један диригент отказао концерт јер се посвађао са саобраћајцем због погрешно паркираних кола испред дворане у којој је требало да наступи. Диригентским невољама ту није крај. Они морају да се чувају и на позорници. Питер Фуш, амерички професор музике био је сведок кад је један његов колега, у заносу дириговања, пао са подијума. Да није било првог виолинисте који је брзо реаговао и придржао га, ко зна како би се овај инцидент завршио.

За славног руског композитора Петра Иљича Чајковског прича се да је диригујући своја дела толико размахивао десном руком, у којој је држао палицу, да је на крају извођења дуго зурио у њу као да не верује да је још ту.

Музички стручњаци с Универзитета у аустријском граду Салцбургу, чувеном по музичким фестивалима, извели су специјалне тестове да би измерили степен узбуђења коме је диригент изложен. Уз помоћ посебно конструисаног инструмента који су „прикопчали" чувеном диригенту Херберту фон Карајану испитивали су његове реакције док је управљао оркестром приликом извођења једне Бетовенове симфоније. Показало се да се његов пулс удвостручује. Поновили су ово тестирање док је Фон Карајан управљао својим спортским авионом. Испоставило се да ни у тренуцима када су га замолили да нагло спусти авион и готово додирне земљу, а затим га исто тако нагло подигне, то не утиче толико на његов пулс као извођење Бетовена!

Зашто диригенти управљају оркестром увек уз помоћ диригентске палице? Једноставно, да нема овог неопходног реквизита постојала би опасност да ишчаше зглоб на руци. Овог правила није се придржавао Американац Јуџин Орманди па му је лекар рекао да ће, уколико тако настави, морати да дигне руке од свог позива. За разлику од њега Артуро Тосканини, италијански диригент светског гласа, користио је штапић знатно дужи од уобичајеног, па је на подијуму изгледало као да темпераментно „витла" сабљом.

Диригенте вреба опасност и из публике. Прошле године у Минхенској опери, приликом извођења увертире за оперу „Кармен" Жоржа Бизеа, један слушалац је љутито устао и гласно ставио примедбу на темпо којим је италијански диригент Нело Санти „водио" увертиру. Међутим, ни Санти му није остао дужан. Сишао је са подијума, пришао „критичару", назвао га магарцем и лупио палицом по глави. После се вратио на своје место и наставио увертиру тамо где је стао. Случај је доспео пред суд: Сантију је изречена новчана казна.

ПОМОЗИМО ЗООЛОШКОМ ВРТУ

ЖИРАФА СТИЖЕ У МАЈУ

Из Београдског ЗОО врта обавестили су нас да дуго чекана жирафа треба да стигне у мају. Лепа вест, али „Забавникови" читаоци још нису сакупили довољно новца. Као што смо раније рекли, жирафа ове године кошта нешто око 800.000.00 динара а на жиро-рачуну за жирафу има 500 хиљада, значи недостаје нам још 300 хиљада динара. То и није много ако би се у акцију укључиле оне радне организације, установе и појединци који то до сада нису учинили.

Уплате радних организација:

ООУР Главни Телефон, службе 988, Катићева 14–18 из Беорада уплатили су 1.750.00 динара, ООУР „Искра", Ц. Душана 9 Земун – 3.660.00 ООУР „Клас" и Р.З. „Пекарство", Београд – 3.000.00, и ОСИЗ Запошљавања из Шапца 600.00 динара.

Уплате појединаца:

Владимир Берберина, Београд 200.00, Снежана Златковић, Шабац 100.00, Илинка Јовановић, Земун 100.00, Милош Мандулић, Београд, 100.00, Јелена Степанов, Зрењанин, 100.00, Антал Латињак, Конак код Зрењанина 100.00, Наташа и Дамир Брдар, Бихаћ 100.00, Војислав Живановић, Шимановци 100.00, Милан Живановић, Шимановци 100.00, Стана Ђуковић, Београд, 30.00, Никола Михајловић, Нови Београд 100.00, Виолета Краснић, Ниш 100.00, Југослав Краснић, Ниш 100.00, Невенка и Томислав Ивановић, Београд 200.00, Миодраг Поповић, Београд 100.00, Јасна Поповић, Београд 100.00, Живка перишић, Нови Београд 100.00, Јелена Матијевић, Београд 100.00, Никола Јанковић, Смедерево 100.00, Ирина Јанковић, Смедерево 100.00, Татјана Пејић Лозница 100.00, Марко Панић, Београд 200.00, Душан Поткоњак, Земун 50.00, Дејан Поткоњак, Земун 50.00, Милоје Спремић, Нови Београд 30.00, Драгана Никитовић, Нови Сад 50.00, Михајло Никитовић, Нови Сад 50.00, Богдан Јанковић, Београд 200.00, Соња Бунчић, Београд 250.00 динара. Аца Бунчић Београд 250.00, Лала Бунчић Београд 250.00, динара. Адреса на коју се уплаћују прилози је: ЗООЛОШКИ ВРТ ГРАДА БЕОГРАДА, жиро рачун: 60806-603-8334.

ФЛАШ ГОРДОН:
ИНВАЗИЈА
МРАВОЛИЈЕ

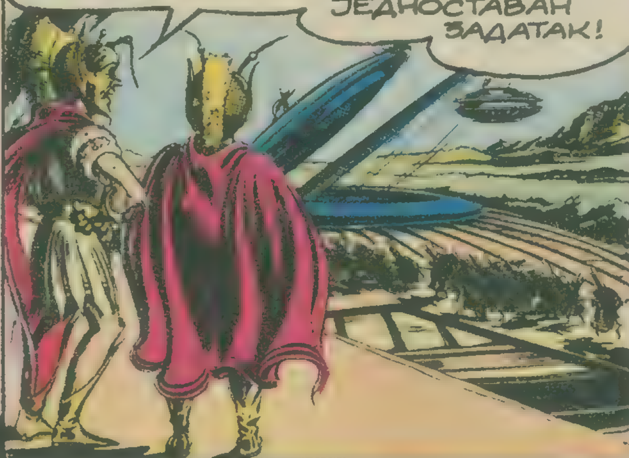
НА ПЛАНЕТИ МРАВОЛИЈИ ПРИПРЕМА СЕ ЧУДНА ЕКСПЕДИЦИЈА КРОЗ ПРОСТОР И ВРЕМЕ...
КАДА ПОМОЋУ МУТАЦИЈА ПРЕКРОЈИМО ЕВОЛУЦИЈУ ЧОВЕКА, ИНВАЗИЈА НА ЗЕМЉУ БИЋЕ ЈЕДНОСТАВАН ЗАДАТАК!

ЗА ТО ВРЕМЕ ФЛАШ ГОРДОН И ДОКТОР ЗАРКОВ СЕ ПРИБЛИЖАВАЈУ ЗЕМЉИ...
СПУШТАМО СЕ У НЕКУ СИВУ ИЗМАГЛИЦУ... ХЕЈ! ОСЕЋАМ ОШАМУЋЕНОСТ!
И МЕНЕ ХВАТА ВРТОГЛАВИЦА! ШТА ЈЕ ТО, ФЛАШЕ?

НАЈЕДНОМ, ЗАЧУО СЕ СНАЖАН УДАР, А ЗАТИМ ЈЕ НАСТАО МУК...
АУХ! БИЛО ЈЕ ТО ЛОШЕ СЛЕТАЊЕ! ТАКО СЕ ЧУДНО ОСЕЋАМ...
ВЕРОВАТНО СМО НАИШЛИ НА ЏИНОВСКИ ЏЕП! БРЗО ДА ИЗИЂЕМО!

ШТА МИСЛИШ, ГДЕ СМО?
САДА МИ ЈЕ СВАКО МЕСТО НА ЗЕМЉИ ДОБРО!

ХЕЈ!
ДИНОСАУР!

БРЗО, ДАЈ ЗРАЧНЕ ПИШТОЉЕ!

АЛИ ИЗНЕНАДА, ЧУДОВИШТЕ СЕ ОКРЕНУЛО...
ВИДИ, ФЛАШЕ! НАПАДА ГА НЕКА ЧУДНА ЛЕТЕЛИЦА!
ЛЕТЕЛИЦА! ДИНОСАУР! ГДЕ СМО ТО МИ?
ИДУЋЕГ ПЕТКА: ДА ЛИ ЈЕ ОВО ЗЕМЉА?

РАТ ЗВЕЗДА
СМРТОНОСНА СОНДА

У ГАЛАКСИЈИ СУ НАСТУПИЛА ТЕШКА ВРЕМЕНА ОД КАДА ЈЕ УНИШТЕНА БАЗА ПОБУЊЕНИКА НА ЛЕДЕНОЈ ПЛАНЕТИ ХОТ...

ОШТЕЋЕНА ЛЕТЕЛИЦА ПОБУЊЕНИКА БЕЖАЛА ЈЕ КРОЗ СВЕМИР. ИСЦРПЉЕНА ПОСАДА ЖЕЛЕЛА ЈЕ ЈЕДИНО ДА БЕЗ НЕПРИЛИКА СТИГНЕ ФЛОТУ...

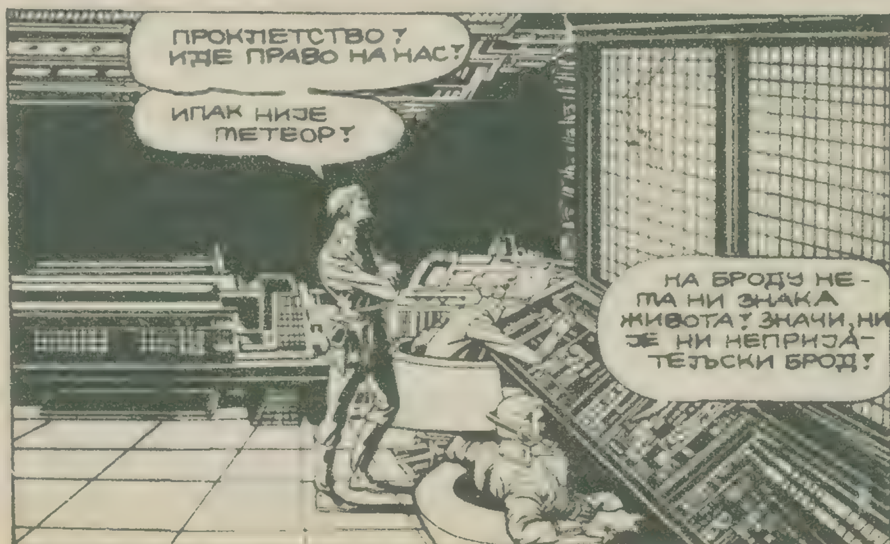

Ускоро...

Били су нападнути...
Енергетско поље је укључено прекасно...

Људи су гинули...
..., излетевши кроз отвор начињен у трупу брода...

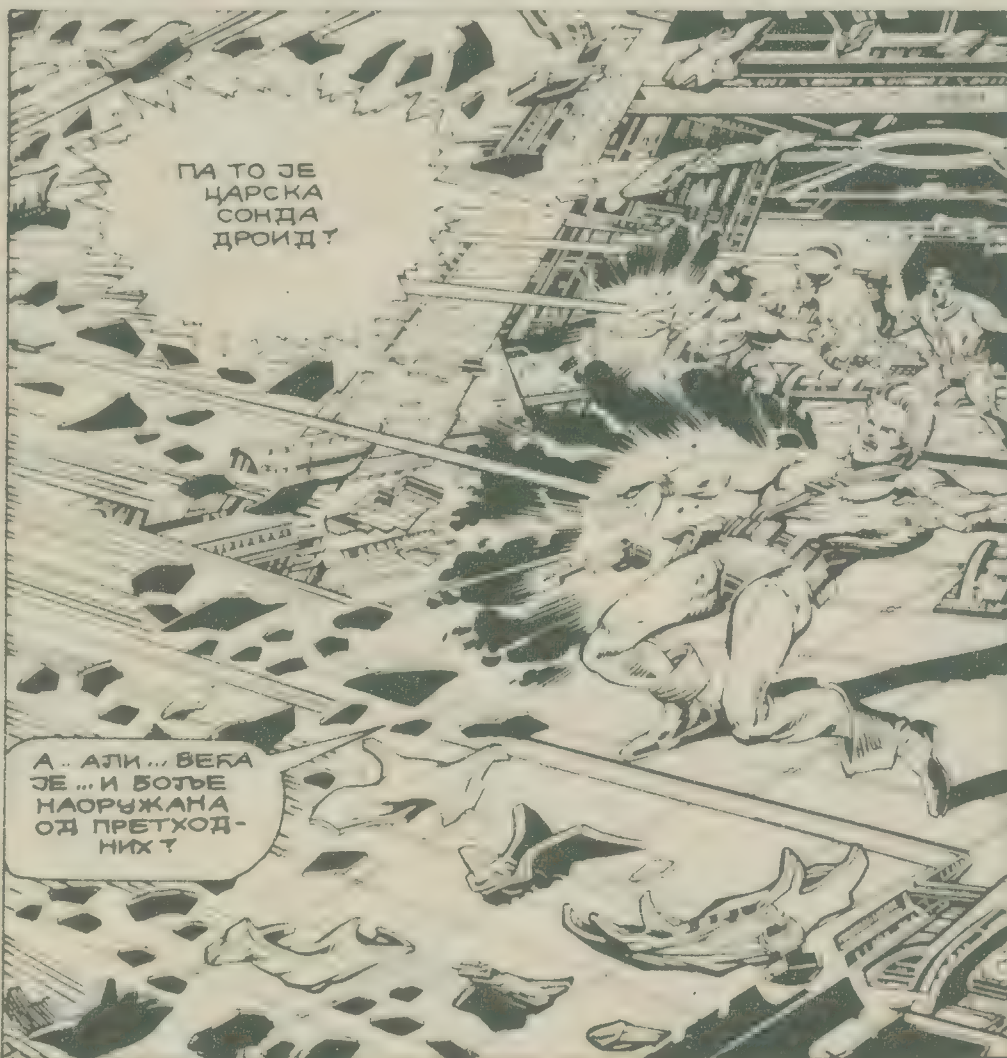
Па то је царска сонда дроид?
А.. али... већа је ... и боље наоружана од претходних?

СНАЖНА МАШИНА СЕЈАЛА ЈЕ СМРТ НА СВЕ СТРАНЕ...
...И НЕПОГРЕШИВО ЈЕ ГАЂАЛА СВЕ ШТО СЕ КРЕЋЕ...

...СВЕ ДОК НИЈЕ ОТКРИЛА ДА НЕПОМИЧНО ТЕЛО НЕ МОРА УВЕК ДА БУДЕ И МРТВО...

ОКЛОП ЈОЈ ЈЕ ДЕБЉИ НЕГО ШТО ИЗГЛЕДА... МОРАМ СТИЋИ ДО ОДЕЉЕЊА ЗА КОМУНИКАЦИЈУ...

НЕЋЕМО УСПЕТИ ДА ЈЕ ЗАУСТАВИМО... МОРАМ ОБАВЕСТИТИ ФЛОТУ...
БИО ЈЕ ТО РЕД ТОРЛЕНТ, ЈЕДАН ОД МЛАЂИХ ОФИЦИРА...

ПРИДРУЖИО СЕ ПОБУЊЕНИЦИМА КАДА СУ ЦАРСКЕ ТРУПЕ ЗАУЗЕЛЕ ЊЕГОВУ РОДНУ ПЛАНЕТУ НЕУТРУ IV...
ЈОШ НЕКОЛИКО СЕКУНДИ И БИО БИ ХЕРОЈ...

ПОСТАО ЈЕ ЈОШ ЈЕДНА ЖРТВА ОКРУТНОГ ГАЛАКТИЧКОГ РАТА...

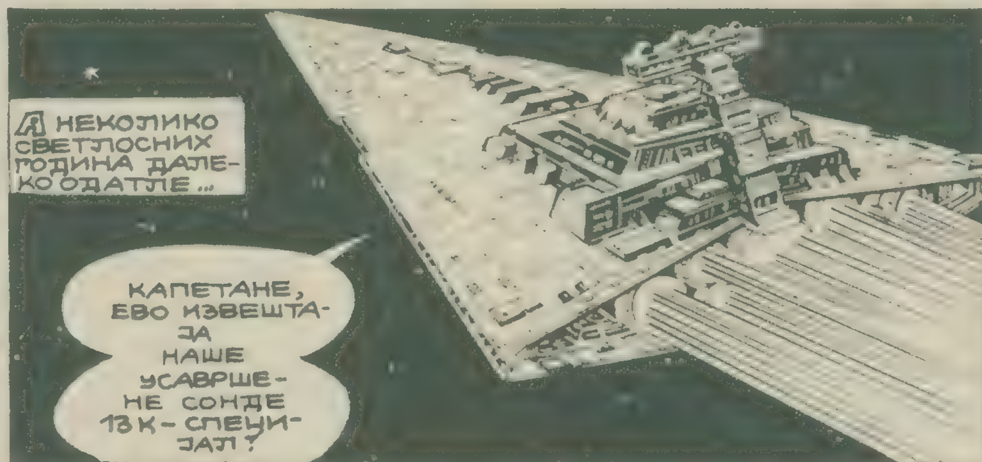
А НЕКОЛИКО СВЕТЛОСНИХ ГОДИНА ДАЛЕКО ОДАТЛЕ...
КАПЕТАНЕ, ЕВО ИЗВЕШТАЈА ЗА НАШЕ УСАВРШЕНЕ СОНДЕ 13 К-СПЕЦИЈАЛ!

ЗНАО САМ ДА ЋЕ СЕ ЊЕНО КОНСТРУИСАЊЕ ИСПЛАТИТИ!
ИЗВОЛИТЕ КОМПЛЕТАН ИЗВЕШТАЈ, АДМИРАЛЕ!

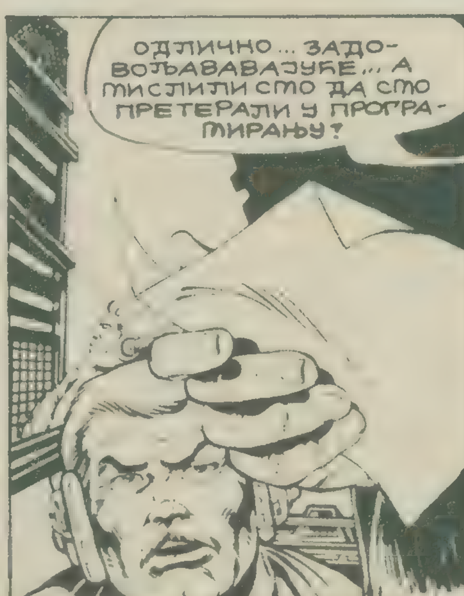
ОДЛИЧНО... ЗАДОВОЉАВАЈУЋЕ... А МИСЛИЛИ СМО ДА СМО ПРЕТЕРАЛИ У ПРОГРАМИРАЊУ!

ПОБУЊЕНИЦИ ЋЕ УСКОРО УПОЗНАТИ ЊЕНЕ МОГУЋНОСТИ!
И САМ ЦАР ЋЕ УБУДУЋЕ ВИШЕ ЦЕНИТИ АДМИРАЛА ДАМОНА КРЕЛА!

НЕГДЕ ДРУГДЕ И Т-65Х, БОРАЦ ПОБУЊЕНИКА, ХИТАО ЈЕ КА ФЛОТИ И...

ВА-ДИТА ПА-ФРЕТ БООП?!

НЕ, АРТУ, НЕ ЖУРИМ СУВИШЕ! САМО ХОЋУ ДА ИСПИТАМ ДА ЛИ САМ СЕ ОПОРАВИО!

ЗА КОМАНДАМА ЈЕ БИО ЈЕДАН НЕСТРПЉИВ МЛАДИЋ...

БИО ЈЕ ТО ЛУК СКАЈВОКЕР КОЈИ ЈЕ ПРОШАО МНОГЕ ИСПИТЕ КОД ЏЕДИЈА ЈОДЕ...

ДОЖИВЕО ЈЕ СТРАШАН ШОК У ДВОБОЈУ СА ГОСПОДАРЕМ СИТА - ДАРТОМ ВЕЈДЕРОМ...

... КАДА ЈЕ САЗНАО ДА МУ ЈЕ ОНАЈ КОГА ЈЕ НАЈВИШЕ МРЗЕО - ОТАЦ...

РАДИЈЕ ЈЕ ПОШАО У СМРТ НЕГО ДА МУ СЕ ПРИДРУЖИ ... СРЕЋОМ, СПАСАО ГА ЈЕ МИЛЕНИЈУМ ФАЛКОН...

... АЛИ МУ ЈЕ ЗА УСПОМЕНУ НА ТАЈ ДОГАЂАЈ ОСТАЛА БИОНИЧКА РУКА УМЕСТО ПРАВЕ, КОЈУ ЈЕ ИЗГУБИО...

ИЗГЛЕДА ДА ЈЕ ВЕЈДЕР ГОВОРИО ИСТИНУ... ЗАР МЕ ОНДА БЕН КОНОБИ НИЈЕ ПОГРЕШНО ВОДИО?

ШТА САДА ДА УРАДИМ?

У ХААТ КА-ЛИИК... БАААА...

ХВАЛА ТИ ШТО СИ МЕ ПРОБУДИО, АРТУ! ЕВО, ВИДИМ ГА НА ЕКРАНУ!

ПРИБЛИЖАВА СЕ! ТО ЈЕ СВЕМИРСКИ БРОД! КАО ДА ЈЕ ЈЕДАН ОД НАШИХ!

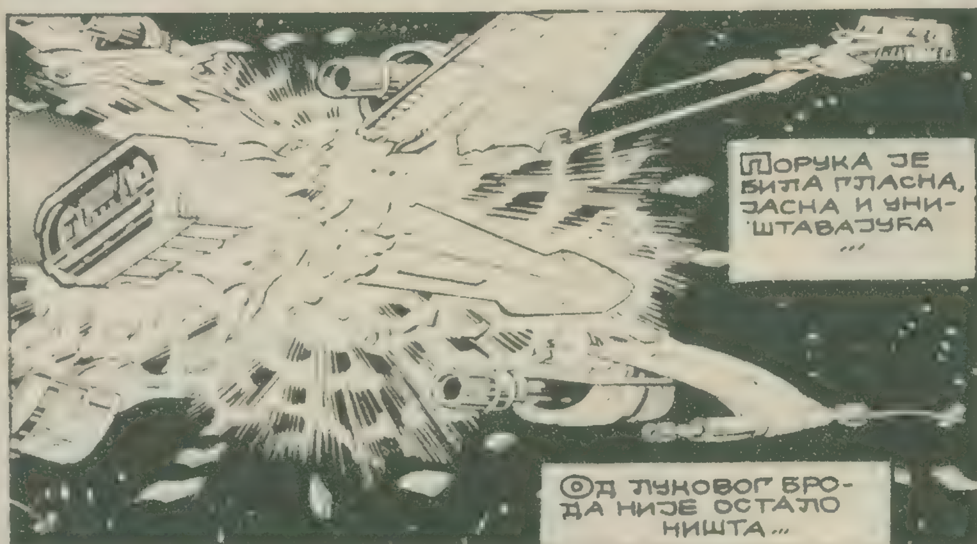

ЛУКОВ УМ СЕ ОСЛОБО-ДИО СВИХ СПОЉ-НИХ СМЕТ-ЊИ... ГРОЗНИЧА-ВО ЈЕ ПО-КУШАВАО ДА СМИС-ЛИ СВАКИ СВОЈ СЛЕДЕЋИ ПОТЕЗ...

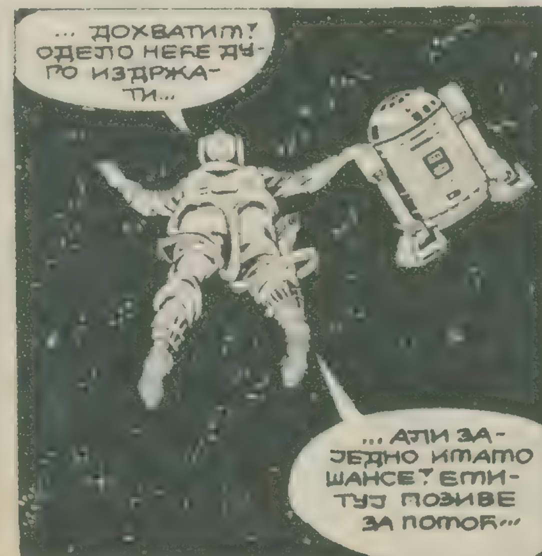

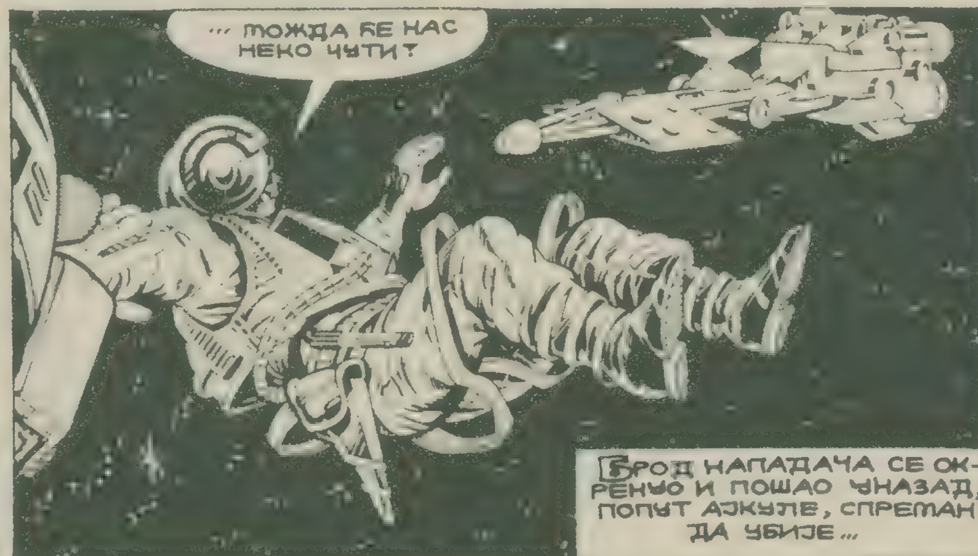

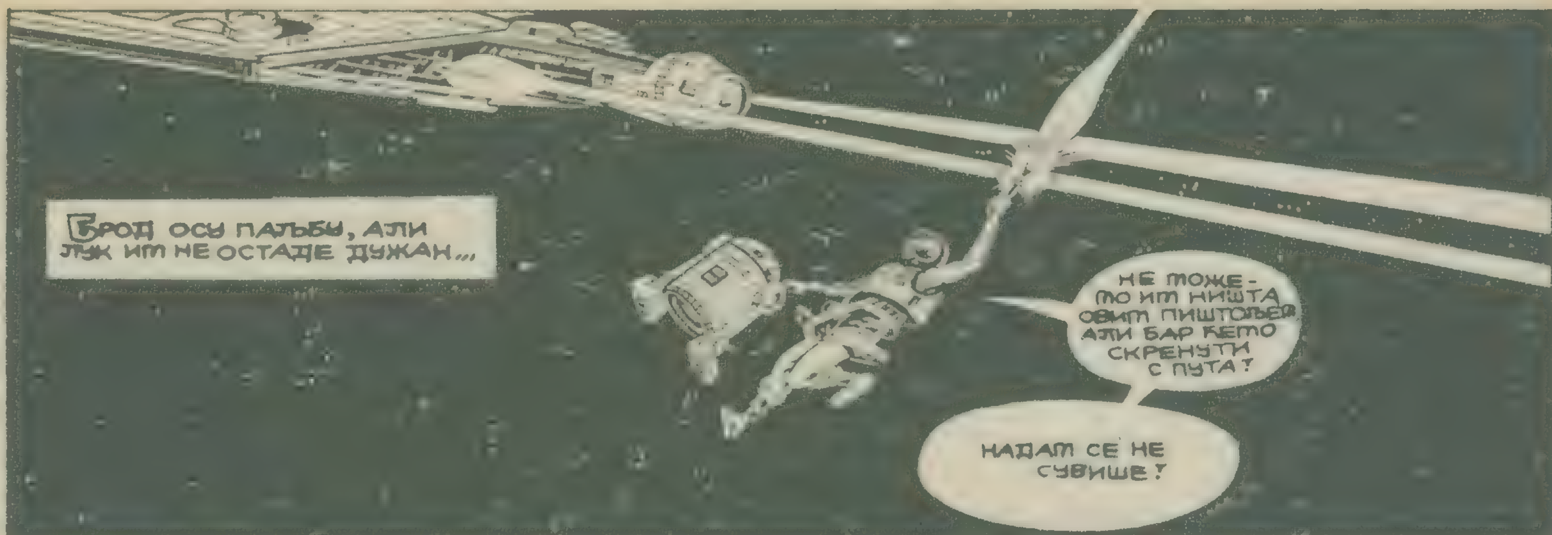

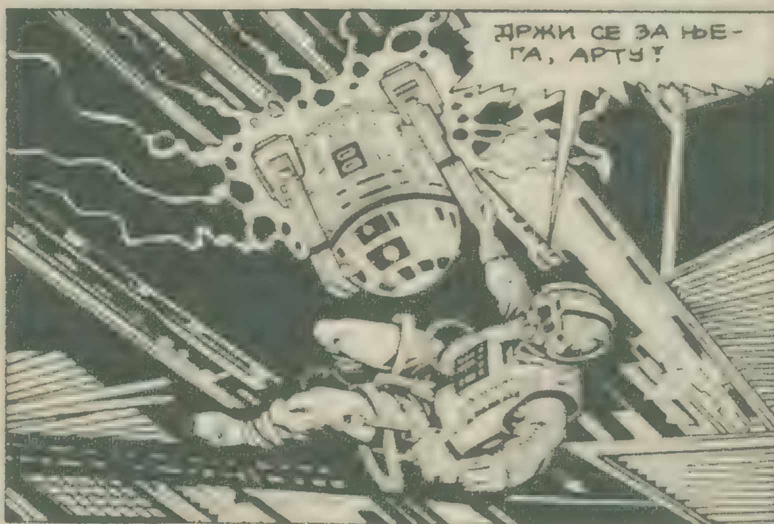

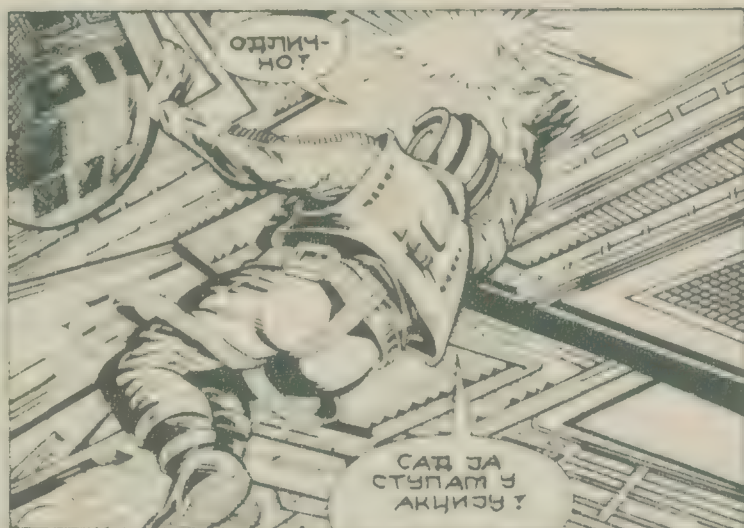

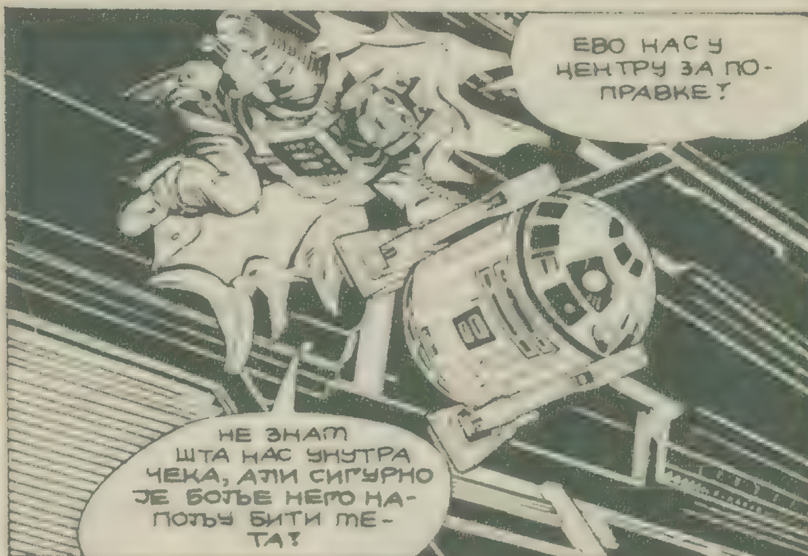

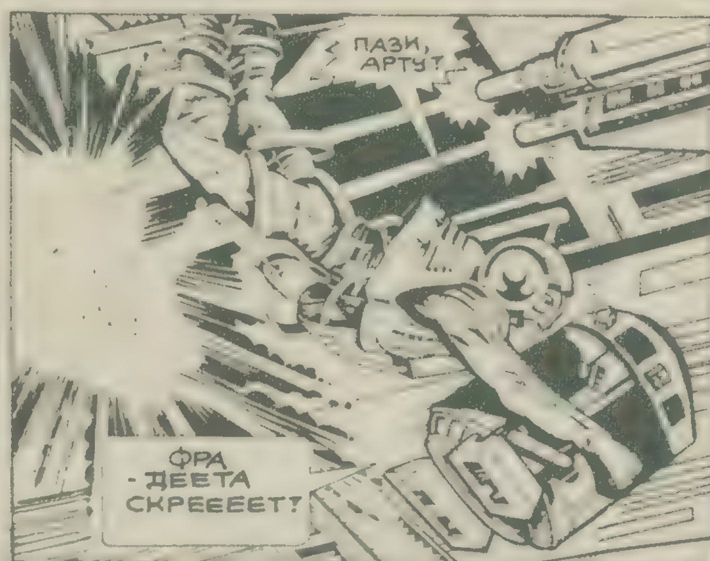

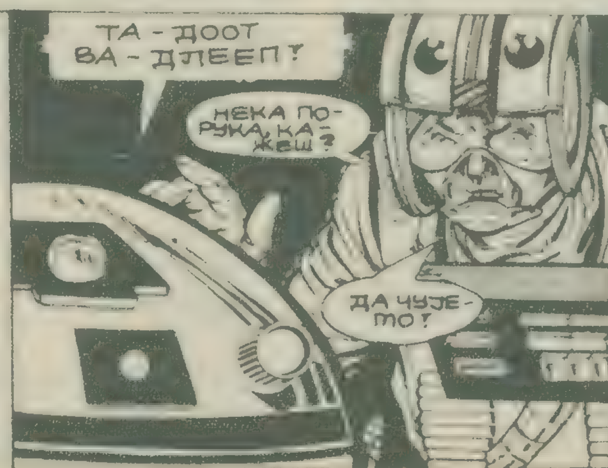

АРТУ СЕ ПРИКЉУЧИ И ЛУК ИЗНЕНАДА ЗАЧУ ПОЗНАТЕ ЗВУКЕ ИЗА КОЈИХ СУ СЕ СИГУРНО КРИЛЕ НЕКЕ НАРЕДБЕ...

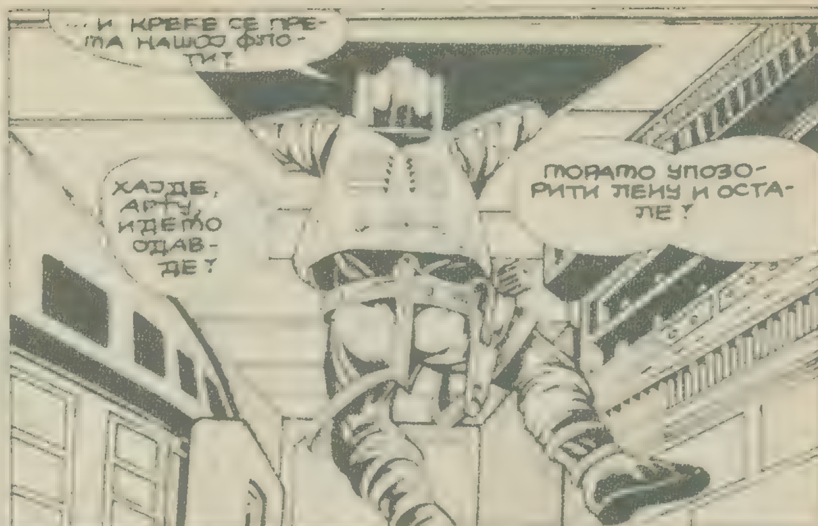

Али пут којим су кренули, нанео их је право у просторију у којој је била смртоносна сонда... Разбеснела машина је уништавала све око себе...

Арту се истакао, али је сонда ипак пронашла начин да га угрози...

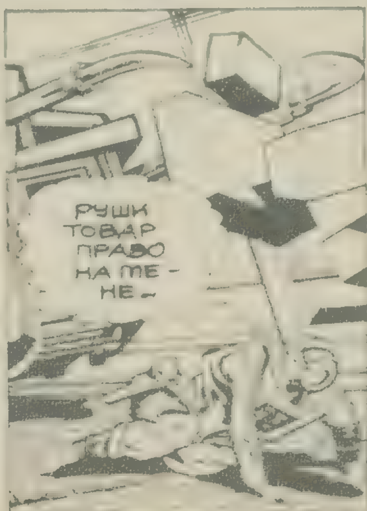

Требало је одвући пажњу машине од Лука. Храбри Арту-Диту је пожурио да заштити свог пријатеља...

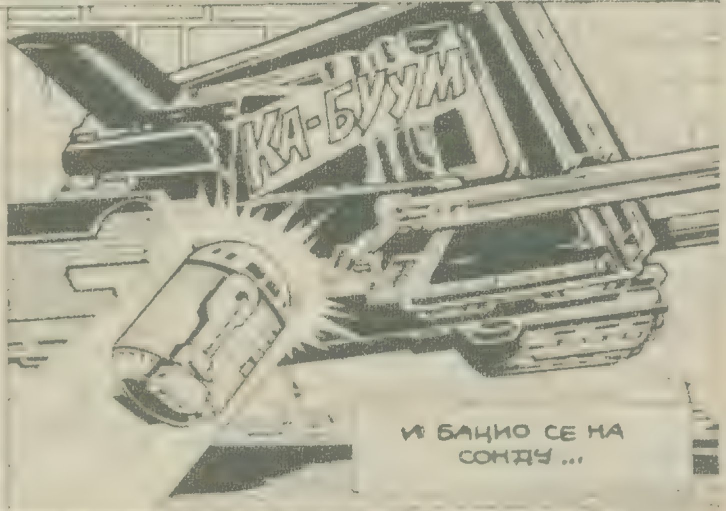

А КАДА ЈЕ РОБОТ КРЕНУО ПРЕМА МЛАДИЋУ, ЊЕМУ ЈЕ ОСТАО САМО ЈЕДАН НАЧИН ОДБРАНЕ...

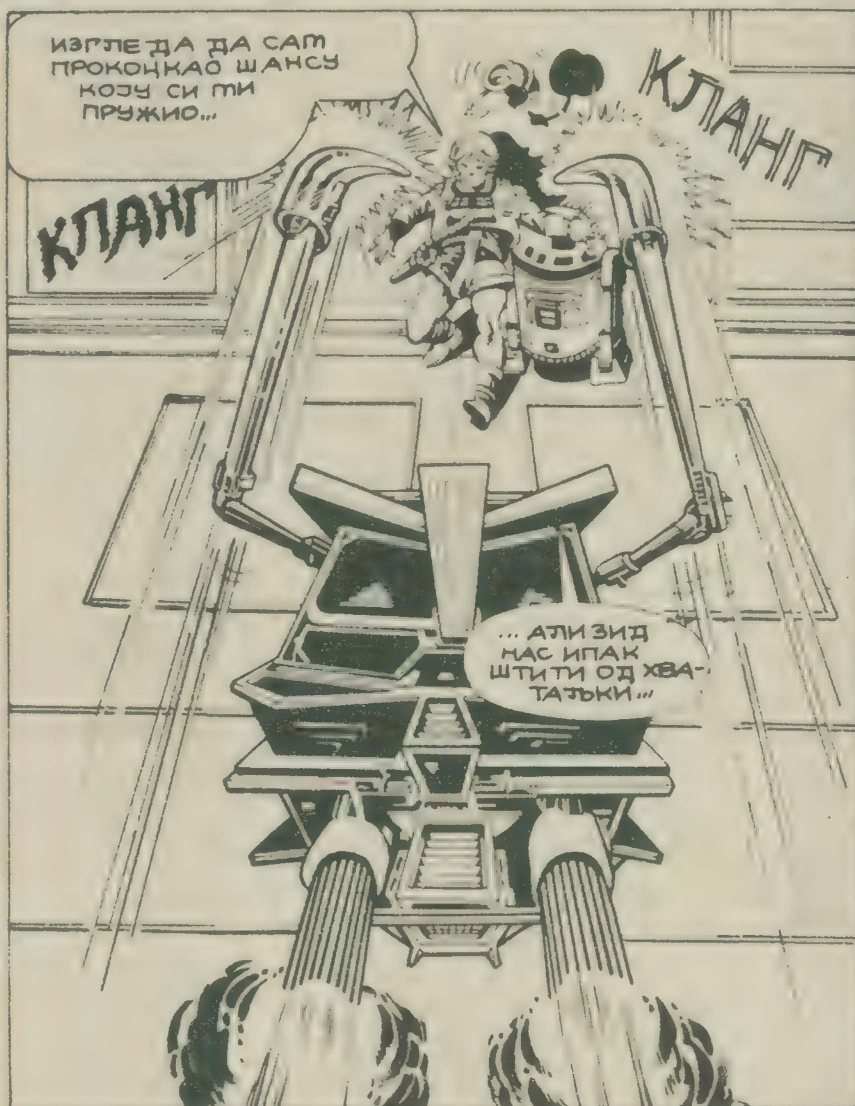

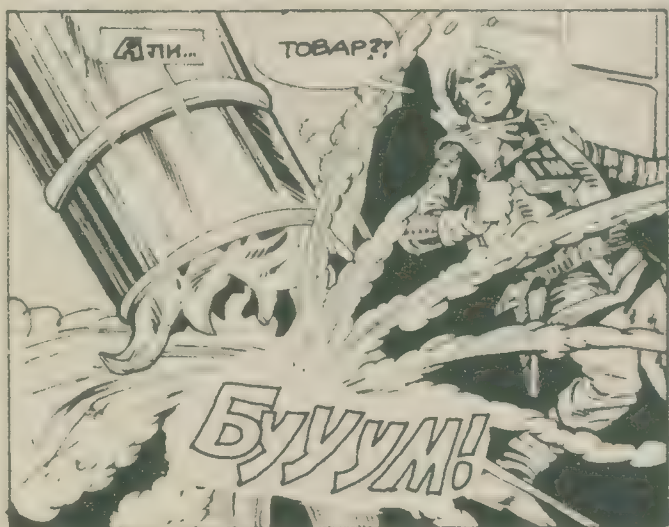

Дроидово звиждукање упозори Лука да се једини излаз затвара и да ће се они ускоро наћи у клопци...

Врата се спустише, али Лук је био бржи. Бацио се на тло и откотрљао у страну...

ТАЈ ПРЕЖИВЕЛИ НИЈЕ ВАЖАН!
НАСТАВЉАМО!

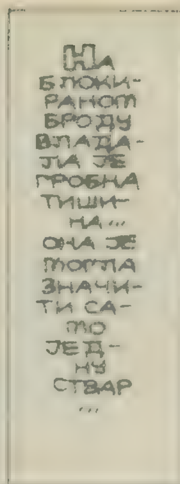
НА БЛОКИРАНОМ БРОДУ ВЛАДАЛА ЈЕ ГРОБНА ТИШИНА... ОНА ЈЕ МОГЛА ЗНАЧИТИ САМО ЈЕДНУ СТВАР ...

НЕШТО СЕ ДОГОДИЛО... АЛИ...

ОБУЗЕ ГА НЕСТРПЉЕЊЕ...
БИЛО ШТА ДА ЈЕ, У ВЕЗИ ЈЕ СА...

... ГЛАВНИМ КОМПЈУТЕРОМ!
СВАКИ ПУТ НАПАЛА НАС ЈЕ АУТОМАТСКА БРОДСКА ОПРЕМА!

ТАЈ КО ЈЕ ПРЕУЗЕО БРОД, МОГАО ЈЕ ДА УПРАВЉА САМО...
...ОДАВДЕ!

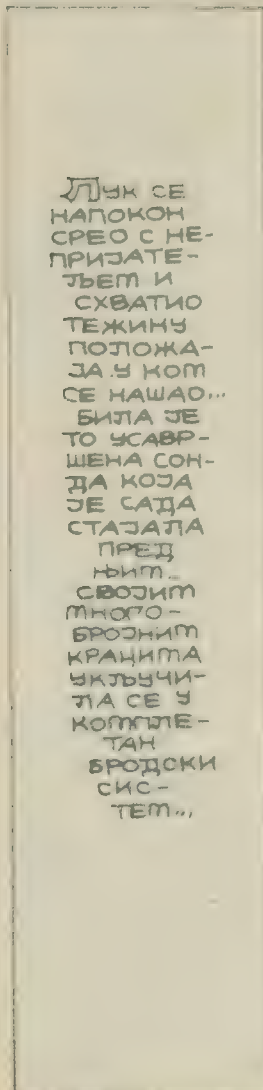
ЛУК СЕ НАПОКОН СРЕО С НЕПРИЈАТЕЉЕМ И СХВАТИО ТЕЖИНУ ПОЛОЖАЈА У КОМ СЕ НАШАО... БИЛА ЈЕ ТО УСАВРШЕНА СОНДА КОЈА ЈЕ САДА СТАЈАЛА ПРЕД ЊИМ. СВОЈИМ МНОГОБРОЈНИМ КРАЦИМА УКЉУЧИЛА СЕ У КОМПЛЕТАН БРОДСКИ СИСТЕМ...

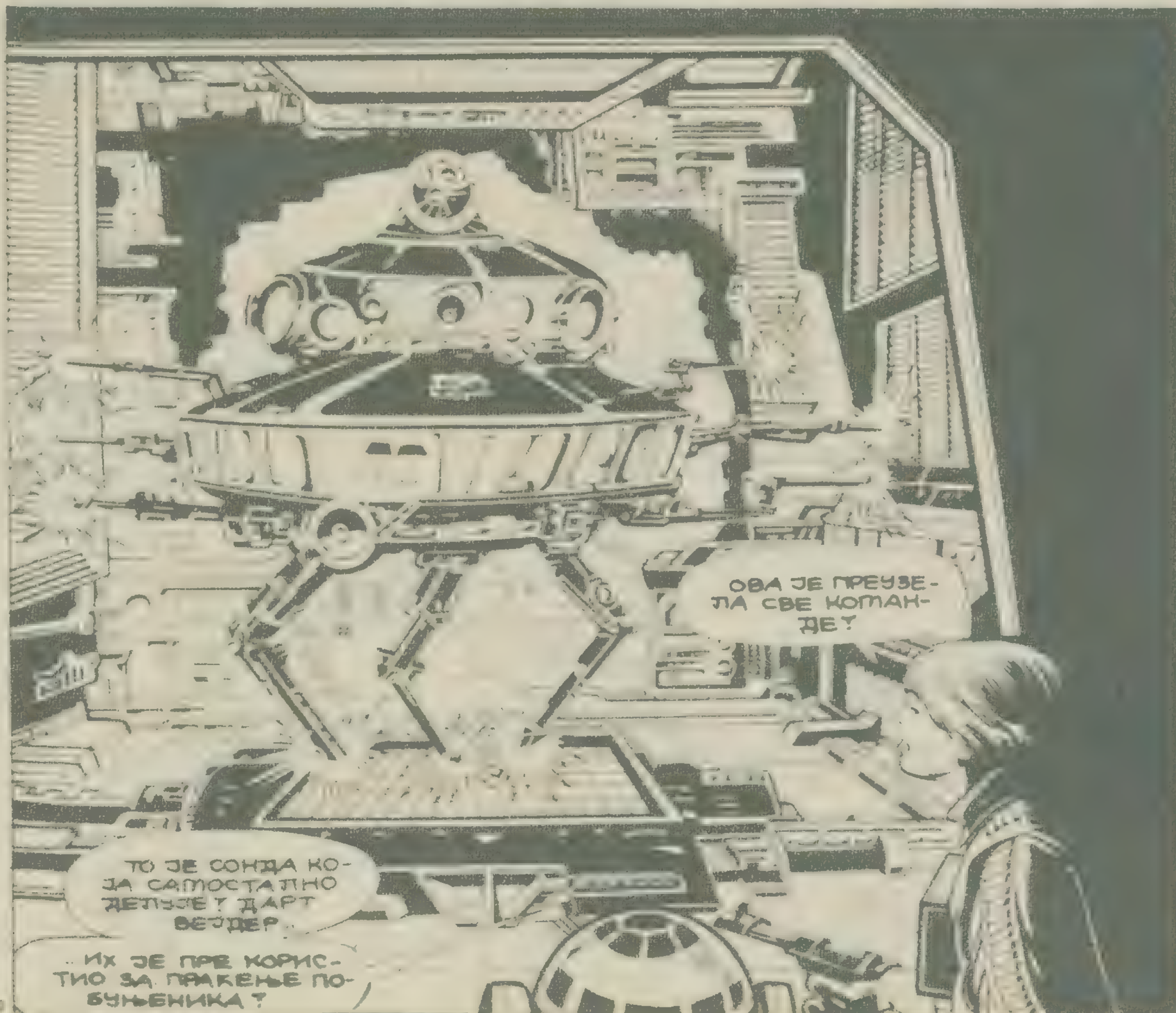
ОВА ЈЕ ПРЕУЗЕЛА СВЕ КОМАНДЕ!
ТО ЈЕ СОНДА КОЈА САМОСТАЛНО ДЕЛУЈЕ! ДАРТ ВЕЈДЕР...
...ИХ ЈЕ ПРЕ КОРИСТИО ЗА ПРАЋЕЊЕ ПОБУЊЕНИКА!

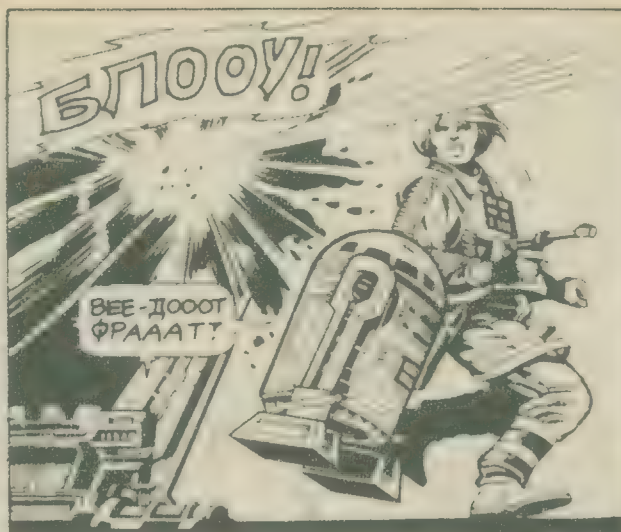

ПРЕДВОЂЕН ДРОИДОМ, ЛУК ЈЕ ИЗБЕГАО ЛАСЕРСКЕ ЗРАКЕ... БИЛА ЈЕ ТО БОРБА ЧОВЕКА И МАШИНЕ...

... ОБЈАСНИЛО ЈЕ ЛУКУ ЗАШТО ИХ ВИШЕ НИКО НЕЋЕ НАПАДАТИ...

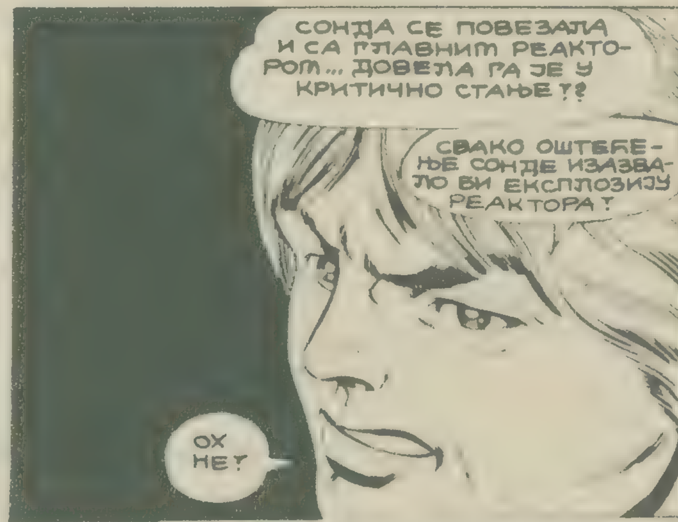

... А ЗАТИМ ЈЕ ПОТРЧАО... ТРЕБАЛО ЈЕ У ДЕЛИЋУ СЕКУНДЕ ДОНЕТИ ОДЛУЧУЈУЋУ ОДЛУКУ...

СТИГАО ЈЕ ДО ЗАПЕЧАЋЕНИХ ВРАТА ПИЛОТСКЕ КАБИНЕ... МЛАДИЋ ЈЕ РЕАГОВАО БРЗО, СПОНТАНО И ХРАБРО...

У КОМПЈУТЕРСКОЈ СОБИ СОНДА 13-К ПРИМИЛА ЈЕ ИЗГОВОРЕНЕ РЕЧИ ПРЕКО ИНТЕРФОНА...

... ЕКСПЛОЗИЈОМ ЕНЕРГЕТСКОГ КОЛА У ЗИДУ БЛИЗУ УЉЕЗА...

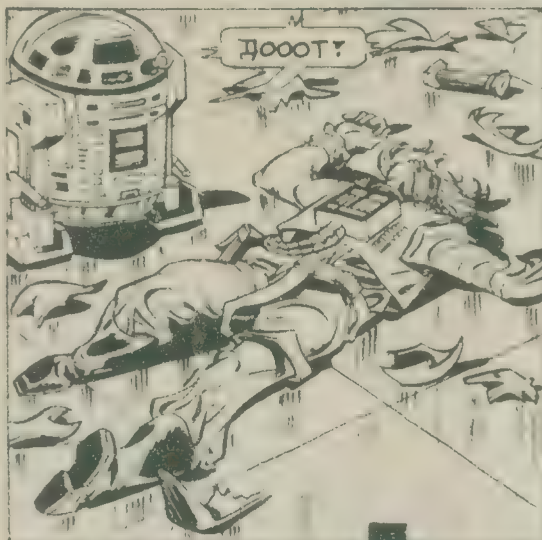

АРТУ ЈЕ БРЗО ПРИШАО СВОМ ПРИЈАТЕЉУ СТРЕПЕЋИ ЗА ЊЕГОВ ЖИВОТ... УБРЗО ЈЕ ЗАКЉУЧИО ДА ЈЕ ЛУК У КОМИ...

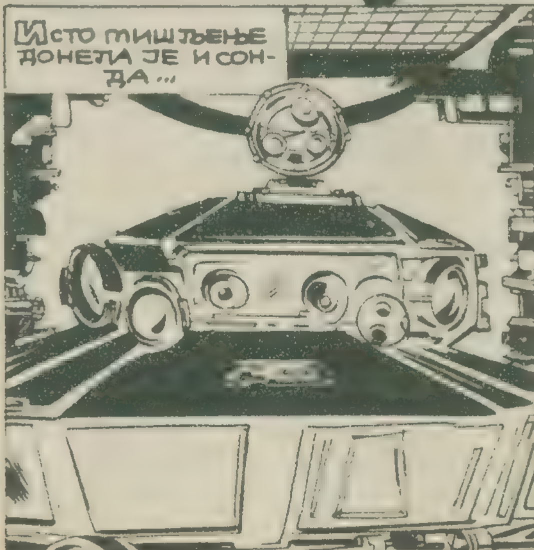

... ЗАБЕЛЕЖИВШИ ДА ТО НЕЋЕ УТИЦАТИ НА УСПЕШНО ОБАВЉАЊЕ МИСИЈЕ...

ЈОШ МАЛО ПА ЋУ СЕ ПРОСЛАВИТИ!
ТРЕНУТАК! Н-НЕШТО НЕ РАЗУМЕМ...

СОНДА 13-К ОДЛИЧНО ФУНКЦИОНИШЕ, ПА ИПАК...
...УДАЉАВА СЕ ОД ПОБУЊЕНИЧКЕ ФЛОТЕ...

ШТА?! ПОПРАВИТЕ ТО! ОДМАХ! ВРАТИТЕ ЈЕ!
ПОКУШАВАМ... АЛИ... НЕ ПОКОРАВА СЕ! ЈЕР...

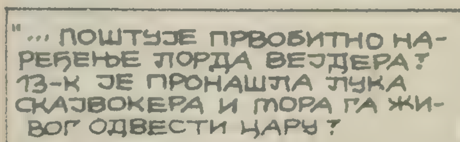
"...ПОШТУЈЕ ПРВОБИТНО НАРЕЂЕЊЕ ЛОРДА ВЕЈДЕРА! 13-К ЈЕ ПРОНАШЛА ЛУКА СКАЈВОКЕРА И МОРА ГА ЖИВОГ ОДВЕСТИ ЦАРУ!

НЕ СХВАТА ДА СЕ ТО НАРЕЂЕЊЕ НЕ КОСИ СА...
...НАРЕЂЕЊЕМ ДА УНИШТИ ФЛОТУ!

ШТО ЈЕ ЈОШ ГОРЕ, УЗНЕМИРИЛА ЈЕ ПОБУЊЕНИЧКУ ПАТРОЛУ!"
УБРЗАВШИ, КАКО БИ СКОЧИЛА КРОЗ СВЕМИР, СОНДА ОТКРИ У ИСТИ МАХ ДА СЕ ЗАТВОРЕНИКУ ВРАЋА СВЕСТ...

СЕНЗОРИ АРТУ-ДИТА ОТКРИЛИ СУ ИСТО...

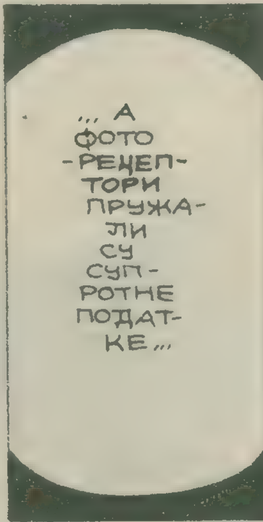
...А ФОТО-РЕЦЕПТОРИ ПРУЖАЛИ СУ СУПРОТНЕ ПОДАТКЕ...

ЈОШ САМО МАЛО...
АРТУ! СПРЕМИ СЕ ЗА ПОКРЕТ! БРЗО!
МОРАМ ИЗДРЖАТИ... МОРАМ УПРАВЉАТИ ЖИВОТНИМ ФУНКЦИЈАМА ПОМОЋУ СИЛЕ... НЕ СМЕ ОТКРИТИ ДА СЕ КРЕЋЕМ... СВЕ ДОК...

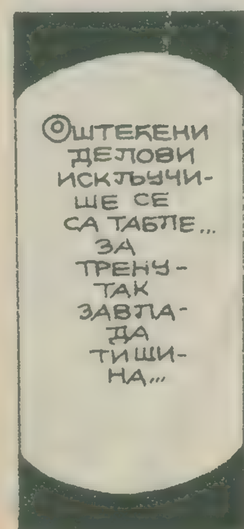
ОШТЕЋЕНИ ДЕЛОВИ ИСКЉУЧИШЕ СЕ СА ТАБЛЕ... ЗА ТРЕНУТАК ЗАВЛАДА ТИШИНА...

...И ЦАРСКА СОНДА СХВАТИ ДА ЈЕ УЉЕЗ ПОКВАРИО ГЛАВНИ КОМПЈУТЕР...

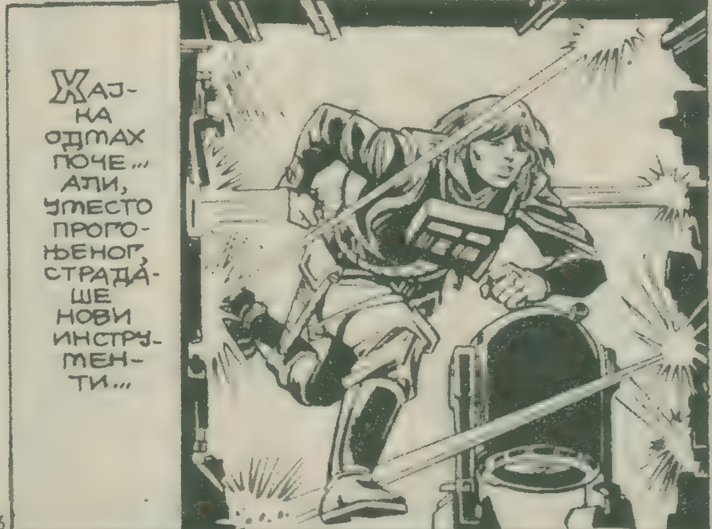
ХАЈКА ОДМАХ ПОЧЕ... АЛИ, УМЕСТО ПРОГОЊЕНОГ, СТРАДАШЕ НОВИ ИНСТРУМЕНТИ...

КАДА ЈЕ 13-К СХВАТИЛА ДА ЈЕ У ПИТАЊУ САБОТАЖА, СА БРОДА СЕ ВЕЋ ОТИСНУЛА...
...СОНДА СА ВИНОВНИЦИМА...
У ЧАСУ КАДА СУ ЛАСЕРСКИ СНОПОВИ УХВАТИЛИ НА НИШАН БЕГУНЦА...

...УКЉУЧИО СЕ ХИПЕРПОГОН...

ЗАРОБЉЕНИ БРОД НАМ СЕ ПРИБЛИЖАВА, АДМИРАЛЕ!
РАЗУМЕ СЕ, ТИ СТО ПОСЛАЛИ ДРОИДА И ОН ЋЕ НАМ ДОВЕСТИ ЗАРОБЉЕНИКА!
ИСПАШЋЕ И ОВО НА ДОБРО!

АДМИРАЛЕ!
РЕАКТОР НА БРОДУ ЈОШ ЈЕ ПОДЕШЕН ДА ЕКСПЛОДИРА! СОНДА НЕ ПРИМА НАРЕЂЕЊЕ ЗА ОТКАЗИВАЊЕ!
ИЗГЛЕДА ДА ЈЕ ДОШЛО ДО ПРЕПРОГРАМИРАЊА...

...ТАКО ДА СУ ПРЕГОРЕЛА ЛОГИЧКА КОЛА!

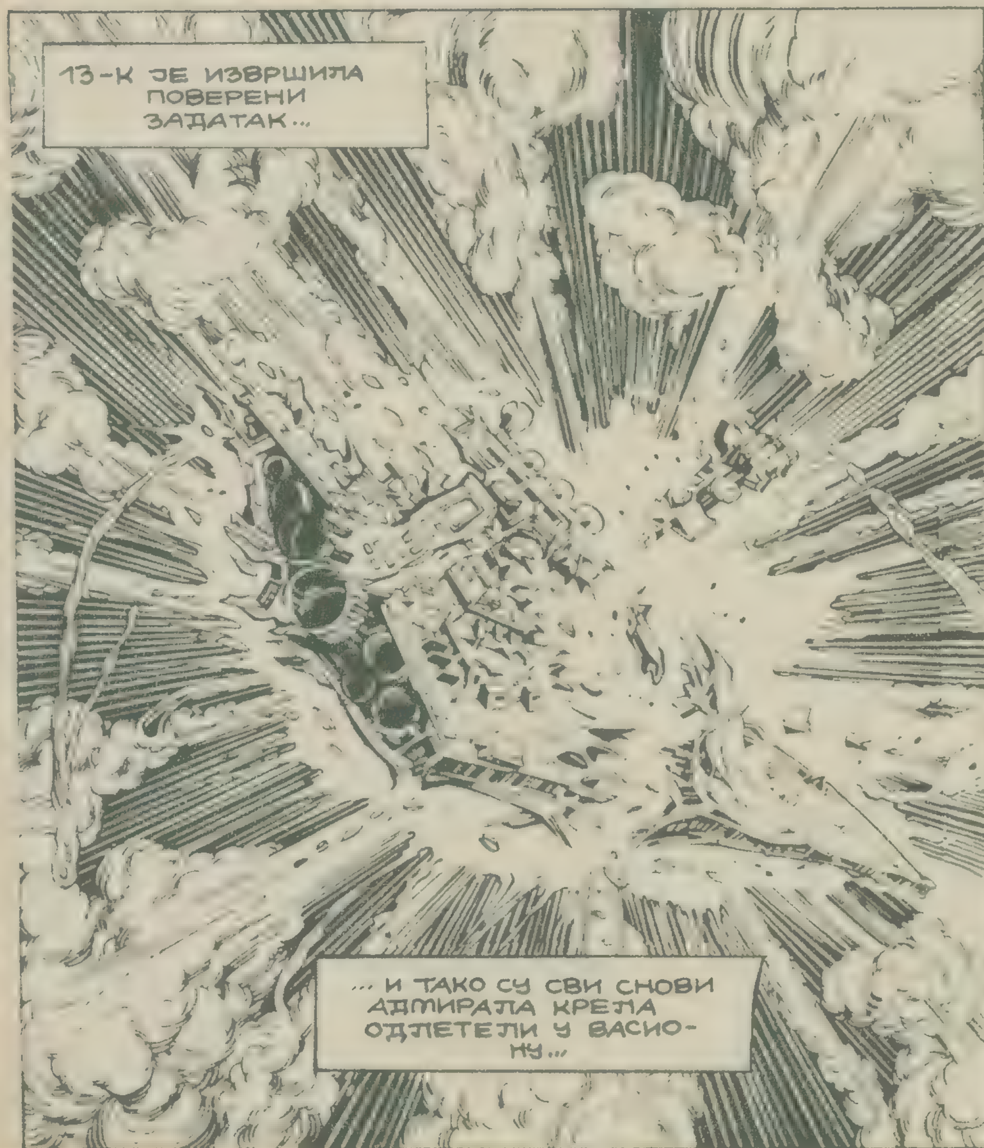

БОРЦИ ПОБУЊЕНИКА КРЕНУ-
ШЕ ПО СОНДУ СА ЛУКОМ И АР-
ТУОМ...

УЛИЦА ЛУЦКАСТИХ
БРОЈ 13

УПАЛИЋУ ШИБИЦУ, ЗАПАЛИТИ ВРАТА И- УЛАЗИМО БЕЗ ПРОБЛЕМА...
TNT
ТО ЈЕ ПОКЛОН КОЈИ МИ ДАЈЕШ ЗА РОЂЕНДАН?! И ТИ СИ МИ НЕКИ ЛОПОВ!
ЗЛАТАР
МАМА, ДОШЛА ЈЕ ОНА ТЕТА ЗА КОЈУ УВЕК КАЖЕШ КАКО ЈЕ ОДВРАТНО ДЕБЕЛААА!
НЕ БРИНИ! УСКОЧИО ЈЕ КРОЗ ПРОЗОР И РЕКАО ДА ЈЕ ЗЕЦ СРЕЋЕ!
КАКВЕ ТО ВЕЗЕ ИМА ШТО СЕ ПРЕЗИВАМ **РИБИЋ**?!
ПОГРЕШИЛИ СТЕ! КАО ШТО ВИДИТЕ - НИСАМ ЈОШ УМРО...
ПРЕТЕРАО СИ СА ШТЕДЊОМ! ОЧЕКУЈЕШ ДА СЕ ОВАКО ГРЕЈЕМО?
ШЕФЕ, УГРАДИО САМ СВЕТЛО НА СТУБИШТУ!
ЗАШТО ПИТАТЕ ВИДИМ ЛИ ДОБРО, ГОСПОЂО?
ПОРТИР
БАР СУ МОГЛИ ДА СТАВЕ ЗНАК - ОПАСНОСТ!

DIK BROWNE ХОГАР СТРАШНИ

Одмах поред Крагујевца има једно брдо које некад није било насељено. Зову га – Метино. Али о Метином брду касније.

Најпре о кнезу Милошу Обреновићу. У живсту тог српског владара власт је заузимала прво место. При помену устава којим би се макар и делимично ограничила моћ владара, добијао је нападе беса. Владао је по сопственом нахођењу, а уз пут стекао и велико богатство. На своју несрећу, сметнуо је с ума да део тог колача желе за себе и други. Тако су око 1830. опозицију створили богати трговци и виђенији људи који су захтевали ограничење кнежевих права. У ствари свим силама се трудећи да устоличе монарха који би служио њиховим интересима. На челу ове групе назване уставобранитељи стајали су Тома Вучић Перишић, Аврам Петронијевић, Милутин Гарашанин и браћа Симићи. Иако искусан и лукав владар, кнез Милош није могао да доскочи уставобранитељима. Тешка срца напустио је Србију 1839. са млађим сином Михаилом. Како је те исте године умро његов старији син Милан, на власт је дошло намесништво

ТОПОВИ СА МЕТИНОГ БРДА

ИЗГЛЕДАЛО ЈЕ ДА ЋЕ КНЕЗ МИХАИЛО ОБРЕНОВИЋ ЛАКО УГУШИТИ ПОБУНУ, АЛИ ПРЕВАРИО СЕ. НИЈЕ БОЉЕ ПРОШАО НИ ВОЂА УСТАНКА.

Вучићев план

Уставобранитељима образовање није било јача страна, како би се то могло помислити, али нису били ни наивни. Добро су знали да велике силе будно мотре на Србију и да без владара ни они не могу дуго опстати. Најжешћи међу њима свакако је био Тома Вучић Перишић, човек плах и тврд, до крајности немилосрдан и зато непопуларан. За живота је уздизао, па обарао владаре, досезао до славе, а затим падао у немилост.

У време када је кнез Милош морао да напусти Србију, а земља остала без владара, Тома Вучић је жарио и палио. Ипак, морао је да поштује правила игре: знао је да ће велике силе признати само династичког наследника на владарском трону, па је брже-боље пожурио да позове млађег Милошевог сина – Михаила – на упражњени престо. Разумљиво, кнез Милош није хтео ни да чује. Међутим, Вучић се није предавао. Ступио је у везу с руским двором и Русија је запретила Милошу да ће у Србији устоличити другу династију ако не попусти.

Кнез Михаило је тада имао седамнаест година и као малолетан није могао да прими управу над земљом. Требало је, дакле, да уместо њега и даље владају намесници Јеврем Обреновић, Аврам Петронијевић и Тома Вучић Перишић. Али, Вучић није хтео да прими одговорност за земљу. Замислио је другачије: подметнуће младог Михаила, а он и пријатељ Аврам Петронијевић ће владати у сенци. Уједно, тако ће уклонити Јеврема Обреновића који је почео да машта о владарској титули.

Вучићев план потпуно је успео. Оно што је наумио, званично су потврдиле Русија и Турска: кнезу Михаилу признаје се пунолетство, а до правог пунолетства о свакој одлуци договараће се са Вучићем и Петронијевићем који су постављени за његове саветнике. Све је стављено на папир као султанов берат који је новом српском владару прочитао Портин изасланик Недим-Ефендија.

За Вучића, Петронијевића и остале уставобранитеље све је текло како се пожелети може. Сијали су од среће када је кнез Михаило положио заклетву на Устав. Али, није прошло дуго и они су схватили да су се преварили. Млади кнез је од првог дана показао чврстину. Иако није био самовољан, нити је нагињао диктаторској владавини, сматрао је крајње неумесним да земљом управљају три „кнеза". Одлуке је доносио самостално.

Тајни договор

Саветници су негодовали, затим отворено протестовали и на крају упутили кнезу званичну „оставку". Поред тога пожалили су се Русији и Турској. Кнез Михаило се уопште није освртао на све то. Да би драматизовали ситуацију и створили утисак као да им владар ради о глави, вође уставобранитеља потражиле су уточиште код Турака на калемегданској тврђави.

Видећи да ће бити невоље султан је кнезу Михаилу послао Муса-Ефендију да га приволи на сарадњу са саветницима. Састанак између кнеза и Муса-Ефендије одржан је под шатором, на „неутралној земљи", код данашње Савезне скупштине. Муса-Ефендија је наваљивао, а српски владар слушао. Кад је турски изасланик завршио, кнез Михаило је кратко одговорио:

– Са Вучићем нема споразума, а Порта нема права да се меша у српске послове, нити сам ја дужан да пред њом правдам своје поступке!

Вође уставобранитеља морале су да напусте Србију. Склонили су се у Цариград и тек им је у пролеће 1842. дозвољено да се врате у Београд. Мисао о неуспеху с младим кнезом стално их је прогонила. Кад су чули да се Милош Обреновић спрема за повратак у Србију, чаша се препунила. Избора више није било. На окупу су се нашли Тома Вучић, Милутин Гарашанин, Аврам Петронијевић, браћа Симићи, Стеван Стевановић-Тенка, Паун Јанковић-Баћа...

Сви су захтевали да се Вучић стави на чело побуне. Он је одбијао, нећкао се, али кад му је поменуто шта им се све може догодити ако се Милош врати, пристао је.

Сачињен је план. Исти они људи који су се пре неколико година договарали како да доведу Михаила на престо, сада су се договарали како да га потуку! Подељена су задужења: Тенка диже буну у пожаревачком, Баћа у смедеревском, Лаза Тодоровић у шабачком, Стојан Лешјанин у ћупријском округу... У Београду као веза остаје Петронијевић.

Вучић се кришом пребацио у Земун, одатле у Панчево, затим у Смедерево и крајем августа стигао у Крагујевац. Уз пут се задржао у Трнави надомак Крагујевца где је дао знак за општу буну.

Вође падају

Побуњеници су имали део народа уза се, а кнез Михаило такође део народа и војску. Истина, војска није била велика, али ни за потцењивање. У Београду се налазило око хиљаду пешадинаца и нешто коњице, у Крагујевцу батерија топова и пешадија и у Ћуприји коњица. Трупе у Крагујевцу и Ћуприји одмах су се придружиле Вучићу.

Кнез Михаило је био сигуран да ће лако угушити побуну која га је изненадила. Од вођа уставобранитеља није очекивао ништа добро, али ни да су спремни да иду толико далеко. Да му је тада неко рекао да ће ускоро једно брдо означити преломни тренутак буне, не би веровао. А управо то се догодило.

У почетку су побуњеници трпели неуспех за неуспехом. Буна је редом угушивана у шабачком, ваљевском, пожаревачком, смедеревском округу. Вође Тенка из Пожаревца и Баћа из Смедерева сакрили су се у Смедеревску

тврђаву. Милутин Гарашанин је пао у руке кнежевих коњаника, у селу Рипњу недалеко од Београда, а његов син Лука у селу Умчарима. Обојица су одмах погубљени

Чим је видео да је постало опасно, Аврам Петронијевић је побегао Турцима у калемегданску тврђаву.

Буна је била готово угушена. Остао је још само Тома Вучић Перишић са батеријом топова, мало пешадије из Крагујевца и коњицом из Ћуприје. На путу за Крагујевац кнезу је приступао народ са својим старешинама. Уз владара је била и његова мајка Љубица, затим Вуле Глиго-

ријевић, Хајдук-Вељков брат Милутин Петровић, па Арса Андрејевић, Стева Стојановић Ћоса... Војском је командовао бивши руски генерал Даниловић.

У договору са кнезом Даниловић је наумио да опколи Крагујевац, али га је Вучић предухитрио: повукао се са трупама и батеријом топова на Метино брдо изнад града и ту укопао. Цео Крагујевац и прилазе граду имао је као на длану.

Тома Вучић Перишић – човек који је смењивао српске владаре. Прво је радио за Милоша Обреновића, затим га оборио и довео на власт његовог сина Михаила, онда уклонио и њега и устоличио Александра Карађорђевића, да би на крају допринео паду и тога кнеза. Милош му није заборавио старе „грехе": када је поново дошао на владарски трон, стрпао га је у затвор где је умро као седамдесетогодишњи старац.

Генералова грешка

Без обзира шта се све Вучићу може приписати, једно му се не може одрећи – храброст. Решио је да истраје макар изгубио главу. Да би избегао крвопролиће упутио је кнезу, ута-

бореном у Крагујевцу, предлог за измирење. Није тражио милост. Напротив, поставио је услов: он, Вучић измириће се са кнезом Михаилом ако владар отпусти три попечитеља – Ђорђа Протића, Стевана Радичевића и Цветка Рајовића и удаљи из Србије мајку Љубицу и Јеврема Обреновића.

Кнез Михаило је хладно одмерио Вучићеве изасланике и рекао:

– Реците Вучићу да се преда! Услове одбијам!

Кад су се изасланици вратили и пренели Вучићу кнежеву поруку, зашкргутао је зубима и наредио да се топови припреме за паљбу.

Михаило Обреновић – владар у два наврата. Остао је упамћен по настојању да заосталу српску средину приближи напредном делу Европе. Разликовао се од оца Милоша и по нарави и схватањима.

Сигуран у велики број људи, бивши руски генерал Даниловић је кренуо према Метином брду на стари, класичан, начин – фронтално и направио кобну грешку.

Батерија топова са Метиног брда осула је ураганску ватру. Настао је прави масакр. Делови људског тела летели су на све стране. Свуда је био брисани простор, нигде заклона. Узалуд су Јован Обреновић са Рудника и чувени Сердар Мичић са Златибора позивали на јуриш. Оно што је преживело – дало се у бекство. Десеткована кнежева војска морала је да се повуче.

Вучић је надирао према Београду.

Догађај на Метином брду личио је кнезу Михаилу на ружан сан: готово је угушио побуну, а онда одједном – пораз. И то какав! Шта даље? Могао је да се склони под кров руског конзула Вашченка у Београду или код Турака у калемегданској тврђави тражећи заштиту великих сила. Добио би је! Ако сачека Вучића у Београду, мораће да прихвати његове услове. Не! Част му није дозвољавала да моли за заштиту, нити да се приклања. Ноћу је прешао чамцем Саву на аустријску страну.

Епилог

Напуштајући Србију кнез Михаило Обреновић је у ствари задао Вучићу ударац већи него он њему топовима са Метиног брда; без владара уставобранитељи нису значили ништа. И одиста: чим је Вучић с војском стигао у Београд, позвао је Михаила да се врати. Млади кнез је одбио. Видећи да Обреновићи остају чврсти, уставобранитељи су се окренули сину некадашњег вође првог српског устанка Карађорђа – Александру Карађорђевићу.

Почело је натезање између Русије и Турске око признавања избора Александра Карађорђевића за српског кнеза. После два обављена избора Руси су признали новог српског владара али су то условљавали протеривањем Томе Вучића Перишића и Аврама Петронијевића из Србије. Тако су главни режисери, уместо да уживају плодове побуне коју су организовали, доживели горчину изгнанства. Живели су прво у Видину, онда у Свиштову. У Београд су се вратили тек после две године.

М. ТОДОРОВИЋ

Батине које се памте

ФРИЖИДЕР

Можда овај догађај и није толико занимљив, али га морам испричати, самим тим што су батине које сам добила, биле заиста „батине које се памте".

Ишла сам тада у шести

разред основне школе. Тога дана нисмо имали наставу, а мени је било веома досадно, па сам позвала своју најбољу другарицу да дође код мене. Она је била одушевљена, надајући се да ћемо провести дивно пријеподне. Када је дошла прво смо мало причале, а затим играле карте. Убрзо нам је то досадило. Већ смо помишљале да се разиђемо, када је мени синула ђавоља идеја. Погледа упртог у фрижидер другарици сам објаснила игру, а она ју је задивљено прихватила. Игра, ако могу тако да је назовем, састојала се у томе да свака од нас гурне главу у ледарник фрижидера и држи језик на његовом најхладнијем дијелу. Она која издржи дуже је побједник.

Ни ја ни моја другарица нисмо имале појма колико је то опасно. Пошто сам ја игру предложила, ја сам требала и да је почнем. Попела сам се на прсте, гурнула главу у фрижидер и спустила језик на плочу. У први мах нисам ни примијетила да ми се језик залијепио за плочу. Али, када сам почела осјећати хладноћу и хтјела повући језик натраг нисам га могла више помјерити. Знала сам шта треба да урадим, али нисам могла ништа рећи јер ми је језик био блокиран.

Почела сам да мрмљам, а моја другарица се смијала мислећи да је и то дио игре. Говорила сам јој да треба да узме топле воде и да полије плочу или да барем искључи фрижидер, али она ме није разумјела. Тек када су ми сузе наврле на очи, схватила је у каквој се сутуацији налазим. Од велике панике није знала ништа друго урадити осим што је назвала моју маму и плачући јој објаснила шта се десило.

Мама је сва избезумљена дошла кући и затекла ме са главом у фрижидеру. Сипала је топлу воду преко плоче у ледарнику и

Мој језик је био слободан. Нисам честито ни успјела извући главу из фрижидера, а преко лица сам осјетила шамаре. Почела сам вриштати, мало од бола, више од среће. Када су шамари престали пљуштати, мама је прегледала мој језик који је био сав отечен и сух. Видјела сам како је једна суза склизнула низ њен образ и тек онда схватила колико је она била забринута за мене.

И данас, двије године послије тога, чим отворим ледарник сјетим се тог доживљаја и погледам у маму којој се лице одмах смрачи.

Пирагић САБРИНА,
Сарајево
(хонорар 1000.00 дин)

Породица Оскара, отац, мајка и двоје деце, седе у аутомобилу, спремни да доживе саобраћајну несрећу.

КАКО ЖИВЕ ЕЛЕКТРОНСКЕ ТЕСТ-ЛУТКЕ

ТРПЕ УМЕСТО

КАД БИ УМЕЛЕ ДА ГОВОРЕ, ТЕ СКУПОЦЕНЕ ЛУТКЕ БИ ВРИШТАЛЕ, СТЕЊАЛЕ, ЈЕЧАЛЕ. ПОШТО СУ НЕМЕ, ТАНАНИ ИНСТРУМЕНТИ КАЗУЈУ УМЕСТО ЊИХ ШТА СУ ПРЕЖИВЕЛЕ ИЛИ ЗБОГ ЧЕГА СУ „УМРЛЕ".

Могло би се рећи да им је свима презиме Деми (лутка), а имена – Оскар, Чарли, Термо-мен, Јохан, Фантом или Адам – означавају чиме се баве. Занимања су им веома разнолика: испитују безбедност аутомобила и кацига, трајност одеће, ватрогасну опрему, начин да се преживи у лавини, служе за опасне опите у војне сврхе, помажу астронаутима и представљају идеалне пацијенте за обуку медицинског особља.

Сви први чланови породице Деми звали су се Оскар. То је популарно име електронских тест-лутака које у аутомобилској индустрији служе за испитивање безбедности возила. Оскари – жене, мушкарци и деца седе у аутомобилима који се залећу у бетонске зидове и, помоћу уграђених апарата, бележе шта им се при томе догодило. На основу тога произвођач исправља грешке и усавршава возило.

Неуништиви у саобраћајним несрећама

Један Оскар стаје просечно 450.000 до 600.000 динара, а само фабрика „Фолксваген" у СР Немачкој има их седамдесет! Сви њихови вештачки органи, по отпорности на удар, гњечење, лом, повреду, одговарају истим људским органима. Битна разлика је што су Оскари неуништиви: кад разбију главу, одмах добију нову, а исто тако и руку, ногу, грудни кош. Глава кошта 40.000 динара, потколеница 20.000, а натколеница 7.500 динара.

Бакарни манекен

Чарли још није напунио две године, а већ је висок 180 центиметара и у односу на Оскаре има две изузетне предности: он је јединац и посао му није да страда. Уз то, он је једина црна тест-лутка и једина која уме да корача. Припада физиолошком институту за одећу у близини Штутгарта, у СР Немачкој. Његова је кожа од бакра и изнутра се може загревати. Зато је добио надимак „бакарни манекен".

Чарли испитује отпорност материјала за одећу на топлоту, хладноћу и хабање. На шеснаест места у његовом телу постављени су топлотни сензори који у току јеног опита пруже 40 до 50 хиљада података!

Његов даљи рођак из САД, назван Термо-мен, много је скупљи – кошта више од 30 милиона динара, али му је зато и посао много тежи: он се излаже ватри и веома високим температурама. Припада америчкој армији, а испитује противпожарну одећу. На себи има 122 сензора који бележе како би човечја кожа, заштићена разном ватросталном одећом, реаговала на млаз бацача пламена, усред запаљене нафте и слично.

Сличне лутке служе и за разне опите неопходне за увећавање безбедности астронаута, али о њима се мало зна.

Оскарчићи

Посебне, знатно јевтиније лутке, назване Јохан, користе се за испитивање кацига за мотоциклисте. Од њих се тражи само да открију како ће у несрећи проћи глава. Мало су сложенији они Оскарчићи који треба да покажу колико ће при паду с мотора страдати и удови.

И Оскари и Оскарчићи имају једну заједничку ману: немају мишиће, па се по њима не могу потпуно оценити спонтане реакције

Чарли ће данима овако корачати, а у одаји ће се мењати температура и влажност ваздуха. Досад је он испитао двадесет врста одеће.

ЧОВЕКА

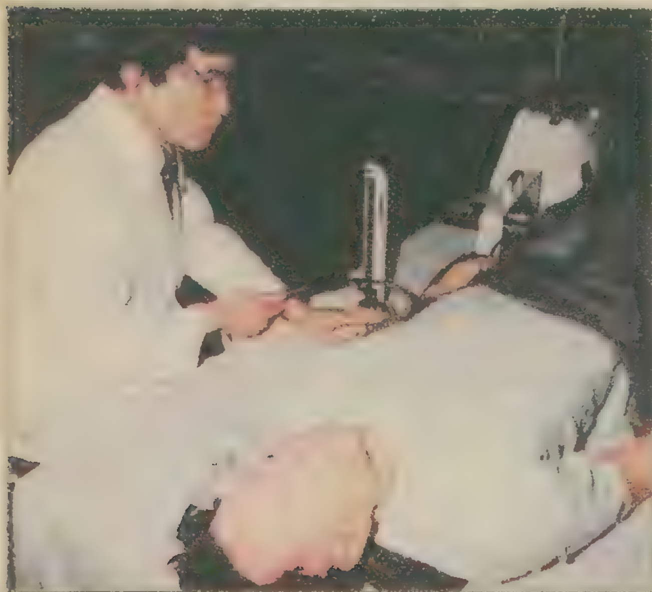

Студент медицине у Токију мери крвни притисак Адаму. Ако тачно открије његову болест, положиће испит.

човека у случају саобраћајне несреће јер се његово тело при опасности згрчи, он обично нагонски заузме најповољнији положај, заштити главу рукама, сагне се... Зато сад стручњаци настоје да Оскарима уграде и мишиће.

Један Оскарчић добио је посебан задатак да испита уређај за спасавање човека кога је затрпала лавина. То је џак који скијаш или планинар носи на леђима кад зими пође у планине. Ако их затрпа снег, џак се аутоматски надува и настрадалог извуче на површину. Оскарчић је добро обавио посао и доказао да уређај дејствује.

Стрпљиви Фантоми

На изглед мање драматичне, али зато изузетно корисне послове, обављају Фантоми. То су разне лутке које служе за обуку и вежбе медицинског особља, од техничког до будућих лекара.

Постоји тако Фантом на коме се учи пружање помоћи вештачким дисањем уста на уста. Ако се поступак правилно изведе, Фантом ће почети да дише, док ће под рукама неспретног спасиоца умрети. Да би добро одиграо своју улогу, у грудима Фантома су инструменти који бележе и процењују рад спасиоца. За вежбање масаже срца које је престало да куца постоје посебне тест-лутке.

Уместо да студенти стоматолошког факултета вежбају лечење и вађење зуба на човеку, њима се пружа прилика да то чине на Фантому. Он, заиста, не јауче, али вежбе ће лако, по инструментима везаним за Фантома, открити кад студент погреши.

Постоји чак и фантом-породиља. Справа је тако начињена да њен механизам верно подражава порођај: на њој будуће бабице уче како да помогну мајци, како да прихвате новорођенче, шта да учине кад наступе компликације.

Хвала што сте ме спасли!

Међу свим фантомима сигурно је најсавршенији Адам. То име добио је зато што је први те врсте у свету. Његов „отац" је јапански научник др Јахухиса Сакураи. Он га је начинио од вештачке коже и пластике, метала, транзистора, микропроцесора, сензора, мини-компјутера.

Адам је тако програмиран да може симулирати разне болести. Ако студент примени правилну терапију и добро дозира лекове, Адам ће се опоравити – односно – инструменти за које је прикопчан показаће је ли кандидат положио испит. Посебно је занимљива вежба оживљавања Адама кад падне у клиничку смрт. Ако га студент врати у живот, он уме да каже и – хвала!

За пренатрпане медицинске факултете Адам је велика помоћ. Али зато и кошта: око 6,5 милиона динара. Само, то и није много за машину која реагује као човек, па остане жив или умре, при чему његова смрт не ожалости никога осим кандидата који је, лечећи га погрешно, пао на испиту.

Т. П.

Најстрпљивији пацијент на зубарској столици је Фантом. Он не кука ако будући лекар погреши.

Фантомка се порађа. Будуће бабице уче како да прихвате новорођенче и помогну мајци.

„ЗАБАВНИКОВА" ЕНЦИКЛОПЕДИЈА ЛЕКОВИТОГ БИЉА

САПУЊАЧА

(Saponaria officinalis L.)

Народна имена: У нашем народу ову биљку називају још и сапун-трава, сапун-корен, црвена сапонарија, белонога, вучји лисац, пенавац, пенушавац, пењавиче, сапуника, сапунка, сапун-чичак, сафуница, сафуњача, слинарица, сопуница.

Опис биљке

Зељаста, дуговечна биљка својим водоравним подземним стаблом (ризомом) и разгранатим корењем израста од 30 до 70 cm висине. Листови су длакави, јајолико издужени, а цваст је букет мирисних цветова светлорозе боје.

Налазиште

Сапуњача је биљка влажних места поред потока, река, по јарковима поред путева и железничких пруга.

Сакупљање

Сакупља се дивља или гајена биљка. Ваде се подземни органи у другој години старости, у јесен или у пролеће, оперу од земље и исеку попреко, а затим се суше на сунцу или топлом ваздуху. Корење је споља мрко-црвенкасте боје. Отуда се зове црвена сапуњача, за разлику од беле сапуњаче или „шлајер-траве" (Gypsophila paniculata L.). Укус корена је најпре сладуњав, а затим љут, па бљутав. Прашак од корена изазива кијање. Сапуњача или сапун-трава добила је име по томе што мућкањем корена с водом даје пену као сапун.

Употреба

Сапуњача се од давнина користи у медицини и играла је велику улогу као природно средство за излучивање мокраће, чишћење и лакше искашљавање слузи из бронхија. Од корена се може направити сируп који помаже код тзв. продуктивног кашља. У народу се користи као средство за прање вуне уместо детерџената.

Проф. др Момчило ГОРУНОВИЋ

ХИТ

АЗРА

КУД ЏОНИ ЛЕТИ?

И сам, талентовани песник и музичар наставља, своју активност

Ако сте помислили да је Бранимир – Џони Штулић отпевао своје – љуто сте се преварили. Није емигрирао у Америку, нити се повукао у анонимност, како се причало; ту је и у бољој је форми него икад. Разлози његове десетомесечне дискографске неактивности (ако се не рачуна албум са песмама скинутим са сингл-плоча) леже у чисто туристичком путовању „преко баре" и обавезама Мише Хрњака и Бориса Леинера према ЈНА. Оставши тако без поуздане ритам-секције која је још од 1978. године заједно с њим сачињавала „Азру", најпродуктивнији домаћи аутор нашао се у дилеми с ким да реализује свој следећи пројекат (помињани су Горан Бреговић и „Атомско склониште"), да би на крају одлучио да сам сними гитару и бас, док је, као гост, позван бубњар групе „Кадилак" Срећко Антониоли. ЛП „Кад фазани лете" састављен је од десет досад неизвођених композиција („Анђели", „Као и јучер", „My Dear", „Иди за својом судбином", „Кад фазани лете", „Ниска бисера", „Штићеник", „Небо изнад Трнског", „Немир и страст" и „Плави голуб") и доноси неколико новина у Џонијевом музичком изразу: изразито чврсту звучну слику из које су његова позната „стидљива" гитарска сола са првих албума уступила место енергији карактеристичној за хеви-метал гитаристе, а сасвим је нестао и дух групе чији су важни чиниоци, без обзира на то што је Штулић увек био аутор комплетног материјала за групу, били и Хрњак и Леинер, па је ову плочу, иако се рачуна као шеста у „Азрином" опусу, заправо реалније посматрати као први Џонијев соло албум. Но, то не умањује његов квалитет: „Кад фазани лете" стаје раме уз раме са својим и од критике и од публике високо оцењеним претходницима, свом творцу потврђује епитет најангажованијег овдашњег рок-песника и најављује своју озбиљну кандидатуру за титулу најбољег рок албума у 1983. години.

Замољен да прокоментарише плочу, Џони је, у свом стилу, сасвим искрено и са извесном дозом чуђења, изјавио: „Па, зар нисам најбољи?! О својим даљим плановима није умео да каже ништа: „Тренутно се налазим у фази у којој је био Питер Грин када је одлучио да напусти Флитвуд Мек". Иде му се поново у Америку, а полако размишља и о новој плочи, но, за сада је једино извесно да неће бити никаквих живих наступа.

ПЕСМА НЕДЕЉЕ

НЕМИР И СТРАСТ

Музика и текст: Бранимир Џони Штулић
Изводи: Азра

Љути долијеће на тисуће ждралова
у првом сутону
један од њих скида прстен
са зелене наранче
предах између ратова
зашто уздишу стасале дјевојке
пољупце и онако нитко не броји
оловни ковчези ношени матицом
крију шарена одличја
или је немир
или је страст
има тога овдје и сувише.

ДИСКОГРАФИЈА О ДИСКОГРАФИЈА

IGLS (EAGLES)

„Eagles"
(Asylum, 1972)
„Desperado"
(Asylum, 1973)
„On The Border"
(Asylum, 1974)
„One Of These Nights"
(Asylum, 1975)
„Their Greatest Hits"
(Asylum, 1976)
„Hotel California"
(Asylum, 1977)
„The Long Run"
(Asylum, 1979)
„Eagles Live"
(Asylum, 1980)

Једна од највећих америчких рок-група седамдесетих. Већ две године не постоје. Бивши чланови снимају соло-албуме.

НОВА ПЛОЧА

А МИЛИЦИЈА ТРЕНИРА СТРОГОЋУ

Плоче намењене деци код нас су веома ретке а и кад се сниме по неписаном правилу су лоше. Ово је другачији случај. Плоча је намењена деци а врло радо је слушају и певуше старији! У питању је колекција песама која је настала за популарну телевизијску емисију „Недељни забавник". Песме је писао Душко Трифуновић, музику Горан Бреговић а уз Бијело дугме у улози певача појављује се дечак по имену Ратимир Боршић-Рача. Две песме су постале прави хитови: „Дивљи запад" и насловна „А милиција тренира строгоћу".

РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНА

РАЗУМЕТЕ ЛИ ЧОРБУ?

1. Рибља чорба је основана 1977.
а) да
б) не

2. Последњи је у поставу дошао Рајко Којић.
а) да
б) не

3. Бора је раније био члан групе:
а) Заједно
б) Рани мраз
ц) Сунцокрет
д) Хајдук Станко и Јатаци
е) ЦД

4. Миша Алексић почео је каријеру у:
а) Рок машини
б) СОС
ц) Дах

5. Први хит „Чорбе" зваo се:
а) Лутка с насловне стране
б) Валентино из ресторана
ц) Рокенрол за кућни савет

6. У војсци није био:
а) Бора
б) Миша
ц) Бајага

7. Најтиражнија плоча групе је:
а) Кост у грлу
б) Мртва природа
ц) У име народа

8. Бајага пише песме за:
а) Здравка Чолића
б) Вајту
ц) Златка Пејаковића

9. Омоте за Чорбине плоче прави:
а) Драган Стефановић
б) Југослав Влаховић
ц) Игор Кордељ

10. На новом албуму „Бувља пијаца" нема песме:
а) Правила, правила
б) Рано јутро
ц) Остаћу слободан

ТАЧНИ ОДГОВОРИ:

1-б, 2-б, 3-е, 4-б, 5-а, 6-ц, 7-б, 8-а, 9-б и 10-ц

ФОТО-ПРИЧА

BOWIE

„До 1976. године нисам био срећан током своје каријере. Завео ме живот поп-звезде. Тада сам одлучио да пођем новим путем и све сам срећнији. Окренут обичнијим стварима све више преиспитујем своје стваралаштво и разрешавам старе дилеме".
„У мени, сподоби од 37 година, још се крије младић са ентузијазмом од 23 године. Кад увидим да је то ишчилило, одустаћу".

У име те љубим

БЕОГРАД

Љуба Бубало:
– Име „Београд" дошло је сасвим спонтано. Када смо касније размишљали о њему, схватили смо да је некако испало сасвим логично: сва тројица смо из Београда и страшно га волимо, име је звучно и лако се памти и, што је најважније, не казује ништа и не обавезује ни на шта: на основу самог имена немогуће је одредити каква се музика крије иза њега.

РОК ДАТУМ

29. АПРИЛ 1963.

Битлси стижу на енглеску топ-листу са песмом „Од мене теби" From Me To You). То ће бити, три недеље касније, њихова прва сингл плоча која је стигла на сам врх топ-листе. Шта је касније уследило свима је познато. Доминација групе трајаће до самог краја њиховог заједничког деловања и биће обележена многим плочама које ће стизати на врхове топ-листа широм света. До данас плоче Битлса продате су у тиражу већем од милијарду примерака.

КАКО САМ ПОЧЕО

РАДОМИР МИХАИЛОВИЋ - ТОЧАК

– Почео сам да свирам врло рано: имао сам неких пет година када сам, кришом од оца, узимао његов бас – прим и покушавао да поновим оно што је он претходне вечери одсвирао. Временом сам пожелео гитару, али, пошто смо финансијски стајали доста лоше, она је за мене дуго остала само неостварена жеља.

Онда сам срео Јарка, најбољег гитаристу у Чачку свих времена. Чуо сам га на једном испраћају и тада се дефинитивно определио за гитару. Често сам молио оца да га пронађе, да га макар још једном чујем, али то није било баш згодно јер је он био клошар, спавао је, пио и свирао покрај Мораве... Тада се догодило да ја настрадам на некој екскурзији и од дела пара добијених на име обештећења отац ми купи гитару и доведе Јарка да ме учи. За три месеца научио сам све што је он знао! Имао сам два узора у животу: Јарка и Хендрикса. Хендрикс ме је начисто слудео чим сам га први пут чуо и дуго сам га копирао желећи да му се што више приближим.

Прва група у којој сам свирао звала се „Дечаци с Мораве". После је био „ПОРС" са Бором Ђорђевићем, а затим сам неколико година провео у болницама, где ми је гитара спасла живот јер сам у њој налазио сву снагу која ми је била потребна. Потом сам основао „Смак" и ту, заправо, почео да свирам СВОЈУ музику. Даље се све зна...

ОВО НИСТЕ ЗНАЛИ ОВО НИСТЕ ЗНАЛИ
ОВО НИСТЕ ЗНАЛИ ОВО НИСТЕ ЗНАЛИ
ОВО НИСТЕ ЗНАЛИ ОВО НИСТЕ ЗНАЛИ
ОВО НИСТЕ ЗНАЛИ ОВО НИСТЕ ЗНАЛИ

УНИФОРМИСАНИ

У популарној музици позната је појава састава истообразно одевених. „Мода" је настала шездесетих година а ни данас није реткост да се чланови неког састава обуку у исте или сличне „дресове". Најпознатији примери: Битлси, Кис, Дево, Комодорс и Вилиџ Пипл.

РОК ПОЈМОВНИК

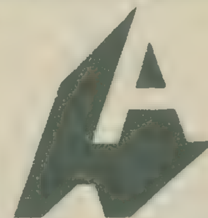

ABBA (Aba)

Најуспешнија поп-група седамдесетих: од 1972. године, кад су основани, продали су равно 180 милиона плоча широм света и налазе се на трећем месту по укупној продаји, иза Битлса и Елвиса Прислија. Иако више нису у „родбинским" односима, Агнета, Фрида, Бјорн и Бени и даље постижу успехе са сваком новом композицијом.

ABC (Ej Bi Si)

Енглеска група новоромантичарског усмерења. Основана је 1980. године и чине је: Мартин Фрај (Martin Fry), вокал, Марк Уајт (Mark White), клавијатура и гитара, Стефан Синглтон (Stephen Singleton), саксофон и Дејвид Палмер (David Palmer), бубњеви. Деби албум „Lexicon of Love" доспео је прошлог лета директно на прво место британске топ-листе најпродаванијих плоча

AC/DC (Ej Si Di Si)

Тренутно највећа светска хеви-метал атракција. Од 1973. године до данас продали су осам албума у петнаест милиона примерака. Чланови групе су: Ангус Јанг (Angus Young), соло гитара, Малколм Јанг (Malcolm Young), ритам гитара, Клиф Вилијемс (Cliff Williams), бас гитара, Фил Рад (Phillip Rud), бубњеви и Брајен Џонсон (Brian Johnson), вокал, уместо Бона Скота (Bonn Scott) који је preminuo 1980. godine.

ADAM ANT

Прва рок звезда осамдесетих. Рођен је пре 27 година под именом Стјуарт Годард (Stewart Goddard), а прославио се као вођа састава Адам енд ди Ентс **(Adam & The Ants)**, који је предводио од 1977. године. Прошлог априла одлучио се за соло каријеру и, чини се, није погрешио: хит „Goody Two Shoes" дуго је харао светским листама популарности

РЕЗУЛТАТИ НАГРАДНЕ ИГРЕ „САСТАВИТЕ СТАРЕ БРОДОВЕ"

ПРЕКО 100 000 ТАЧНИХ ОДГОВОРА

Председник жирија, капетан брода Мирослав Распоповић извукао је прву награду.

МЕХАНОТЕХНИКА IZOLA

У идућем броју: КО ЈЕ ДОБИО МОПЕД, БИЦИКЛЕ, ЧАМАЦ, ГРАМОФОНЕ, ИГРАЧКЕ, МАЈИЦЕ и ЛП ПЛОЧЕ

У ПРОШЛОМ БРОЈУ ОБЈАВИЛИ СМО КАКО ЈЕ ТРЕБАЛО ДА САСТАВИТЕ СТАРЕ БРОДОВЕ

До 15. марта у редакцију „Политикиног забавника" стигло је 123856 одговора, углавном тачних.

Жири у саставу Мирослав Распоповић, капетан брода Југословенског речног бродарства, Весна Софреновић и Диего Варагић, новинари „Политикиног забавника" извукао је добитнике и ево њихових имена:

ПРВУ НАГРАДУ – КОЛОР ТЕЛЕВИЗОР добила је **Бранка Бркић**, Николе Тесле 46, Шибеник

Бицикл са десет брзина припао је **Марини Јовановић**, Маршала Тита ламела 6/6, Параћин

По један чамац са веслима и пумпом – поклон: „Југопластике" из Сплита – добили су: **Омер Делић**, Мурата Делића 5, Пријепоље и **Стеван Срдић**, Партизанска 61/3, Видиковац, Београд.

Пет транзистора добили су: **Јадранка Комадина**, С. Милашинчића 1, Плашки, **Далибор Искреновић**, ЈНА 12, Оџаци, **Весна Петрашковић**, 9. бригаде 5/18, Бор, **Елдин Кајевић**, Хајдара Душија 1-б/1, Приштина и **Дејан Милосављевић**, Бошка Бухе 52, Велика Плана.

Разне играчке 8 поклон „**Механотехнике**" из Изоле припале су: **Гојку Милићу**, Владе Мартиновића 5, Иванград, **Јошку Радојевићу**, М. Гупца 17, Вис, **Зорану Зубићу**, Моше Пијаде 11/2 Сарајево, **Милети Ранковићу**, Улица Н.А.С. 17, Лајковац, **Дубравки Тодосијевић**, Булевар Лењина 52, Титоград, **Биљани Јовановић**, село Тегошница, Свође, **Весни Стојанов**, ЈНА 5, Опово, **Момчилу Трифуновићу**, село Вуча, Сочаница, **Маргарети Крањчев**, Алеја Наде Димић 37, Загреб, **Милошу Милићу**, Карађорђева 66. Ћуприја и **Ненаду Јовичићу**, Бачка 33, Земун.

Мајице „Политикиног забавника" добили су: **Торчи Скочић**, 29. листопада 43, Водице, **Драган Манић**, Вељка Влаховића 14 Бела Паланка, **Елена Обшуст**, Маршала Тита 6 Падина, **Ненад Тодоровић**, Б. 1. VII/1/13, Дарданија, Приштина, **Роман Млакар**, Ползела 208, Ползела, **Петрули Петровски**, Лењинова 34, Битољ, **Ненад Атанасијевић**, Расадник II, зграда П/6/I Крушевац, **Сандра Белец**, Новоградска 28 Земун, **Весна Жељезнак**, Прилаз ЈНА 51/I Загреб, **Ђорђе Марјановић**, Пролетерска 6 Власотинце, **Марија Мандић**, Лоле Рибара 63 Сивац, **Душица Папић**, Маршала Тита 2/16 Горњи Милановац, **Владан Андесилић**, Н. Барнића 1/18 Панчево, **Огњен Стаматовић**, 7. јула 11–105, Прибој и **Драган Тасић**, село Велике Трњане, Лесковац

Разне књиге припале су: **Весни Бекчић**, 23. новембра 32. Титова Митровица, **Зорану Шалаку**, Господар Јованова 53 Београд, **Антонију Дамјанову**, Бул. 1. маја 268/57 Битољ, **Јасни Басси**, Лењиново насеље 13 Славонски Брод, **Виктору Класановићу**, Раде Кончара 19 Илок, **Владимиру Трпићу**, Гандијева 31-А/VIII Нови Београд, **Данету Поповићу**, Средња 10 Апатин, **Веселки Вукинић**, Руновић, **Југославу Вуксановићу**, Степениште Д. Томашевића 9 Херцег-Нови, **Дијегу Бусулаџићу**, Маршала Тита 201 Ораховац, **Звездици Голоб**, Трг 4. јула 56 Дравоград, **Митку Укоеском**, Кузмана Капидана 26 Охрид, **Михели Белушић**, Винеж 349/Б Лабин, **Дејану Радосављевићу**, Г. Г. Дежа 17 Београд, **Зорану Јанковићу**, Булевар АВНОЈ-а 55 Нови Сад, **Мирели Немарић**, Ивана Милутиновића 1/Ц Задар, **Катарини Јукић**, Лоле Рибара б. б. Добој, **Дејану Недељковићу**, Добропољска 6/5 Неготин, **Зорици Спасић**, Тоше Бујандрића 14, Тител, **Сањи Петровић**, Бранка Радичевића 2 Пирот, **Екиси Реџепагић**, Микро насеље Д9/VI-14 Приштина, **Катарини Иванчевић**, Маршала Тита 62 Ловран, **Цирилу Буђа**, Франколаских жртава 30 Цеље, **Славиши Трајковић**, Улица II/24 Косово Поље и **Жељку Трифуновићу**, Милана Беловуковића 5/22 Шабац.

ЛП плоче забавне музике добили су: **Ненад Петковић**, Ђ. Ђаковића 3 Лаћарак, **Звездан Бућко**, М. Гупца 24, Ердевик, **Ратко Орландић**, Саве Ковачевића 125 Титоград, **Хенрик Жалокар**, Стара Фужина 110 Бохињско језеро, **Дејан Миленковић**, М. Тита 59 Рековац, **Марко Брајовић**, Вукице Митровић 17 Титоград, **Бобан Драган**, В. Назора 11 Кардељево, **Ивана Грдинић**, И. Филиповића 2 Ријека, **Јасна Чамџић**, П. Косорића 12/17 Тузла, **Љубивоје Васковић**, П. Лумумбе 11 Параћин, **Аднан Хаџиарaповић**, Љубљанска 23/б Сарајево, **Срђан Банч**, Саве Ковачевића 7 Врање, **Милена Драгићевић**, М. Тита 140 Бања Ковиљача, **Саша Богдановић**, Центар III/19 Бјеловар, **Мајда Хаџиефендић**, Иветова 34 Пула, **Татјана Гавриловић**, С. Матића 6 Бихаћ, **Милош Игњатовић**, П. Кочића 19 Велика Плана, **Милан Јездимировић**, Алда Негри 39 Пула, **Горан Шипчић**, М. Павловића 16/II Ваљево, **Александар Павловић**, Л. Рибара 19 Овча, **Примож Крајник**, Муцхерјева 1 Љубљана, **Владан Јевремовић**, Студеница, **Чедомир Грубјеша**, Сутјеска 6 Равни Тополовац, **Павле Новачић**, VI пролетерске 11 Госпић, **Снежана Аџић**, Међуречје, Ивањица, **Саим Љакић**, 26. новембра б. б. Улцињ, **Жељко Андрић**, Сл. Рићице 33/а Нова Била, **Душица Јевремовић**, М. Тита 41 Горњи Милановац, **Сандре Амицић**, Творничка 26 Храсница, **Мирела Ловрић**, Блок 1/III/68 Борово, **Златко Гојић**, Радња Доња, Витковци Доњи, **Биљана Вујовић**, Брвеник на Ибру, **Санела Куштрић**, Браће Шарића 13 Мостар, **Горан Јанковић**, с. Трговиште 57 Књажевац, **Дарио Маринковић**, Б. Бухе 22 Тења, **Чила Зомбори**, Трг М. Пијаде 9 Нови Кнежевац, **Милош Миљковић**, Партизанска 41 Пожаревац, **Александар Стојановић**, Првог маја 10/10 Бор, **Давид Веггиан**, Поречка 12 Ровињ, **Валентина Живановић**, Ж. Јовановића 6 Шабац, **Марица Бојковски**, Карађорђева 35 Бољевци, **Драгољуб Добреновић**, Влајкова 95 Лесковац, **Миодраг Цимеша**, Војвођанска 101 Змајево, **Ненад Иљовски**, Краигхерјева 10 Постојна, **Амела Омеровић**, Народног фронта 11 Брчко, **Божидар Радаковић**, М. Пуштека 10 Загреб, **Јурица Милун**, Пантовчак 94 Загреб, **Дејан Милановић**, Браће Тасковића 31/30 Ниш, **Зоран Трајановски**, Б. Прличкова 9 Титов Велес, **Сретен Благојевић**, В. Степе 17 Лозница, **Лела Вукадиновић**, Бр. и јединства 3/8 Алексинац, **Миодраг Петровић**, Козарачка 9 Лајковац, **Јулијана Дудаш**, Трг бр. и јединства П+6/III Бачка Топола, **Зденко Жак**, Ђ. Јакшића 31 Бела Црква, **Зоран Шапоњски**, М. Поповића 30 Неготин, **Леон Голоб**, Трг 66 Превалье, **Наташа Пиперски**, Жел. колонија 25 Земун, **Никица Зидаревић**, Жељезничка 2 Модрича, **Маурицио Болковић** С. Добрића 18 Пула, **Мина Окић**, М. Ђурашковића 24 Сарајево, **Горан С. Петровић**, III/1 Основне школе „Д. Туцовић" Јежевица, **Милка Бранков**, 4. ново насеље 2 Опово, **Драган Шојић**, Трг браће Родића 2 Сремска Митровица, **Вељко Мелњак**, 10. ференчица 17 Загреб, **Владимир Митрушевски**, Финска 37. насеље Маџари Скопље, **Борис Кубла**, Браће Домани 4 Загреб, **Бранислав Раичевић**, Бул. АВНОЈ-а 162/12 Нови Београд, **Стојан Радош**, Ђаковачка 66 Крушевац, Вишковци, **Милан Петковић**, Д. Туцовића 8 Ниш, **Маринко Галовић**, Миће Фукарића 89 Славонски Брод, **Стево Поповић**, С. Распоповића 44 Титоград, **Верица Поповић**, Н. Тесле 3 Лесковац, **Татјана Марјановић**, Насеље солидарности 5/3 Завидовићи, **Звонко Живковић**, С. Пауновића 8 Неготин, **Ивана Бојкић**, , Мариборска 167 Светозарево, **Горан Петковић**, С. Миљковића V део бр. 2 Ресник, **Игор Марић**, Сефића 5 Мостар, **Борчо Попов**, М. Тита 119 Богданци, **Лолита Давиткова**, В. Влаховића 4 Кочани, **Марио Шајин**, М. Тита 109 Читлук, **Дамир Сринчић**, Б. Шпанца 3 Мостар, **Биљана Николова**, Јане Сандански 2/8 Неготино на Вардару, **Бруно Кузманић**, Жарка Чуића 1/а Карловац, **Александра Крсмановић**, Храсничка цеста 21 Илиџа, **Небојша Стевановић**, Данице Марковић 4/51 Београд, **Недељко Протић**, С. Поповића 69/а Кикинда, **Ана Пауца**, Игманска 34 Вршац, **Љиљана Прша**, Винковачка 67 Роковци, **Милан Гроздановски**, Илинденска 68 Пландиште, **Василије Продановић**, Цетињска 14 Задар, **Лела Алексић**, Бул. октобарске револуције 1 – II/1 Крагујевац, **Мирела Башић**, И. Сењуга 9 Славонски Брод, **Љерка Заjeц**, I трњанске струге 9 Загреб, **Ђура Вишнић**, Опатијска 37 Вараждин, **Златко Петресќи**, Моше Пијаде 35 Кичево, **Небојша Петровић**, Б. револуције 192 Београд, **Игор Миљковић**, Београдска 31 Бор, **Петар Радивојевић**, Карађорђева 66 Лугавчина, **Перо Ивица**, Сутиван на Брачу, **Елена Пурић**, Курсулина 13 Титово Ужице, **Росанда Прелас**, Бранже 66 Сињ, **Ержебет Освало**, Боре Радића 32 Панчево, **Антун Вендл**, М. Гупца 18 Андријашевци, **Анес Зверотић**, Пионирска 50 Бања Лука, **Ненад Барбул**, Б Јерковића 221 Београд, **Иван Павловић**, М. Тита 55 Владичин Хан, **Никола Богдановић**, Гробљанска 1/Б Фекетић, **Марко Шевењ**, Кочићева 33 Нови Жедник, **Весна Кунавер**, Градникова 5 и **Амар Муслић**, Обала 27. јула 29/III Сарајево.

990+10 СУПЕР НАГРАДА

990 награда ПЕЗ фигурица ПАПАГАЈ, добили су чланови ПЕЗ клуба, чије чланске карте носе следеће бројеве:

64117 64126 64134 64138 64172 64184 64186
64209 64244 64251 64271 64300 64325 64349
64407 64418 64421 64429 64455 64468 64552
64580 64635 64671 64764 64815 64909 64917
64961 65004 65010 65110 65158 65171 65173
65180 65204 65271 65289 65332 65334 65372
65379 65394 65399 65431 65451 65493 65497
65499 65514 65654 65658 65700 65715 65722
65756 65857 65938 65983 66012 66036 66067
66090 66117 66102 66207 66239 66300 66312
66368 66408 66447 66506 66513 66539 66552
66583 66619 66624 66625 66653 66660 66709
66800 66805 66825 66844 66885 66938 66942
67051 67055 67080 67104 67106 67109 67157
67178 67183 67231 67234 67348 67357 67363
67369 67410 67444 67448 67462 67496 67498
67527 67560 67569 67574 67657 67697 67711
67748 67752 67753 67808 67822 67980 67984
68079 68083 68089 68101 68188 68229 68239
68247 68259 68284 68285 68300 68319 68331
68368 68379 68386 68429 68461 68477 68541
68553 68560 68602 68632 68753 68789 68824
68830 68845 68887 68894 68919 68934 68968
68989 69022 69139 69192 69200 69206 69232
69280 69311 69350 69353 69430 69431 69457
69485 69488 69489 69490 69589 69596 69636
69649 69695 69718 69755 69774 69847 69893
69903 69913 69927

70101 70128 70200 70259 70272 70338 70339
70361 70382 70403 70413 70451 70488 70506
70511 70528 70531 70613 70743 70769 70796
70854 70885 70915 70953 71004 71012 71087
71088 71153 71174 71177 71184 71233 71237

71244 71311 71320 71331 71339 71400 71421
71506 71534 71538 71589 71595 71642 71700
71755 71811 71830 71837 71843 71846 71921
71940 71949 71989 71999 72054 72091 72098
72111 72141 72147 72199 72218 72226 72230
72239 72245 72304 72327 72364 72384 72389
72396 72398 72404 72453 72463 72483 72485
72491 72494 72507 72532 72551 72636 72637
72665 72682 72711 72728 72774 72788 72800
72844 72872 72915 72923 72926 72928 72967
73020 73038 73078 73136 73140 73167 73170
73312 73313 73396 73415 73434 73448 73475
73498 73508 73520 73532 73534 73536 73572
73573 73600 73614 73621 73658 73709 73725
73738 73774 73787 73800 73839 73852 73871
73882 73983 74012 74074 74081 74086 74149
74188 74273 74284 74353 74365 74384 74393
74500 74501 74508 74514 74523 74584 74587
74590 74646 74651 74664 74697 74732 74784
74795 74897 74935 74954 74962 74973 75031
75044 75051 75093 75161 75256 75307 75371
75423 75427 75431 75432 75552 75620 75627
75720 75742 75744 75766 75794 75803 75805
75813 75838 75880 75905 75965 75977 75995
76063 76066 76105 76241 76245 76257 76291
76351 76418 76469 76504 76543 76573 76590
76635 76645 76646 76648 76686 76696 76700
76709 76758 76861 76781 76809 76867 76878
76890 76930 76940 76957 76960 76965 76990
77038 77067 77094 77129 77148 77149 77165
77193 77194 77206 77221 77241 77346 77445
77487 77593 77598 77625 77641 77648 77700
77778 77781 77786 77794 77819 77869 77886
77894 77931 77963 78059 78145 78148 78223
78249 78251 78299 78320 78357 78369 78373
78397 78426 78541 78606 78618 78690 78727
78732 78739 78768 78777 78792 78827 78851
78970 78976 78995 79014 79063 79079 79099
79125 79151 79166 79184 79189 79190 79205
79208 79297 79312 79336 79360 79372 79387
79449 79456 79488 79489 79602 79611 79618
79742 79747 79759 79766 79791 79802 79803
79809 79821 79826 79865 79900 79909 79922
79964

80016 80038 80059 80076 80096 80097 80146
80183 80205 80229 80247 80252 80254 80269
80285 80298 80319 80353 80359 80416 80474
80501 80506 80508 80522 80530 80572 80595
80596 80599 80679 80691 80723 80757 80772
80797 80861 80870 80889 80903 80985 81034
81038 81073 81136 81168 81178 81188 81218
81234 81270 81277 81331 81462 81484 81528
81544 81578 81580 81631 81637 81650 81723
81726 81879 81911 81916 81948 81955 81958
81985 82041 82076 82231 82280 82351 82404
82412 82424 82450 82473 82490 82491 82495
82500 82520 82565 82638 82652 82663 82666
82675 82715 82733 82751 82827 82864 82904
82925 82940 82943 82949 83034 83086 83184
83199 83215 83231 83234 83306 83389 83390
83412 83433 83501 83516 83576 83580 83650
83719 83733 83841 83756 83760 83763 83777
83786 83988 83992 84025 84171 84184 84206
84231 84233 84249 84279 84324 84335 84410
84413 84513 84520 84540 84568 84656 84652
84721 84780 84801 84807 84812 84813 84834
84867 84904 84928 84954 84993 85067 85091
85093 85121 85131 85166 85168 85172 85222
85285 85344 85353 85368 85384 85388 85396
85443 85494 85557 85617 85637 85654 85658
85663 85670 85740 85742 85771 85815 85868
85877 85896 85983 85992 85996 86028 86035
86122 86180 86187 86311 86327 86391 86401
86422 86528 86584 86590 86596 86618 86620
86623 86714 86723 86742 86750 86755 86770
86813 86861 86899 86910 86929 86935 86955
86973 86976 87033 87043 87067 87069 87072
87088 87124 87135 87154 87157 87166 87180
87282 87315 87398 87414 87422 87472 87550
87591 87617 87654 87694 87703 87704 87713
87728 87817 87843 87855 87933 87947 87950
87972 88013 88044 88050 88053 88062 88104
88131 88146 88221 88236 88237 88263 88293
88302 88326 88360 88408 88465 88486 88504
88534 88546 88548 88569 88593 88602 88614
88615 88622 88640 88653 88667 88685 88719
88745 88804 88831 88878 88888 88975 88976
88979 89017 89047 89094 89115 89133 89143

89164 89230 89314 89380 89435 89491 89542
89545 89554 89585 89614 89630 89678 89696
89725 89744 89756 89824 89836 89858 89862
89870 89885 89911 89943 89953 89977

90003 90012 90055 90058 90062 90107 90115
90122 90144 90183 90198 90239 90315 90358
90362 90412 90442 90458 90503 90597 90604
90614 90705 90721 90780 90782 90819 90821
90826 90853 90878 90887 90939 91024 91040
91186 91194 91206 91224 91262 91280 91292
91312 91337 91352 91374 91431 91441 91480
91538 91547 91579 91593 91626 91637 91643
91644 91647 91648 91649 91688 91690 91704
91721 91732 91733 91756 91756 91758 91772
91790 91818 91825 91840 91869 91881 91917
91941 91942 91946 92034 92083 92124 92141
92175 92177 92222 92237 92264 92273 92279
92298 92325 92359 92366 92370 92391 92393
92408 92410 92495 92544 92572 92583 92630
92677 92789 92797 92804 92818 92874 92887
92931 92946 92962 92997 93002 93016 93068
93258 93277 93279 93334 93339 93355 93371
93376 93414 93432 93474 93482 93465 93487
93494 93553 93569 93578

ПЕЗ капе добили су:

90503 80353 71643 83760
69192 74646 73839 91840
64186 68919

Следеће награде ће бити испоручене поштом

SVJETLOST SARAJEVO

Стручни речници
вам служе да добијете брзу информацију о стручном појму
– објашњење надохват руке.
Препоручујемо вам да набавите:

– RJEЧНИК ГЕНЕТИКЕ
– RJEЧНИК НАУКЕ О ЕВОЛУЦИЈИ
– RJEЧНИК ЕКОЛОГИЈЕ
– ПОПУЛАРНИ ЕКОНОМСКИ RJEЧНИК

1. RJEЧНИК ГЕНЕТИКЕ
Аутори **Љубомир Берберовић, Рифат Хаџиселимовић**

Речник генетике обухвата основну генетичку терминологију Прва је писана публикација на нашем језику која на прикладан начин објашњава појмове из генетике. Истовремено, обухвата термине који се најчешће појављују у генетичким текстовима општег карактера, какви се употребљавају у одговарајућој српскохрватској (хрватскосрпској) литератури
Тумачење појединих генетичких термина знатно се олакшава адекватним очигледним (графичким) објашњењима – приказима, који су саставни део овог речника
Формат. 12,5 × 17,5 цм. Повез тврди. Страна 134 Писмо латиница **Цена: 40.–**

2. RJEЧНИК НАУКЕ О ЕВОЛУЦИЈИ
Аутори **Љубомир Берберовић, Рифат Хаџиселимовић**
Речником су обухваћени првенствено општи појмови из ове области, предвиђени програмима различитих нивоа и смерова образовања– од основног до високог. У Рјечнику је извршена селекција термина који се непосредније односе на научне садржаје неопходне за упознавање и разумевање континуираног историјског процеса мењања живог света на Земљи
Формат 12,5 × 17,5 цм Повез тврди Страна 134 Писмо латиница **Цена: 60.–**

3. RJEЧНИК ЕКОЛОГИЈЕ
Аутор **Мусо Диздаревић**
Речник је намењен пре свега ученицима свих средњих школа који према програму имају предмет биологију, затим студентима биологије, педагошких академија и природно-математичких факултета студентима пољопривредних, шумарских и ветеринарских факултета, као и свим наставницима и професорима биологије а може корисно послужити и многим другим који раде у различитим областима примењених научних дисциплина које имају мању или већу везу са екологијом
Формат 12.5 × 17.5 Повез тврди. Страна. 136 Писмо латиница **Цена: 40.–**

4. ПОПУЛАРНИ ЕКОНОМСКИ RJEЧНИК
др Ненада Николића
II издање
Речник садржи око 1300 економских појмова који се свакодневно употребљавају у привредном и друштвеном животу Појмови су популарно објашњени и објашњења су прилагођена потребама ученика средњих школа (за предмете основи технике и производње марксизам и социјалистичко самоуправљање, као и економску групу предмета), студентима друштвених факултета, радницима – члановима самоуправних органа делегатима па и стручњацима
Формат 12.5 × 17.5 Повез броширан Страна 294 Писмо латиница **Цена: 120.–**

Како ћете набавити речнике?
Довољно је да попуните наруџбеницу у прилогу или напишете дописну карту и пошаљете на адресу СОУР „СВЈЕТЛОСТ" – САРАЈЕВО. ИРО. ПОСЛОВНИЦА ЗА УЏБЕНИКЕ
Петра Прерадовића бр 3
ЗА КУПОВИНУ 5 ИЛИ ВИШЕ КОМАДА, ОДОБРАВАМО ПОПУСТ ОД 10%.

НАРУЏБЕНИЦА „Политикин Забавник"

СОУР „Свјетлост" Савајево. ИРО. ПОСЛОВНИЦА ЗА УЏБЕНИКЕ, Петра Прерадовића 3
Овим неопозиво наручујем-о

________ примерака RJEЧНИКА ГЕНЕТИКЕ по цени 40 – динара

________ примерака RJEЧНИКА НАУКЕ О ЕВОЛУЦИЈИ по цени 40 – динара

________ примерака RJEЧНИКА ЕКОЛОГИЈЕ по цени 60 – динара

________ примерака ПОПУЛАРНОГ ЕКОНОМСКОГ RJEЧНИКА по цени 120.– динара

Тачна адреса наручиоца: ________________________________

Број поште и место ________________ М. П. Потпис одговорног лица ________________

(Потпис, бр л к. и место изд)

Датум ________________

SOUR SVJETLOST

ОМЛАДИНСКА БИБЛИОТЕКА
доноси две прве књиге за младе:

– О ЉУБАВИ МЛАДИХ др Маријана Кошичека и ДОБРО ДОШЛИ У АФРИКУ Јовице Бесаровић

др Маријан Кошичек:
О ЉУБАВИ МЛАДИХ

Млади често траже одговоре на питања која се тичу недоумица у љубавном животу. Стручни часописи, због ограниченог простора нису у могућности да одговоре на њих, тако да многа питања остају без одговора. Сви млади људи, природно, теже да остваре љубавну срећу. Књига др Маријана Кошичека О ЉУБАВИ МЛАДИХ настала је управо из жеље да млади нађу одговоре на све што их интересује – на путу до остварења основне људске тежње – љубавне среће. Из Садржаја књиге: СПОЛНО САМОЗАДОВОЉАВАЊЕ – ШТЕТНО ИЛИ КОРИСНО? КАКО ПРИХВАТИТИ МЛАДИЋА? КАКО ПРИСТУПИТИ ДЕВОЈЦИ? ЗАВРЗЛАМА ОКО НЕВИНОСТИ. НЕСПОРАЗУМ ОКО „ГЛАВНЕ СТВАРИ", БОРБА, ПОСЕДОВАЊЕ ИЛИ САРАДЊА? СВАКИ ПОЧЕТАК ЈЕ ТЕЖАК, ЈЕСАМ ЛИ ДОВОЉНО МУШКО? ЗАГОНЕТКА ЖЕНСКОГ ОРГАЗМА; НАСТОЈМО СЕ ВОЛЕТИ.
Формат: 13,5 20,5 цм, повез броширан, писмо латиница, страна 116.

Цена: 100.–

Јовица Бесаровић:
ДОБРО ДОШЛИ У АФРИКУ

Црна Африка је одувек привлачила својом тајновитошћу, егзотиком.. Јовица Бесаровић, аутор књиге ДОБРО ДОШЛИ У АФРИКУ, провела је пет година (од 1975. до 1980) на овом континенту и имала срећу да се сретне са људима различитих занимања, интересовања, али увек са истом жељом: да живе у миру и да се боре против немаштине и глади.
Посетила је: Кенију, Уганду, Танзанију, Замбију, Заир, Маурицијус, Мозамбик, Боцвану, Зимбабве, Десото, Двази, Намибију и Јужну Африку. Како сам аутор каже, много тога је записано, али је остало много недореченог.
„Африка испод екватора, и моја Африка, огромна је, и немерљива, неумерена у својим лепотама".
Формат: 13,5 20 цм., повез броширан, писмо латиница, страна 116.

Младићи и девојке! **Цена: 100.–**
Довољно је да попуните наруџбеницу у прилогу или напишете дописну карту и пошаљете на адресу издавача, књига ће вам доћи поштом.
Адреса: **СОУР „СВЈЕТЛОСТ" ПОСЛОВНИЦА УЏБЕНИКА, 71000 САРАЈЕВО, Петра Прерадовића бр. 3.**
За куповину 5 или више комада, одобравамо попуст од 10%.

НАРУЏБЕНИЦА

„Политикин Забавник" СОУР „Свјетлост" Сарајево. ПОСЛОВНИЦА УЏБЕНИКА, Петра Прерадовића 3

Овим неопозиво наручујем-о:

________ примерака књиге О ЉУБАВИ МЛАДИХ, по цени од 100.– динара за 1 примерак.
________ примерака књиге: ДОБРО ДОШЛИ У АФРИКУ, по цени од 100.– динара за 1 примерак

Плаћање: поузећем – приликом пријема књиге, поштом – физичка лица
вирманом – у законском року плаћања, правна лица
Тачна адреса наручиоца:

____

Број поште и место: Потпис одговорног лица:

________________ М. П. ________________

Датум ________________ (Потпис, бр. л. карте и место издавања)

СТРАШИЛО-ПЛАШИЛО

За лутклицу Страшило-Плашило набавите: једну пинг-понг лоптицу, мало жуте вунице, смотуљак црвене или неке друге јарке боје, једну чачкалицу, лепак и темпере.

Пробушите лоптицу, натакните је на чачкалицу, обојте је роза бојом, а онда јој нацртајте очи, уста и нос. Пре него што умочите четкицу у боју, добро је насапуњајте како би глатка површина пинг-понг лоптице лакше прихватила темпере.

Тело Страшила залепите на картон, жилетом просеците цртице које означавају прорезе за руке и саставите (залепите) – добићете зарубљену купу (читав поступак види се на цртежима између делова Страшила). Рукав залепите на папир, дуж назначених стрелица пресавијте по дужини и провуците кроз прорезе на телу. Уместо сламе, кроз пресавијене рукаве провуците пет-шест нити жуте вунице. Рукаве залепите. Исеците вуницу на нити 5-8 cm дужине и полепите их по глави Страшила-Плашила. Да чупавко не би остао гологлав, шешир залепите на папир, исеците га и залепите на означеном месту. Засеците по дебљој црти на ободу шешира у правцу стрелица, па онда обод пресавијте на спољашњу страну. Врх шешира који се одвалио пресавијте ка глави. Шешир залепите преко косе,неколико крајева вунице извуците да вири кроз одваљени врх, а онда целу главу с чачкалицом причврстите за тело.

Ако хоћете, шарену крпицу (најбоље је да буде јарких боја: црвена, наранџаста, тиркиз) исеците у троугао који ћете Страшилу уместо мараме везати око врата. Готово Страшило види се на цртежу у горњем левом углу.

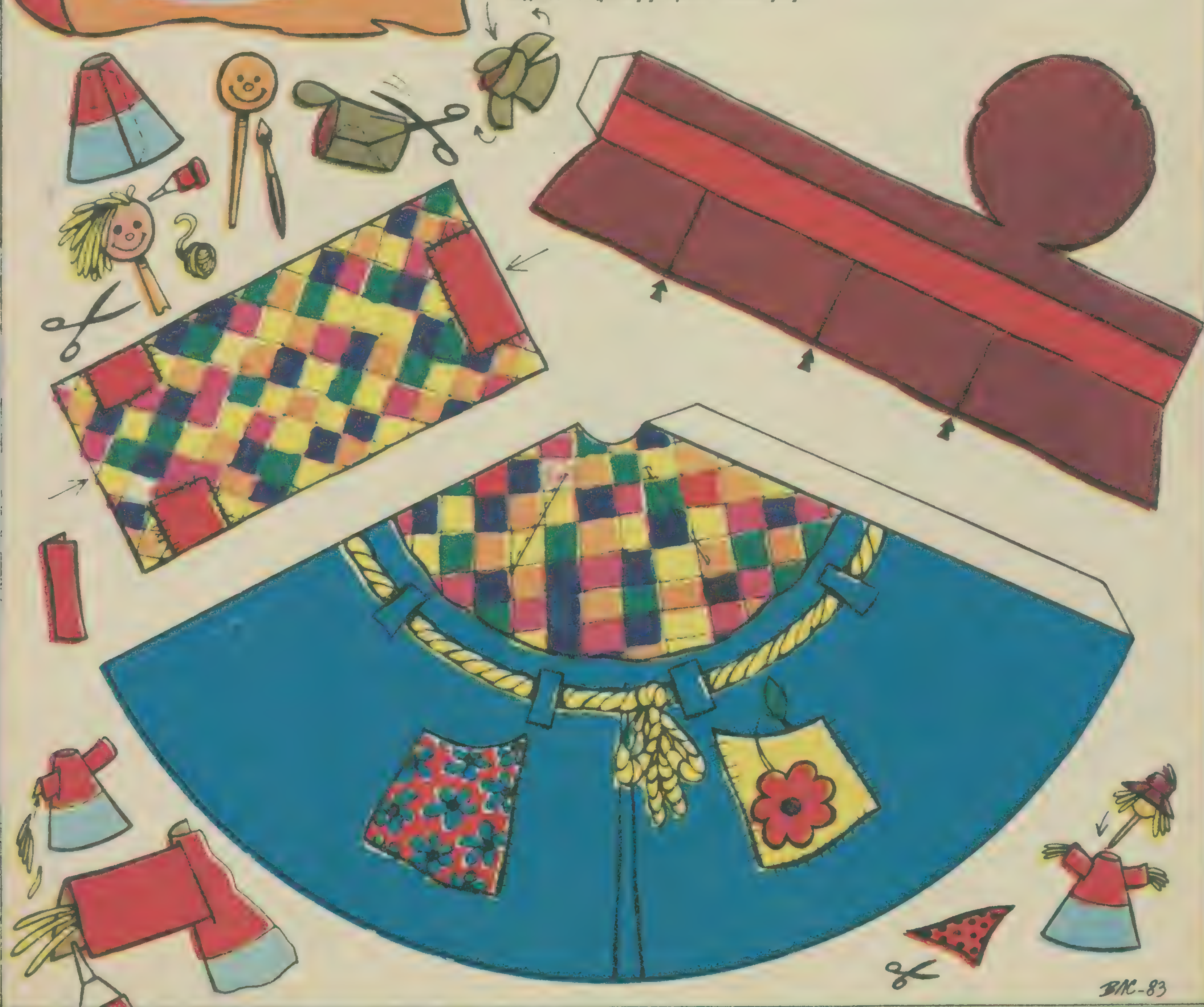

ФАНТАСТИЧНА ПРИЧА

ПУЛСАР

Хаг Рифин

ИСТОЧНОАГАЛСКИ БРОД „XY-N2" У ЈУЖНОМ ГАСОВИТОМ МОРУ ЈАВИО ЈЕ РАДИОМ БАЗИ ДА СЕ МЕЂУ ЊИМА НАЛАЗИ СТАНОВНИК ПЛАНЕТЕ ТРОГ КОЈИ ИСПОЉАВА ВЕОМА ЧУДНО МЕНТАЛНО ОБОЉЕЊЕ. ДВАДЕСЕТ МИНУТА КАСНИЈЕ „XY-N2" СУСРЕО СЕ СА СВЕМИРСКИМ ПАТРОЛНИМ КУТЕРОМ АГАЛСКЕ ФЛОТЕ. ДЕЖУРНИ ЛЕКАР ПРЕШАО ЈЕ ДА ПРЕГЛЕДА ПАЦИЈЕНТА, АЛИ ЈЕ МОРАО ДА СЕ КОНСУЛТУЈЕ СА КОЛЕГОМ КОЈИ СЕ ВЕЋ НАЛАЗИО У САСТАВУ ФЛОТЕ. ОБОЈИЦА СУ СЕ СЛОЖИЛА ДА ЈЕ КОД ТРОГИЈАНЦА ВЕРОВАТНО У ПИТАЊУ ШОК И ОПСТРУКЦИЈА ВЕОМА СЛОЖЕНОГ НЕРВНОГ СИСТЕМА. БИЛА ЈЕ ПОТРЕБНА ХИТНА ХИРУРШКА ИНТЕРВЕНЦИЈА. КАДА СУ СТИГЛИ ДО ЛЕБДЕЋЕ БОЛНИЦЕ, ОПЕРАЦИОНА САЛА ВЕЋ ЈЕ БИЛА СПРЕМНА. „XY-N2" И ПАТРОЛНИ КУТЕР УБРЗО СУ НАСТАВИЛИ ПУТ. НЕКОЛИКО ЧАСОВА КАСНИЈЕ ИЗ БОЛНИЦЕ ЈЕ СТИГЛА ПОРУКА: „УКРЦАНИ ПАЦИЈЕНТ ЈЕ ОПЕРИСАН И САДА СЕ ОПОРАВЉА".

Пробудио сам се са опорим укусом анестетика у устима. Провидни антисептик и добро познати мириси потврдили су ми да се налазим у некој болници. Пошто сам радио на сличном месту, било ми је јасно да је нада мном извршена хируршка интервенција. А онда сам почео да се сећам...

Пре извесног времена позвао ме је професор Ка-Де. Његове истраживачке преокупације биле су уобичајене за многе Трогијанце, али правац којим је у последње време усмеравао свој рад био је веома чудан. У области плазматичне генетике имао је изванредна остварења. Његови живи роботи одмењују нас у многим пословима на Трогу.

Међутим, недавно се потпуно повукао и почео да ради не излазећи из своје лабораторије. Сарадници, који су радили са њим, већ су били навикнути на вео тајанствености којим је повремено обавијао своја истраживања. С времена на време проносили су се гласови да се из докторовог кабинета чују слаби откуцаји. Њихов потмули и успорени ритам подсећао је на пулс неке велике животиње. Радозналост је расла, сви су са нестрпљењем очекивали нови докторов проналазак. Мени се, међутим, цела ситуација није нимало допадала. Умор који сам у последње време примећивао на докторовом лицу при кратким сусретима у ходнику није ми давао мира. Предуго се задржао на овом пројекту. Његови асистенти који сада нису имали приступа у тај део лабораторије почели су да говоркају како овог пута професор Ка-Де није успео. Када сам неофоном примио његову поруку да одмах дођем у лабораторију, знао сам да је дошло време да сазнам тајну...

Стајали смо пред операционим столом на коме се налазило нешто покривено белим чаршавом. Из ове близине успорени пулс разговетно се чуо. Тишина у давно напуштеним лабораторијама појачавала је тајанственост атмосфере. Горео сам од нестрпљења. На лицу старог професора видео се умор, али и радостан смешак научника који је остварио своје идеје. Подигавши поглед према мени доктор Ка-Де почео је да говори:

– Атага, ово што се налази на столу моје је животно дело. Генерације планете Трог биће ми захвалне. Моје ће име бити уклесано на Трогијански стуб...

Тада сам први пут посумњао да нешто није у реду с доктором. Са страхом сам пратио његов корак према столу и покрет руке којом је подигао покривач. У провидној посуди у плаво обојеној течности лебдео је комад плазме, подрхтавајући у спором ритму откуцаја органа који су се назирали у унутрашњости овог новог облика живота. Стресао сам се од неког непознатог осећања и упитно погледао професора. Морао сам да се накашљем док најзад није проговорио. У ствари, више се обраћао сам себи:

– Назвао сам га Пулсар. Течност у којој плива је вода. За разлику од свих плазматичних робота које сам досад створио овај је једини који уме да мис-

ли. Код њега се ништа не догађа механички.

Прекинуо сам га нестрпљиво:

– Систем ћелија за памћење које сте досад уграђивали у своје проналаске функционисао је изврсно. Не видим разлог да постоји овакво биће које има аутономни начин размишљања. То може да буде веома опасно. Срећа што његове димензије нису забрињавајуће.

Докторове зенице које су ме продорно фиксирале биле су потпуно непокретне. Морао сам да се нагнем да бих га чуо:

– У томе и јесте проблем. Зато га и држим у води. Ту му је савршено удобно и не осећа потребу да побољша услове живота. Иначе, његова маса може да се повећа неколико милијарди пута у односу на садашњу запремину. Када бих га поставио на чврсто тло, оштри предмети болно би деловали на површину његовог тела. Веома брзо би се сетио да повећањем масе може да апсорбује све што га повређује. Разумно биће са толиким гелом и снагом могло би да буде веома опасно. То је, за сада, једини недостатак, али мислим да ћу га отклонити...

– Онда, какве користи Трог може да има од њега? – запитао сам забринуто. Професор Ка-Де као да није чуо моје речи.

Са страхом сам замишљао пихтијасту масу која уништава све на свом путу. Створење у стакленој посуди као да је реаговало на моје речи. Учинило ми се да некако љутито подрхтава. Професор примети моје реаговање и рече:

– Сасвим тачно. Добро сте запазили – Пулсар и чује.

После неколико тренутака је наставио:

– Атаго, сада идите, али о овоме никоме ни речи.

Изашао сам из лабораторије веома нерасположен. Плашио сам се да је психичка равнотежа професора Ка-Де доведена у питање. Било ми је јасно да је његов проналазак веома опасан и сасвим – непотребан.

Читаву недељу дана размишљао сам да ли да се поверим управнику лабораторије. Професор ми је био стари пријатељ и не би било лепо да тако изгубим поверење. Решио сам да причекам још мало, а онда се неофон поново огласио. Доктор Ка-Де ме је звао да дођем што брже могу. Улетео сам у његов кабинет. Седео је главом наслоњеном на руку, дубоко замишљен. Овога пута био сам сигуран да сасвим трезвено размишља. Гледао је у малу херметички затворену кутију од метала.

– Атага, нисам успео! После нашег разговора Пулсар се понаша веома чудно. Малопре сам једва успео да га вратим у течност. Мислим да је сада сасвим свестан своје моћи. Изгубио сам контролу над њим... Разочарани научник наставио је с тужним изразом на лицу.

– Ипак, нисам могао да га убијем. Дао сам му ињекцију анормала и под хипнозом успео да га натерам да смањи своје димензије. Сада се налази у кутији коју видите.

За тренутак сам помислио: зашто баш тај серум? Њиме се, обично, изазивало вештачко нервно растројство код животиња за огледе. Заборавио сам на то кад ми се доктор обратио:

– Ви ускоро путујете с еколошком екипом. Понесите кутију са Пулсаром и оставите га на некој успутној, ненастањеној планети... Глас му је подрхтавао.

Када смо се растали у тишини, држао сам кутију са Пулсаром веома опрезно, испод руке. Знао сам да професор Ка-Де веома пати.

Пулсара сам оставио на једном од наших сателита. Заронио сам дубоко у његово тамно језеро и кутију оставио испод велике стене.

Прошло је много дана од мог повратка на Трог. Међутим, помисао на Пулсара није ми давала мира. Решио сам да одем и проверим да ли је све у реду.

Свој брод спустио сам на самој обали језера. Док сам навлачио опрему за роњење, приметио сам да тло некако чудно подрхтава. Оно што сам угледао на неколико метара испод површине никада нећу заборавити. Пулсар, који се ослободио из кутије, измислио је своје очи. Гледале су ме као животиње под утицајем анормала. Огромна, луда маса монструма почела је да се креће према мени...

Сад, док лежим у агалској болници, не могу да се сетим како сам успео да дођем до свога брода. Питам се, да ли ће Пулсар остати на сателиту. Шта ће се догодити ако утврди да му је простор мали и крене свемиром?

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

аутор ВеМак	РОМАН РАНКА МАРИНКОВИЋА	ИЗБАВИТЕЉ, ОСЛОБОДИТЕЉ	ИНВАЛИДСКО ПОМАГАЛО	РЕКА У БАНАТУ, ПРИТОКА ДУНАВА	БЕЗБОЈНА ОТРОВНА ТЕЧНОСТ	ЛОШ, РЂАВ, СЛАБ	МАКЕДОНСКО МУШКО ИМЕ
ДРАМА БОРЕ СТАНКОВИЋА							
КОЈИ ОДГОВАРА ИСТИНИ							
СТАРОГРЧКА КЊИЖЕВНОСТ							
СВОЈСТВЕН ОДРЕЂЕНОМ МЕСТУ							
И ЈЕДАН И ДРУГИ				МЕСТО У ИСТРИ / УГОДНОГ МИРИСА			
РЕКА У ИТАЛИЈИ			НОВАЦ У ИНДИЈИ / НЕПРОФЕСИОНАЛАЦ				
УПРЕДАТИ У ЈЕДНУ НИТ	ПОКЛОН				"ВОЛТ" / РОМАН ЕМИЛА ЗОЛЕ		НАДМЕТАЊЕ, ДРАЖБА
ФРАНЦУСКА ГЛУМИЦА СИЊОРЕ						"ЛИТАР" / ЈЕДАН РОДИТЕЉ ОД МИЛА	
СЛАМАТИ, КРШИТИ							
ЛОКОТ							
СОЛИ СИРЋЕТНЕ КИСЕЛИНЕ							
"ТОНА"		РИЈЕКА / МЕСТО КОД ШИБЕНИКА			КОЊ / РАЗВЕСЕЛИТИ, ЗАБАВЉАТИ		
			ЗНАК ЗА ЧАЧАК / УСОВ			СЛИЧНОСТ СА ПРЕЦИМА	
ДИВЉА ЗВЕР	УСЕК, ТЕСНАЦ / ИЋИ КАО ХРОМ						
ДАВАТИ ХРАНУ / НЕИСКРИВЉЕН							
				ПРОЛЕЋНИ МЕСЕЦ			
МАЂАРСКИ ПЕСНИК ЕНДРЕ				ПЕВАЧИЦА ЗАНИКИ / ДРВО, АБОНОС			
РАДНИЦИ У РУДНИКУ							100 m² (мн.)
РАЗВОЈ И ЈАЧАЊЕ БОЛЕСТИ (ГРЧ.)							
"ТЕРА" / РЕЧИ БЛИСКЕ ПО ЗНАЧЕЊУ		ЗНАК ЗА ЊУТН	ОПШТИНСКО ПОДРУЧЈЕ / НУЛА				

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: комплет, Ита Рина, монитор, оперета, Ни, Ереб, он, Дака, Анита, и, Ату, С, Сабирак, кна, ара, лава, ед, етикета, сет, Лар, „Ами", еф, Та, поре, И, монем, бидони, В, Маркс, емонали, Тузи, иј, арак, нв.

Диви ми се цео свет

НАЈЧЕШЋЕ НИСУ ИМАЛЕ ИЗБОРА: ИЛИ ПОЗИРАТИ СЛИКАРИМА ИЛИ – У СЛУЖАВКЕ. АЛИ, МЕЂУ НАЈСЛАВНИЈИМА БИЛО ЈЕ И БОГАТИХ ЖЕНА, А НАШЛА СЕ И ЈЕДНА ВОЈВОТКИЊА КОЈА ЈЕ ИМАЛА СВЕ.

Сјајни ренесансни сликар Сандро Ботичели (1444–1510) случајно је у Фиренци срео шеснаестогодишњу Симонету Катеано, младу невесту племића Марка Веспучија из породице Америга Веспучија по чијем ће се имену Нови свет назвати Америка. Тај кратак сусрет уметника и младе девојке остао је заувек сачуван на Ботичелијевим платнима чије је готово све женске ликове надахнула Симонета. Она је била лепотица на гласу и њену дугу златну косу, високе јагодице, нежну пут и грациозност овековечили су и многи песници и музичари. Великом мецени и господару Фиренце Лоренцу Величанственом само један поглед на Симонету причињавао је огромно задовољство и испуњавао га срећом. Његов брат Ђулијано Медичи лудо се заљубио у Симонету и од Ботичелија наручио да на застави коју је носио за време витешких турнира наслика њен портрет. Колико је познато Симонетина лепота била је једини дар који је добила од природе – нигде није забележено да је икада помислила, казала или урадила ишта вредно помена. За то можда није ни имала времена – умрла је 1476. у двадесетој години тихо као што је и живела. Али, Ботичели никако није заборављао њен лик и три године касније насликао је мадону са Симонетиним лицем. Када је, десет година потом, Лоренцо Величанствени наручио од Ботичелија слику достојну своје виле, уметник се поново сетио Симонете. насликао је као устрепталу богињу која излази из морске шкољке и слику назвао „Рађање Венере". Њој се данас диве људи из целог света који посећују чувену Галерију Уфици у Фиренци. Платно се налази покрај исто толико чувене Ботичелијеве слике „Пролеће", на којој се такође појављује и Симонетин лик.

Четири године за осмех

Најчувенији модел свих времена, будућа Ђоконда, рођена је у многобројној осиромашеној напуљској породици. Године 1495. постала је трећа супруга богатог трговца из Фиренце Франческа Ђоконде готово две деценије старијег од ње. Сматрајући себе покровитељем уметности господин Ђоконда ангажовао је славног Леонарда да Винчија (1452–1519), једног од најуниверзалнијих генија које је човечанство икада имало, да направи портрет његове младе супруге који би красио пространу трпезарију. Госпођа Ђоконда позирала је уметнику пуне четири године, од 1503. до 1507. Сматра се да је чак и великом Леонарду било потребно толико времена да кичицом улови загонетни Мона Лизин осмех какаввом нема равног у историји сликарства. И данас, после четири и по века, ломе се копља око тога чему се Мона Лиза тако тајанствено смеши. Неки кажу да је још жалила за својом умрлом бебом, други мисле да ју је болео зуб, трећи да јој је досадио муж, па је размишљала кога од удварача да изабере... Није искључено да је Леонардо, док је Мона Лиза позирала, чешће остављао кичицу да би размишљао о астрономији, гледао кроз перископ или правио моделе претеча данашњих авиона и хеликоптера. Било како било Франческо Ђоконда је изгубио стрпљење, прекинуо сликарске сеансе, одбио да плати недовршен портрет и смислио нешто друго као украс за своју трпезарију. Леонардо се није нарочито узбудио и, кад је пошао у Француску, понео је и „Мона Лизу". Слику је у Паризу за велике паре купио француски краљ Франсоа I и обесио је у палати Лувр где је, као бисер овог музеја, заувек и остала изузев између 1911. и 1913. када је украдена. Пре него што је нађена и поново окачена добивши стражара да је непрекидно мотри, шест Американаца купило је за огромне своте обичне фалсификате верујући да су се дочепали оригинала.

Симонета Веспучи

Хеленине акробатске позе

Фламански сликар Петар Паул Рубенс (1577–1640), један од највећих мајстора барокног стила, био је у педесет трећој години богат, згодан и мужеван удовац спреман да се поново ожени. Тада је у Антверпену упознао имућног трговца Фурмана који га је одвео својој кући и представио му својих седам неудатих дебељушкастих ћерки. Рубенс се заљубио у шеснаестогодишњу Хелену шармиран њеном фигуром. Венчали су се и уметник се са женом сместио у замку на великом имању на коме је било и више атељеа, радионица, галерија, па чак и приватни зоолошки врт с вуковима, мајмунима и лавовима. У радној атмосфери Рубенсових атељеа, где је као у каквој фабрици врвело од ученика, помоћника, столара и других мајстора и Хелена је морала да ради. То је чинила с огромним задовољством које зрачи са слика за које је она била модел своме мужу. Рубенсове огромне слике пуне раскоши, чулности и покрета захтевале су од модела разне, често акробатске позе. Хелена се није либила да позира гола пред свим тим светом и виртуозно је изводила све што би јој муж рекао. Тако се може видети како се стропоштава са стене на „Паду проклетих", како је силом скидају са захукталог коња на „Отмици Леукипових кћери", како се дави у „Нептуновој срџби"... Рубенс и Хелена живели су заједно радујући се животу као свакодневном празнику све док уметник није изненада умро од срчаног удара. Хелена Фурман је остала удовица с двоје деце у двадесет шестој години.

Није се оженио „Купачицом"

Судбина није била тако дарежљива према Харменсу ван Рајну Рембранту (1606–1669), холандском сликару и графичару, једном од највећих уметника света и свакако најбољем портретисти свих времена. Године 1642. Рембранта је погодила двострука несрећа: његово ремек-дело „Ноћна стража" није добро примљено и он је дубоко разочаран помишљао да се мане сликарства. Убрзо затим од туберкулозе је умрла његова млада жена и модел Саскија ван Ојленбурх остављајући му малог сина Титуса. Уметник је био сиромашан, а према Саскијином тестаменту приходи са њеног имања били би му укинути ако се поново ожени. Рембрант се није оженио и провео је с малим дететом у дуговима до гуше три тешке године пре него што му је 1645. у помоћ стигла Хендрикје Стофелс. Ова двадесет трогодишња, ружњикава, здепасто грађена, неписмена жена дошла је под Рембрантов кров као служавка, а постала му је одана пријатељица, домаћица, дадиља нежног Титу-

Војвоткиња од Албе

Хендрикје Стофелс

са, мајка њихове кћери Корнелије, пословни менаџер и модел за тако величанствене слике као што су „Купачица", „Девојка на прозору", „Бетсабеја". Рембрант се никада није њом оженио, а остали су заједно двадесет две године, до 1667. кад је Хендрикје, као некада Саскија, умрла од туберкулозе. Уметник је живео још две године.

Лансирао је Казанова

Лујзу О'Марфи, пету ћерку сиромашног ирског обућара који се са породицом преселио у Француску, открио је у бедном париском поткровљу Ђакомо Казанова. Познавалац жена је вештим оком испод дроњака и прљавштине тринаестогодишње Лујзе видео драж и лепоту и „лансирао" је у уметничке кругове. Под своје ју је одмах узео Франсоа Буше (1703–1770), један од главних сликара рококоа, лак, површан и духовит. Новац је зарађивао сликајући по салонима аристократских двораца декоративне композиције углавном митолошког садржаја. Лујза је постала његов омиљен модел и пре него што је навршила петнаест година, „висила" је у разним позама по зидовима богаташких кућа целог Париза. За младу Ла Франшиз – под тим именом Лујза је постала позната у уметничким круговима – чула је и Мадам Помпадур, омиљена и свемоћна интимна пријатељица француског краља Луја XV, и потајно се договорила са Бушеом да ослика Версајски дворац тако да са сваког зида, таванице и угла, где год баци поглед, остарели краљ види само Ла Франшизино лице и савршено тело. Мадам Помпадур је у ствари хтела, а то је овим лукавством и постигла, да се мало удаљи од краља како би је овај још више заволео. Луј XV је са Ла Франшизом провео извесно време, добили су и двоје деце, а затим је „отпуштена". Краљ ју је наградио удајом за једног артиљеријског мајора који је убрзо погинуо. Ла Франшиз се удавала још двапут. Умрла је у Паризу 1814. у седамдесет седмој години.

Љубоморна краљица

Марија Терезија де Пилар Кајетана де Силва Алваез де Толедо, војвоткиња од Бервика и Албе, имала је племство, неизмерно богатство, каприциозну лепоту и мужа слабића који није ни умео ни могао да јој се супротстави. Лепота војвоткиње од Албе била би већ увелико заборављена да није дошло до страсног и пресудног сусрета између ње и Франсиска Хосеа де Лусиентес и Гоје (1746–1828), највећег сликара 18. века. Њихов сусрет био је љубав и сукоб две лудости и две судбине. Од тада Гоја слика само њу и иде за њом као роб у болест, самоћу и смрт. У време познанства Гоја је био средовечан – шеснаест година старији од војвоткиње од Албе – дебео, наглув, ожењен и отац двадесеторо деце. Био је и званични дворски сликар и овековечио је шпанску краљевску породицу у свој њеној ограничености, шкртости и ружноћи. Кажу да је краљица Марија Лујза била љубоморна на четворогодишњу везу сликара и војвоткиње из које су се родила славна дела као што су „Нага Маја", „Одевена Маја" и многа друга за која је позирала војвоткиња од Албе. Да би их раздвојила, краљица је војвоткињу прогнала из Мадрида. Ништа није постигла јер је сликар одјурио за њом. Веза се ипак завршила трагично – грофица од Албе оптужена је да је отровала мужа и по наређењу краљице отрована 1802, а Гоја је живео још двадесет шест година. Умро је у осамдесет другој у француском граду Бордоу. Платна „Нага Маја" и „Одевена Маја" висе једно поред другог у музеју Прадо у Мадриду.

Молитва за Сузану

Сузана Валадон (1867–1938) дошла је из француске провинције да освоји Париз и за само неколико година постала је артисткиња у циркусу, модел сликара импресиониста Реноара и Дегаа, мајка касније чувеног сликара Мориса Утрила и самоука сликарка портрета, женских актова и мртвих природа. Целог живота била је тесно везана за свог сина и патила због његовог хроничног алкохолизма и не помишљајући да је можда баш њено понашање било томе узрок. Док је Морис био мали, код Сузане су се смењивали напади материнске љубави и крајњег занемаривања детета. Она је лично дала шестогодишњем Морису први коњак да би спавао док она проводи ноћи по Монмартру. Када се удала за адвоката Пола Музиса, овај је одбио да дечаку да своје име и послао га је баки на село. Чврсто решена да њен син – чији је отац био непознат – ипак добије име убедила је шпанског новинара Мигуела Утрила да дечака правно усвоји. Када је одрастао, Морис јој је то замерио и своје ране радове потписивао је са: Морис Утрило, В. (В је иницијал мајчиног девојачког имена Валадон). Сузана је у међувремену живела свој живот сликајући и опијајући се. Када се развела од Музиса, преселила се код сина и удала за његовог друга Андреа Утера, три године млађег од Мориса.

Мада Сузана као сликар није била ни приближно талентована као њен син, њихова заједничка изложба 1923. године доживела је велики успех и донела им силан новац. Сузана је одмах купила аутомобил с ливрејисаним шофером, хранила је своје куче филе-мињонима и приређивала раскошне забаве. Утеру се све то смучило, одао се пићу, продао кола, проћердао новац и ускоро су се разишли. Сузана се све више бринула за свог сина, па га је и оженила. Умрла је 1938. и од тада па до краја свог живота 1955. Морис Утрило је дан годишњице њене смрти проводио у капели где је сахрањена молећи се „за мир њене душе". Слике мајке и сина данас се могу видети у соби Валадон-Утрило Музеја модерне уметности у Паризу.

Венера са Монпарнаса

Кики је „уметничко" име раскошне сеоске девојке Марије Прен која је у шеснаестој години пристигла у Париз да окуша срећу. Док је 1924. седела сама у једном париском кафеу, приметио ју је сликар Моиз Кислинг и замолио је да му позира. Она је то једва дочекала и током своје каријере модела позирала је славним уметницима као што су Утрило, Сутин, Тулуз-Лотрек, Фуџита, Кокто и уметнички фотограф Ман Реј са којим је живела шест година. Како је често позирала бесплатно или за мале паре, приходе је допуњавала певајући и играјући у ноћним клубовима. У жељи за славом отпутовала је у Америку, накратко и без успеха. Венера са Монпарнаса, како су је називали у цвету славе и лепоте, с годинама је одебљала и одала се кокаину. Умрла је сама и заборављена 1953. године. Испод њеног кревета у бедној собици поткровља нађене су слике од непроцењиве вредности за које је она позирала, дарови тада непризнатих, а у време њене старости увелико славних уметника који су је својевремено обожавали и овековечили.

Бојана ДОЖИЋ

БИЛЕ СУ ЧЕТВРТАСТЕ

Молимо те да напишеш нешто ко је, када и где први почео да користи ноте?

СЕЛМА, ЖАНА, ВЕРА И ИНЕС

Прве ноте појавиле су се кад и прва писменост у свету, дакле, још у старом веку. За њих су знали Асирци, пре њих и Сумери, Египћани, Кинези, Индијци. У та давна времена користила се углавном словна нотација: асирска и египатска ни до данас није дешифрована. Занимљиво је да су стари Египћани као ноте користили и знаке у облику низа куглица на рачунаљци који су им вероватно служили као ознаке за ритам. И антички Грци употребљавали су словну нотацију: једну за вокалну и другу за инструменталну музику. Слова, делом из јонске а делом из феничанске азбуке, стављали су изнад текста и то у три положаја – наопако, искошено и положено.

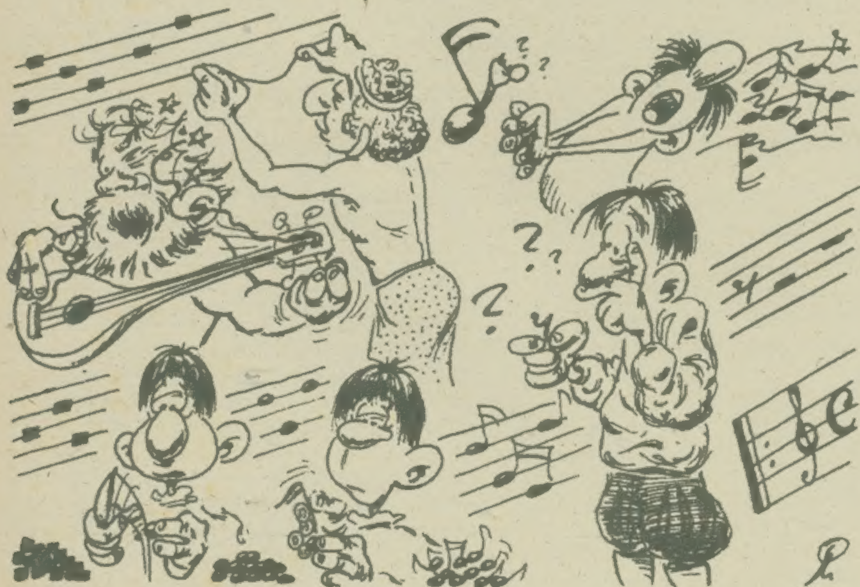

Ова врста нотације користила се до 6. века када је у Византији уведена такозвана екфонетска нотација, пореклом, кажу, чак из кинеског Туркестана. Овај систем знакова веома подсећа на акценте. Њиме су обележени и неки наши музички записи у Хиландару. Почетком 15. века у Византији почиње да се примењује систем од око 60 знакова који је саставио Иван Кукузељ а користио се све до 1821. године. Међутим, за непосредног претходника модерног нотног писма сматра се неумска нотација која се у Риму користила од почетка 7. века.

Као и други системи, и овај је прошао кроз неколико фаза развоја: најпре су неуме биле ознаке за релативну висину и правац кретања мелодије, а певачу су више служиле као подсетник, тек толико да му покажу где да спусти а где да подигне глас. Временом у овај систем почели су да се уносе и ознаке за темпо, затим знаци да треба затегнути жицу – црвене црте. Из ових црта на чијем се почетку стављало слово F, C а које је означавало тон, касније су се развили кључеви. Велике заслуге за формирање неумске нотације на четири жице припада музичком теоретичару из 11. века Гвиду д' Арецо.

Са појавом вишегласја у музици показало се да неумска нотација није довољна: било је неопходно увести прецизније ритмичке знаке. Њиховом комбинацијом трајања у одређене ритмичке моделе настала је модална ритмика која се користила до половине 13. века. Тада је Франко из Келна створио мензуралну нотацију помоћу које су се бележила нотна трајања и обе основне ритмичке групације. Почетком 17. века овај систем нотације се поједностављује а неуме, до тада четвртасте, постају обле. Осим тога додају му се и неки нови знаци, симболи, скраћенице и упутства: тиме се заправо завршио развој који је и довео до садашњег облика музичке нотације.

Нотни систем са облим знацима, нотним цртама и барјачићима који означавају дужину трајања ноте, писан на пет линија користи се у европској музици од 18. века, али се не сматра коначним.

СМРТ МИТЕСЕРИМА!

У једној од емисија „У здравом телу здрав дух" која је недавно емитована чуо сам рецепт намењен онима који имају муке с теном. Пошто нисам стигао да га забележим, молим вас да га још једном поновите.

СЕТКИ СУЛЕЈМАНИ, Приштина

У пола лончета прокуване воде изрендај трећину сапуна, додај супену кашику камфора и тропроцентног хидрогена и по кашичицу глицерина и борне киселине. Када се та маса охлади, сипај је у добро опрану теглицу. Овај еликсир који је права смрт за митесере

употребљавај једном недељно: намажи га по лицу и врату и остави пет минута да стоји а затим исперн хладном водом. Међутим, све то неће ти много помоћи ако се не одрекнеш јаких зачина, алкохола, чоколаде и јаке кафе.

ОГЛЕДАЛО КАО КОНТРОЛОР

Ученица сам осмог разреда и имам један велики проблем: погурена сам. На часу биологије сазнала сам да за моју искривљену кичму има лијека, односно да би могле да ми помогну неке вјежбе. То исто сам чула и у емисији „У здравом телу здрав дух" па ме интересује које би то вјежбе за исправљање кичме биле?

СВЈЕТЛАНА МАРИНКОВИЋ, Горњи Зворник

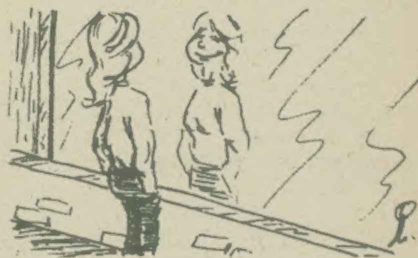

Погрбљеност или кифоза, како се то стручно каже, једна је од најчешћих деформација кичменог стуба. Обично настаје као последица неправилног држања тела приликом седења: стално повијен положај ствара пре свега лошу навику а затим доводи до постепеног скраћивања мишића предњег дела трупа. Истовремено долази до истезања и слабљења мишића леђа и до промена на коштаним и хрскавичавим деловима кичменог стуба. Све до ове фазе погрбљеност може релативно лако да се отклони и то истим поступком којим се и стиче. Почни од тога што ћеш најпре искоренити навику да седиш или ходаш погрбљено. Огледало или излог на пример, најбољи су контролори. Уз то, свакодневно ради вежбе истезања мишића предњег дела трупа али и вежбе јачања мишића леђа. Резултат ћеш убрзо приметити. Пошто има много вежби, најбоље је да се посаветујеш са наставником физичког васпитања који ће ти показати неке и дати сва потребна упутства.

ТЕСЛА СЕ НЕ ЗАБОРАВЉА

Молим те да ми одговориш где се налази гроб Николе Тесле и да ли је достојно обележен? Ако јесте, ко је то учинио, а ако није, зашто није?

МИЛОВАН СТОШИЋ, Сански Мост

Претпостављам да знаш да је проналазач из Смиљана умро 7. јануара 1943. године у Њујорку. Али, урна с његовим пепелом не налази се тамо већ у Београду, у Музеју „Никола Тесла" где је пренета 1957. а изложена две године касније.

Мирко Белић, 26000 Панчево, Пролетерских бригада 67 – има 16 година, жели да се упозна са децом страних радника (која живе у Београду), споразумевање на енглеском и српскохрватском језику.

Цеко Стојановски, 91480 Гевгелија, Ул. Никола Карев 72 – има 18 година, навија за „Црвену звезду", одговара на свако писмо.

Весна Пулић, 51400 Пазин, Трошти 69 – има 14 година, сакупља касете и постере.

Доротић Снежана (14 год.) и **Маријана** (10 год.), **85340 Херцег-Нови, Дашо Павичић 3**, – воле све што и њихови вршњаци.

НОВАЦ ЦАРИЧИНОГ МУЖА

Поседујем бакарни новчић али не знам чији је. На предњој страни је двоглави орао са круном између глава. На грудима му је број 6. Поред цртежа на овој страни се налази и натпис SECHS. PRE% UTZER. ERRLAENDISCH и година коју на жалост не могу да прочитам. На другој страни новчића је портрет

жене испод којег је написано једно Е. Около портрета је натпис: FRANZ. II. ROMKAI. KON. Z. HU. BO. ERZH. Z. OEST. Пречник новчића је 3 cm. Желео бих да ми, ако на основу овог описа то можеш одговориш где је новчић кован и коју је вредност имао?

АНДРИЈА БАЛАНГО,
Змајево

Бакрењак који си нашао је аустријски новац од 6 крајцара. По опису и на основу не баш тачно репродукованог натписа, рекли бисмо да је у питању новац Франца I (1745–1757), мужа Марије Терезије.

ПРАВИЛА, ПРАВИЛА

Надам се да ћеш ми одговорити јер се ради о опклади. Наиме, интересује ме како се, по бонтону, припаљује цигарета шибицом а како упаљачем. Да ли је тачно да се шибицом цигарета припаљује прво себи а онда другима?

ЧИТАЛАЦ из Смедеревске Паланке

Многа правила која је, кад је пушење у питању, бонтон налагао, данас су не само неприхватљива него у неким случајевима и смешна. Ипак, нека су и остала. Једно од њих везано је за питање које

си поставио. Тачно је да се цигарета припаљује прво себи (због ослобађања неких гасова али и зато што са палидрваца може да одлети жижак) па онда другима. Кад је у питању упаљач, ради се обрнуто: прво се цигарета припали дргима а тек онда себи.

ПОШТО КВАДРАТ?

Где бих могла да купим велур кожу на метар и по којој цени?

ТАТЈАНА,
Нови Карловци

У продавници „Звездаре", Зелени венац 6 у Београду имају свињски и јарећи велур. Квадратни метар свињског велура кошта од 1231 до 1690 а јарећег, зависно од класе, од 1674,70 до 2527,50 динара.

ЈАВА У СТОТЕКСУ

У једном од бројева одговорио си твојим читаоцима Драгану и Жарку да мотори ЧЗ –

350 и МЗ 250 не могу да се купе јер је забрањен увоз. Међутим, ја сам почетком фебруара у робној кући „Стотекс" у Новом Саду видео јаву 350 по цени од 49850 динара и МЗ 250 који је коштао нешто преко 52000. У цену није био урачунат порез на промет. Према томе, очито је да мотора има и да забране за увоз нема.

ДРАГАН НОВИЋ,
Србобран

Захваљујемо ти на обавештењу које си нам послао и надамо се да неће промаћи Драгану и Жарку. Што се наше информације тиче то што мотори још понегде могу да се нађу нипошто не значи да она није тачна: једноставно, реч је о заосталом контингенту.

У СВИМ ОРГАНИМА ОУН

Желеле бисмо да знамо да ли наша земља има своје представнике у службама ОУН?

АНА и СОЊА,
Врање

Наши представници учествују у раду свих органа у оквиру Организације Уједињених Нација.

НЕМА ШЕМЕ

Читам „Забавник" већ седам година и најзад сам одлучио да ти се јавим. Интересује ме где могу да набавим шему да бих направио касетофон? Да ли ми се можда више исплати да га купим у радњи?

ДЕЈАН,
Београд

Шема за касетофон нема па ако већ желиш да га имаш не преостаје ти ништа друго него да га купиш.

СМЕМ ЛИ?

Видим да одговарате на свакојака питања, па се надам да ћете и мени помоћи. Имам мајицу на којој великим словима пише УСА. Интересује ме да ли могу да је носим у школу и да се у њој појављујем на јавним местима?

ДАНИЈЕЛА БЕКРИЋ,
Трг октобарске
револуције 9/4
Крушевац

Не верујем да ће ти било ко узети за зло што ћеш носити ту мајицу, уосталом, нећеш бити једина.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА"
Драган Марковић

Главни и одговорни уредник
Раде Шошкић

Одговорни уредник
Вера Смиљанић

Ликовно-графички уредник
Александар Мартиновић

Издавачки савет:

Владимир Антић, Добривоје Арсић, Ариф Бозаџи, др Радослав Ђокић (заменик председника) др Радомир Животић, Зорица Ивановић, Љубисав Лилић, Каћа Милетић, Бранислава Митровић, Мирјана Моравчевић, Раденко Павловић, Ружица Петровић, Радомир Ристић, Снежана Стаменковић, Јелисавета Суруџић (председник), Зорица Ћеран, Светлана Шухартовић. Чланови савета из редакције: Владимир Гајтовић, Светлана Ивановић, Александар Мартиновић, Вера Смиљанић, Раде Шошкић.

Редакција:
Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић-Стојовић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Петар Милатовић, Весна Минић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрногић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Чедељка Сташић, Миленко Тодоровић и Милош Томић.

Секретаријат:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић, Даринка Тодоровић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА" — ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК", Македонска 29, 11001 Београд. Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 20 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 220,00 динара, полугодишња 440,00 динара и годишња 880,00 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 440,00 динара, полугодишња 880,00 динара и годишња 1.760,00 динара.

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика" ООУР „Продаја" — претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК".

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ ГОДИШЊА:

САД	$	65.—
СР НЕМАЧКА	DM	115.—
ШВАЈЦАРСКА	Šfr.	107.—
ФРАНЦУСКА	Ffr.	267.—
ШВЕДСКА	Škr.	271.—

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика" код „ИНВЕСТ БАНКЕ" — Београд, број 60811-620-63-257300-00054, уз обавезну назнаку „ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК".

WALT DISNEY

МИКИ